
OPŠTINA
GUSINJE
LOKALNI PLAN
UPRAVLJANJA OTPADOM
ZA PERIOD 2026 – 2029. GODINE

SADRŽAJ — pregled poglavlja

1. Uvod…….. 2
2. Zakonodavni, strateški i institucionalni okvir……5
3. Osnovne karakteristike opštine……..8
4. Analiza postojećeg stanja upravljanja otpadom……11
5. Količine i tokovi otpada……16
6. Postojeća infrastruktura…….22
7. Analiza troškova i finansiranja……..31
8. Procjena budućih količina otpada……..35
9. Ciljevi i program mjera……..41
10. Akcioni plan…….52
11. Monitoring, izvještavanje i praćenje realizacije……61
12. Zaključci……66

1. UVOD

Upravljanje otpadom predstavlja jedan od značajnih elemenata zaštite životne sredine, očuvanja prirodnih resursa i zaštite zdravlja ljudi. Porast potrošnje resursa, promjene obrazaca potrošnje i raznovrsnost tokova otpada zahtijevaju uspostavljanje efikasnog, održivog i funkcionalnog sistema kojim se obezbjeđuje kontrolisano postupanje sa otpadom od mjesta njegovog nastanka do ponovne upotrebe, reciklaže, drugih oblika prerade ili konačnog odstranjivanja.

Neadekvatno postupanje sa otpadom može imati neposredne posljedice po kvalitet zemljišta, površinskih i podzemnih voda i vazduha, zdravlje stanovništva i stanje prirodnih ekosistema. Istovremeno, odgovarajućim odvajanjem i tretmanom značajan dio otpada može se vratiti u materijalne tokove, čime se smanjuje potreba za korišćenjem primarnih sirovina i količina otpada namijenjena konačnom odstranjivanju.

Savremeni sistem upravljanja otpadom zasniva se na primjeni hijerarhije upravljanja otpadom, prema kojoj se prioritet daje sprečavanju nastanka otpada, zatim pripremi za ponovnu upotrebu, reciklaži i drugim postupcima prerade, dok odstranjivanje predstavlja posljednju opciju. Takav pristup predstavlja jednu od osnova prelaska sa linearnog na cirkularni model privrede, u kojem se vrijednost proizvoda, materijala i resursa nastoji zadržati što duže u ekonomskim tokovima.

Poseban značaj u organizovanju sistema upravljanja komunalnim otpadom ima lokalni nivo. Jedinice lokalne samouprave imaju neposrednu ulogu u organizovanju pružanja komunalne usluge, razvoju potrebne infrastrukture, stvaranju uslova za odvojeno sakupljanje, praćenju tokova otpada i sprovođenju mjera kojima se unapređuje stanje u ovoj oblasti.

Za Opštinu Gusinje planiranje sistema upravljanja otpadom zahtijeva uvažavanje specifičnih lokalnih karakteristika: prostornog rasporeda i veličine naselja, demografskih kretanja, turističkih aktivnosti i sezonskih promjena broja korisnika, strukture privrednih i poljoprivrednih aktivnosti, planinskog karaktera područja, kao i činjenice da se dio teritorije Opštine nalazi u okviru Nacionalnog parka Prokletije. Ove karakteristike utiču kako na nastanak i prostornu distribuciju otpada, tako i na organizaciju njegovog sakupljanja i transporta i izbor odgovarajućih infrastrukturnih i organizacionih rješenja.

Lokalni plan upravljanja otpadom predstavlja osnovni planski instrument kojim se, na osnovu analize postojećeg stanja i procjene budućih potreba, definišu pravci razvoja sistema, ciljevi, mjere i aktivnosti, potrebna infrastruktura, odgovornosti za njihovo sprovođenje, rokovi i izvori finansiranja.

1.1. Razlozi i cilj izrade Plana

Izradi Lokalnog plana upravljanja otpadom Opštine Gusinje pristupa se radi uspostavljanja planskog okvira za dalje unapređenje sistema upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom na teritoriji Opštine i njegovog usklađivanja sa nacionalnim zakonodavstvom, Državnim planom upravljanja otpadom i strateškim pravcima razvoja sistema upravljanja otpadom u Crnoj Gori. Potreba za izradom Plana proizlazi iz obaveze jedinice lokalne samouprave da planira i organizuje upravljanje komunalnim otpadom na svojoj teritoriji, ali i iz potrebe da se postojeći sistem sagleda kao cjelina – od nastanka otpada i obuhvata korisnika uslugom, preko sakupljanja, transporta, odvojenog sakupljanja i postojeće infrastrukture, do načina daljeg postupanja sa pojedinim tokovima otpada. Poseban razlog za izradu Plana predstavlja potreba da se utvrdi stvarno stanje postojećeg sistema u Opštini Gusinje, ocijeni funkcionalnost postojećih kapaciteta i infrastrukture, identifikuju nedostaci i razvojne potrebe i definišu realno ostvarive mjere za planski period.

Osnovni cilj Plana je uspostavljanje planske osnove za razvoj efikasnog, održivog, ekonomski opravdanog i ekološki prihvatljivog sistema upravljanja otpadom na teritoriji Opštine Gusinje.

U okviru ovog opšteg cilja, Plan treba da omogući:

- unapređenje pouzdanosti podataka o količinama, vrstama i tokovima otpada;
- povećanje obuhvata i kvaliteta komunalne usluge;

- dalje unapređenje odvojenog sakupljanja i povećanje količina otpada usmjerenih ka ponovnoj upotrebi i reciklaži;
- smanjenje količine otpada koja se konačno odstranjuje;
- odgovarajuće upravljanje biorazgradivim, kabastim i neopasnim građevinskim otpadom, kao i drugim relevantnim tokovima;
- unapređenje korišćenja postojeće i razvoj potrebne infrastrukture;
- sanaciju i sprečavanje nastanka nelegalnih odlagališta;
- unapređenje sistema upravljanja otpadom na područjima sa posebnim režimom zaštite;
- jačanje institucionalnih, organizacionih i finansijskih kapaciteta lokalnog sistema;
- unapređenje informisanja i učešća stanovništva u pravilnom postupanju sa otpadom.

Na ovaj način Plan treba da predstavlja ne samo ispunjenje zakonske obaveze, već operativnu osnovu za donošenje odluka, planiranje investicija i praćenje rezultata upravljanja otpadom u Opštini Gusinje.

1.2. Period važenja Plana

Lokalni plan upravljanja otpadom Opštine Gusinje izrađuje se za period usklađen sa periodom važenja Državnog plana upravljanja otpadom. Zakonom o upravljanju otpadom propisano je da lokalni plan donosi skupština jedinice lokalne samouprave za period za koji je donijet Državni plan, da mora biti sa njim usaglašen i da se prije donošenja dostavlja nadležnom ministarstvu radi pribavljanja saglasnosti. U skladu sa periodom važenja Državnog plana upravljanja otpadom za period 2025–2029. godine, Lokalni plan se odnosi na period **2026–2029. godine**. Realizacija Plana pratiće se tokom planskog perioda na osnovu utvrđenih indikatora, dok će se ostvareni rezultati koristiti za ocjenu sprovođenja planiranih mjera i aktivnosti i, gdje je potrebno, njihovo prilagođavanje promjenama u količinama i tokovima otpada, organizaciji sistema, raspoloživoj infrastrukturi i drugim okolnostima relevantnim za njegovo funkcionisanje.

1.3. Metodologija izrade Plana

Izrada Lokalnog plana zasniva se na kombinovanju analize raspoložive dokumentacije, zvaničnih statističkih podataka, podataka nadležnih lokalnih organa i institucija, podataka komunalnog preduzeća, terenskog uvida i konsultacija sa relevantnim učesnicima u sistemu upravljanja otpadom. Metodološki pristup obuhvata nekoliko međusobno povezanih faza. U prvoj fazi vrši se analiza važećeg zakonodavnog, strateškog i planskog okvira u oblasti upravljanja otpadom, uključujući nacionalne propise, Državni plan upravljanja otpadom i relevantnu lokalnu dokumentaciju. Na ovaj način utvrđuju se zakonske obaveze Opštine i zahtjevi koje lokalni sistem treba da ispuni tokom planskog perioda. Druga faza obuhvata prikupljanje i analizu podataka potrebnih za sagledavanje postojećeg stanja. Analiziraju se demografske, privredne, turističke i prostorne karakteristike Opštine, organizacija pružanja komunalne usluge, obuhvat korisnika, količine i vrste otpada, postojeći sistem sakupljanja i transporta, odvojeno sakupljanje, raspoloživa infrastruktura i oprema, način postupanja sa pojedinim tokovima otpada, nelegalna odlagališta, troškovi i način finansiranja sistema. Poseban dio metodologije predstavlja **terenska analiza**, kojom se provjerava stvarno stanje infrastrukture i organizacije sistema. Terenski rad uključuje obilazak relevantnih objekata i lokacija, uvid u postojeću opremu i način njenog korišćenja, identifikaciju problematičnih lokacija i razgovore sa predstavnicima Opštine Gusinje, komunalnog preduzeća, Turističke organizacije, upravljača Nacionalnog parka Prokletije i drugih relevantnih subjekata. Prikupljeni podaci analiziraju se i međusobno upoređuju radi utvrđivanja njihove pouzdanosti i identifikovanja eventualnih nedostataka u postojećim evidencijama. Posebna pažnja posvećuje se razlikovanju podataka zasnovanih na mjerenju od procijenjenih podataka, kao i utvrđivanju oblasti u kojima je tokom planskog perioda potrebno unaprijediti evidencije i izvještavanje. Na osnovu analize postojećeg stanja vrši se procjena budućih količina otpada, uzimajući u obzir demografska kretanja, razvoj privrednih i turističkih aktivnosti, sezonske promjene i planirani razvoj sistema upravljanja otpadom. U završnoj fazi, na osnovu identifikovanih problema, raspoloživih kapaciteta, zakonskih obaveza i razvojnih potreba, definišu se ciljevi, mjere i aktivnosti za planski period. Za njihovu realizaciju utvrđuju se nosioci aktivnosti, rokovi, indikatori, procijenjena potrebna sredstva i mogući izvori finansiranja, koji se objedinjuju u Akcionom planu. Metodologija je zasnovana na principu da se planirane mjere definišu na osnovu **provjerljivih podataka i stvarnih potreba lokalnog sistema**, kako bi Plan predstavljao realan i primjenjiv instrument za upravljanje otpadom, a ne samo formalni planski dokument.

2. ZAKONODAVNI, STRATEŠKI I INSTITUCIONALNI OKVIR

Upravljanje otpadom u Crnoj Gori uređeno je nacionalnim zakonodavstvom, podzakonskim propisima i strateškim dokumentima kojima se utvrđuju principi, nadležnosti, obaveze i ciljevi razvoja sistema upravljanja otpadom. Nacionalni pravni okvir razvija se u skladu sa pravnom tekovinom Evropske unije, posebno u oblastima sprečavanja nastanka otpada, odvojenog sakupljanja, ponovne upotrebe, reciklaže, smanjenja odlaganja i razvoja infrastrukture. Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom Opštine Gusinje zasniva se na važećim propisima Crne Gore, Državnom planu upravljanja otpadom za period 2025–2029. godine i relevantnim evropskim standardima, uz uvažavanje lokalnih karakteristika i razvojnih potreba Opštine.

2.1. Osnovni principi upravljanja otpadom

Savremeni sistem upravljanja otpadom zasniva se na hijerarhiji postupanja, prema kojoj se prednost daje sprečavanju nastanka otpada, zatim pripremi za ponovnu upotrebu, reciklaži i drugim postupcima prerade, dok odstranjivanje predstavlja posljednju mogućnost. Pored hijerarhije, značajni su principi „zagađivač plaća“, proširene odgovornosti proizvođača, prevencije i predostrožnosti, kao i principi blizine i samodovoljnosti u upravljanju otpadom. Primjena ovih principa podrazumijeva postepeno smanjenje količina miješanog komunalnog otpada, povećanje odvojenog sakupljanja i iskorišćenja reciklabilnih materijala, odgovarajuće postupanje sa biootpadom i drugim posebnim tokovima, kao i smanjenje negativnih uticaja na životnu sredinu. Za potrebe ovog Plana, termin *reciklabilni otpad* koristi se za frakcije pogodne za reciklažu, dok se termin *rezidualni komunalni otpad* odnosi na preostali komunalni otpad nakon izdvajanja frakcija namijenjenih odvojenom sakupljanju.

2.2. Nacionalni zakonodavni okvir

Osnovni propis u oblasti upravljanja otpadom predstavlja **Zakon o upravljanju otpadom** („Službeni list Crne Gore“, br. 34/24, 92/24 – ispravka i 128/26), kojim se uređuju vrste i klasifikacija otpada, planiranje, uslovi i način upravljanja otpadom, odgovornosti učesnika u sistemu, evidencije, izvještavanje i nadzor. Izmjenama i dopunama iz 2026. godine nastavljen je razvoj nacionalnog pravnog okvira, zbog čega se prilikom primjene zakonskih odredaba koristi njihov važeći, izmijenjeni tekst. Za izradu Lokalnog plana posebno je značajan **član 30 Zakona**, kojim se uređuju donošenje, usaglašavanje i sadržaj lokalnog plana upravljanja otpadom. Lokalni plan donosi skupština jedinice lokalne samouprave za period za koji je donijet Državni plan, uz obavezu prethodnog pribavljanja saglasnosti nadležnog ministarstva. Zakonom je utvrđen sadržaj lokalnog plana koji obuhvata analizu postojećeg stanja, vrste i količine otpada, infrastrukturu, mjere za unapređenje sistema, upravljanje pojedinim tokovima otpada, finansiranje i akcioni plan.

Pored Zakona o upravljanju otpadom, za sprovođenje ovog Plana značajni su i drugi propisi: Zakon o komunalnim djelatnostima; Zakon o životnoj sredini; Zakon o zaštiti prirode; Zakon o lokalnoj samoupravi; Propisi o vodama i komunalnim otpadnim vodama; Propisi o prostornom planiranju i izgradnji objekata. Za Gusinje je posebno značajno zakonodavstvo o zaštiti prirode, imajući u vidu da se dio teritorije Opštine nalazi u okviru Nacionalnog parka Prokletije. Novi Zakon o zaštiti prirode objavljen je u „Službenom listu Crne Gore“, br. 117/26.

Bliži uslovi postupanja sa otpadom uređuju se podzakonskim aktima, među kojima su posebno značajni pravilnici kojima se uređuju klasifikacija i katalog otpada, postupci obrade, vođenje evidencija i izvještavanje, sakupljanje i transport otpada, uslovi za skladištenje otpada, postupanje sa građevinskim i kabastim otpadom, upravljanje posebnim tokovima otpada, uslovi rada i zatvaranja deponija, postupanje sa kanalizacionim muljem, kao i metodologija utvrđivanja količina, sastava i troškova upravljanja komunalnim otpadom. Od posebnog značaja za razvoj planirane infrastrukture jeste Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjava objekat za skladištenje otpada, načinu i uslovima skladištenja različitih vrsta otpada („Službeni list Crne Gore“, broj 167/26), koji je stupio na snagu 17. novembra 2026. godine, a čije je odredbe potrebno primijeniti prilikom planiranja, projektovanja, uređenja i funkcionisanja objekata za skladištenje otpada u okviru integrisanog kompleksa za upravljanje otpadom.

2.3. Strateški i planski okvir Crne Gore

Osnovni strateški dokument u oblasti upravljanja otpadom jeste **Državni plan upravljanja otpadom za period 2025–2029. godine** („Službeni list Crne Gore“, br. 25/26). Državnim planom utvrđeni su ciljevi i pravci razvoja sistema upravljanja otpadom, sa naglaskom na sprečavanje nastanka otpada, povećanje ponovne upotrebe i reciklaže, smanjenje odlaganja, razvoj infrastrukture, regionalizaciju sistema i unapređenje evidencija i izvještavanja. Za Opštinu Gusinje posebno je značajno usklađivanje postojećeg sistema sakupljanja i transporta otpada sa planiranim regionalnim rješenjima, kao i unapređenje odvojenog sakupljanja i korišćenja postojeće infrastrukture. Lokalni plan predstavlja instrument za prenošenje nacionalnih ciljeva u konkretne mjere i aktivnosti prilagođene potrebama i mogućnostima Opštine Gusinje.

2.4. Lokalni pravni i planski okvir Opštine Gusinje

Lokalni pravni i planski okvir obuhvata odluke i druge akte kojima se uređuju organizacija i obavljanje komunalnih djelatnosti, pružanje komunalnih usluga, korišćenje prostora i druga pitanja značajna za upravljanje otpadom. Lokalni pravni okvir čine važeće odluke Opštine Gusinje koje uređuju komunalne djelatnosti, odvojeno sakupljanje otpada, postupanje sa neopasnim građevinskim otpadom i određivanje lokacije za njegovo privremeno skladištenje.

2.4.1. Postupak usaglašavanja i donošenja lokalnog plana

Postupak izrade, usaglašavanja i donošenja Lokalnog plana sprovodi se u skladu sa članom 30 Zakona o upravljanju otpadom. Nadležni organ lokalne uprave obavještava javnost o izradi nacrta Lokalnog plana putem najmanje jednog elektronskog medija koji se emituje na teritoriji Opštine Gusinje i štampanog medija koji se distribuira na teritoriji Crne Gore. Imajući u vidu da se dio teritorije Opštine Gusinje nalazi na području Nacionalnog parka „Prokletije“, nacrt Lokalnog plana dostavlja se na mišljenje upravljaču zaštićenog područja. Rok za dostavljanje mišljenja iznosi 15 dana od dana prijema nacrta. Prije donošenja Lokalnog plana od strane Skupštine opštine Gusinje, Plan se dostavlja nadležnom ministarstvu radi pribavljanja saglasnosti na njegovu usaglašenost sa Državnim planom upravljanja otpadom. Za sprovođenje Lokalnog plana odgovoran je predsjednik Opštine Gusinje. Dokumentacija o sprovedenom postupku čuva se uz konačan tekst Plana.

2.5. Institucionalni okvir i podjela nadležnosti

Upravljanje otpadom podrazumijeva saradnju državnih organa, jedinica lokalne samouprave, komunalnih preduzeća, ovlašćenih operatera i drugih institucija.

Tabela 2.1. Osnovne nadležnosti učesnika u sistemu

Institucija / subjekt	Osnovna uloga
Ministarstvo nadležno za zaštitu životne sredine	Nacionalna politika, propisi, planiranje i saglasnost na lokalni plan
Agencija za zaštitu životne sredine	Evidencije, upravni i stručni poslovi u okviru zakonskih nadležnosti
Opština Gusinje	Organizovanje lokalnog sistema, donošenje i sprovođenje Plana
Komunalno preduzeće	Obavljanje povjerenih poslova sakupljanja, transporta i drugih komunalnih aktivnosti
JPNPCG / NP Prokletije	Upravljanje zaštićenim područjem i saradnja u organizovanju postupanja sa otpadom
Nadležni inspekcijski i komunalni organi	Nadzor nad primjenom propisa
Ovlašćeni operateri	Preuzimanje i obrada pojedinih tokova otpada u skladu sa dozvolama

U ovom poglavlju prikazana je zakonska podjela nadležnosti, dok će stvarna organizacija rada i kapaciteti nadležnih subjekata u Opštini Gusinje biti analizirani u poglavlju koje obrađuje postojeće stanje.

2.6. Zakonodavstvo Evropske unije u oblasti upravljanja otpadom

Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa pravnom tekovinom Evropske unije predstavlja važan dio procesa evropskih integracija Crne Gore, posebno u okviru **Pregovaračkog poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene**. Evropski pravni okvir usmjeren je na sprečavanje nastanka otpada, razvoj cirkularne ekonomije, povećanje ponovne upotrebe i reciklaže, smanjenje odlaganja i uspostavljanje odgovarajućih sistema sakupljanja i obrade otpada. Za Lokalni plan Opštine Gusinje posebno su relevantni sljedeći propisi.

Tabela 2.2. Ključni propisi EU i njihov značaj za Lokalni plan

Propis Evropske unije	Osnovni zahtjevi	Značaj za Gusinje
Direktiva 2008/98/EC o otpadu, sa izmjenama, uključujući direktive (EU) 2018/851 i (EU) 2025/1892	Hijerarhija otpada, odvojeno sakupljanje, reciklaža, biootpad, smanjenje otpada od hrane i unapređenje upravljanja tekstilnim otpadom	Razvoj odvojenog sakupljanja i povećanje iskorišćenja otpada
Direktiva 1999/31/EC o deponijama, sa izmjenama	Smanjenje odlaganja i kontrolisano postupanje sa otpadom	Smanjenje količina rezidualnog otpada i sprečavanje nelegalnog odlaganja
Uredba (EU) 2025/40 o ambalaži i ambalažnom otpadu	Sprečavanje nastanka ambalažnog otpada, ponovna upotreba i reciklabilnost ambalaže	Unapređenje sakupljanja ambalažnih frakcija
Direktiva 2012/19/EU o električnom i elektronskom otpadu	Odvojeno sakupljanje i odgovarajući tretman EE otpada	Organizovanje predaje ovlašćenim operaterima
Uredba (EU) 2023/1542 o baterijama i otpadnim baterijama	Odvojeno sakupljanje i odgovarajuća obrada otpadnih baterija	Razvoj dostupnih mjesta za predaju baterija
Direktiva 86/278/EEC o kanalizacionom mulju	Zaštita zemljišta pri korišćenju mulja u poljoprivredi	Odgovarajuće postupanje sa muljem
Uredba (EU) 2024/1157 o pošiljkama otpada	Kontrola prekograničnog kretanja otpada	Značaj za ovlašćene operatere i praćenje tokova otpada
Odluka Komisije 2000/532/EC, sa izmjenama	Evropska lista otpada i klasifikacija	Primjena kataloških brojeva i evidencija

Evropski zakonodavni okvir dodatno je unaprijeđen Direktivom (EU) 2025/1892, koja se posebno odnosi na otpad od hrane i tekstilni otpad, kao i Uredbom (EU) 2025/40, čija je opšta primjena u EU počela 12. avgusta 2026. godine. Okvirnom direktivom o otpadu utvrđeni su ciljevi pripreme za ponovnu upotrebu i reciklaže komunalnog otpada od najmanje **55% do 2025, 60% do 2030. i 65% do 2035. godine**, dok je Direktivom o deponijama predviđeno smanjenje odlaganja komunalnog otpada na najviše **10% do 2035. godine**. Navedeni ciljevi predstavljaju obaveze na nivou država članica EU. Njihova primjena u Crnoj Gori, uključujući eventualne prelazne periode, zavisi od nacionalnog zakonodavstva i pristupnih aranžmana. Oni se ne mogu automatski smatrati pojedinačnim ciljevima Opštine Gusinje. U kontekstu pristupanja Evropskoj uniji, Lokalni plan treba da omogući postepeno prilagođavanje lokalnog sistema evropskim standardima, posebno kroz povećanje odvojenog sakupljanja, razvoj infrastrukture, unapređenje evidencija i smanjenje količina otpada koje se odstranjuju.

2.7. Klasifikacija otpada i kataloški brojevi

Klasifikacija otpada predstavlja osnovu za evidentiranje količina, praćenje tokova otpada i određivanje odgovarajućih postupaka sakupljanja, transporta, prerade i odstranjivanja. U Crnoj Gori ova oblast uređena je **Pravilnikom o klasifikaciji otpada, katalogu otpada, postupcima obrade otpada, odnosno prerade i odstranjivanja otpada** („Službeni list Crne Gore“, br. 64/24), koji je donijet na osnovu Zakona o upravljanju otpadom. Kataloški broj sastoji se od šest cifara, raspoređenih u tri para, kojima se označavaju grupa, podgrupa i konkretna vrsta otpada. Zvjezdicom

(*) označavaju se vrste otpada klasifikovane kao opasne. Za potrebe Lokalnog plana izdvojene su najznačajnije grupe i kataloški brojevi koji odgovaraju vrstama otpada obuhvaćenim njegovim sadržajem.

Tabela 2.3. Pregled kataloških brojeva otpada relevantnih za Lokalni plan Opštine Gusinje

Vrsta / tok otpada	Grupa kataloga	Najznačajniji kataloški brojevi
Miješani komunalni otpad	20	20 03 01
Odvojeno sakupljene komunalne frakcije	20	20 01 01 – papir i karton; 20 01 02 – staklo; 20 01 39 – plastika; 20 01 40 – metali
Ambalažni otpad	15	15 01 01 – papirna i kartonska ambalaža; 15 01 02 – plastična; 15 01 04 – metalna; 15 01 06 – miješana; 15 01 07 – staklena ambalaža
Biorazgradivi komunalni otpad	20	20 01 08 – biorazgradivi kuhinjski otpad; 20 02 01 – biorazgradivi otpad iz vrtova i parkova
Kabasti otpad	20	20 03 07
Neopasni građevinski otpad	17	17 01 01 – beton; 17 01 02 – cigla; 17 01 07 – mješavine betona, cigle i keramike; 17 05 04 – zemlja i kamenje; 17 09 04 – miješani građevinski otpad
Električni i elektronski otpad	20	20 01 35* – oprema sa opasnim komponentama; 20 01 36 – ostala odbačena električna i elektronska oprema
Otpadne baterije i akumulatori	20	20 01 33* – određene opasne baterije i akumulatori; 20 01 34 – ostale baterije i akumulatori
Otpadne gume	16	16 01 03
Otpadna ulja	13	Odgovarajući brojevi iz grupe 13, prema vrsti i porijeklu ulja
Opasni otpad iz domaćinstava	20	20 01 21* – otpad koji sadrži živu; 20 01 27* – boje, mastila, ljepila i smole sa opasnim supstancama
Otpad iz poljoprivrednih aktivnosti	02	Odgovarajući brojevi iz grupe 02, zavisno od porijekla i karakteristika otpada
Kanalizacioni mulj	19	19 08 05 – mulj iz postrojenja za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda

Napomena: Tabela predstavlja pregled najznačajnijih kataloških brojeva, a ne iscrpan katalog otpada. Konačna klasifikacija vrši se prema porijeklu, sastavu i svojstvima konkretnog otpada, u skladu sa važećim nacionalnim pravilnikom.

Posebno je važno razlikovati odvojeno sakupljene komunalne frakcije od ambalažnog otpada. Na primjer, papir i karton iz komunalnog otpada mogu se evidentirati pod brojem **20 01 01**, dok se papirna i kartonska ambalaža klasifikuje pod brojem **15 01 01**.

3. OSNOVNE KARAKTERISTIKE OPŠTINE

3.1. Geografski položaj i teritorijalne karakteristike

Opština Gusinje nalazi se u jugoistočnom dijelu Crne Gore, pripada Sjevernom regionu i prostire se na površini od oko 157 km². Administrativni centar je naselje Gusinje, smješteno u Plavsko-gusinjskom basenu, na približno 920 m nadmorske visine, u neposrednoj blizini državne granice sa Republikom Albanijom. Izražen planinski reljef, prostorna razuđenost naselja i klimatski uslovi predstavljaju značajne faktore za organizaciju sakupljanja i transporta otpada, izbor komunalne opreme, planiranje lokacija sabirnih mjesta i dinamiku pružanja komunalnih usluga. Poseban značaj ima činjenica da se dio teritorije Opštine nalazi na području Nacionalnog parka „Prokletije“, zbog čega je organizaciju sistema upravljanja otpadom potrebno uskladiti sa režimima zaštite prirode i zahtjevima upravljača zaštićenog područja. Opština obuhvata devet statističkih naselja i deset katastarskih opština: Gusinje, Dolja, Dosuđe I, Dosuđe II, Grnčar, Kruševo I, Kruševo II, Martinoviće I, Martinoviće II i Vusanje. Za potrebe ovog

Plana statistička naselja koriste se kao osnovne teritorijalne jedinice za analizu stanovništva, domaćinstava i obuhvata komunalnom uslugom, dok se katastarske opštine koriste za definisanje prostorno-lokacijskih i imovinsko-pravnih podataka.

3.2. Demografske karakteristike i stambeni fond

Prema rezultatima Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2023. godine, na teritoriji Opštine Gusinje živi 3.933 stanovnika, organizovanih u 1.257 domaćinstava. Demografska struktura, broj domaćinstava, stambeni fond i sezonske promjene broja korisnika predstavljaju osnovne pokazatelje za procjenu količina otpada i planiranje potrebnih kapaciteta sistema.

Tabela 3.1. Osnovni teritorijalni, demografski i stambeni pokazatelji Opštine Gusinje

Pokazatelj	**Vrijednost**
Površina Opštine	157 km²
Broj statističkih naselja	9
Broj katastarskih opština	10
Broj stanovnika 2011. godine	4.027
Broj stanovnika 2023. godine	3.933
Promjena broja stanovnika 2011–2023.	−2,3%
Broj domaćinstava 2011. godine	1.168
Broj domaćinstava 2023. godine	1.257
Promjena broja domaćinstava 2011–2023.	+7,6%
Prosječan broj članova domaćinstva 2023. godine	3,13
Ukupan broj stanova	1.897
Stanovi za stalno stanovanje	1.848
Stanovi za sezonsko korišćenje	49

Izvor: MONSTAT, Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 2011. i 2023. godine; Strateški plan razvoja Opštine Gusinje 2020–2025, prilozi A1 i A2.

U periodu između dva popisa broj stanovnika smanjen je za 2,3%, dok je broj domaćinstava povećan za 7,6%. Ovakav trend ukazuje da smanjenje broja stanovnika ne podrazumijeva nužno smanjenje potreba za komunalnom infrastrukturom, budući da povećanje broja domaćinstava utiče na broj korisničkih mjesta, potrebnih posuda i organizaciju sakupljanja otpada.

Tabela 3.2. Teritorijalna raspodjela stanovništva i domaćinstava

Naselje	**Broj stanovnika**	**Broj domaćinstava**	**Učešće u stanovništvu**
Gusinje	1.877	632	47,7%
Vusanje	594	165	15,1%
Martinovići	351	102	8,9%
Dosuđe	333	110	8,5%
Kruševo	298	83	7,6%
Grnčar	159	53	4,0%
Koljenovići	136	56	3,5%
Dolja	123	43	3,1%
Višnjevo	62	13	1,6%
UKUPNO	3.933	1.257	100,0%

Izvor: MONSTAT, Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 2023. godine.

U naseljima Gusinje i Vusanje koncentrisano je 62,8% ukupnog stanovništva i 63,4% domaćinstava Opštine. Ovakva teritorijalna raspodjela zahtijeva kombinovanje intenzivnijeg sistema sakupljanja otpada u većim naseljima sa optimizovanim rutama i odgovarajućim sabirnim mjestima u manjim i prostorno razuđenim naseljima. Broj evidentiranih stanova za približno 51% veći je od broja domaćinstava, što ukazuje na potrebu usklađivanja evidencije korisnika komunalnih usluga sa stvarnim brojem i načinom korišćenja stambenih objekata. Broj stanova ne može se automatski izjednačiti sa brojem aktivnih korisnika usluge sakupljanja otpada. Posebnu karakteristiku Opštine Gusinje predstavljaju sezonske promjene broja korisnika usljed turističkog prometa, dolazaka stanovništva iz dijaspore i povremenog korišćenja stambenih objekata. Ove specifičnosti potrebno je uvažiti prilikom procjene budućih količina otpada, dimenzionisanja komunalne opreme, planiranja kapaciteta infrastrukture i utvrđivanja dinamike sakupljanja otpada.

3.3. Privredne i poljoprivredne aktivnosti

Privrednu strukturu Opštine Gusinje karakteriše relativno mali broj poslovnih subjekata, značajna zastupljenost poljoprivredne proizvodnje i razvojni potencijal turizma i uslužnih djelatnosti. U periodu 2020–2025. godine broj aktivnih poslovnih subjekata povećan je za 64,5%, što ukazuje na rast privredne aktivnosti i potencijalno povećanje broja korisnika komunalnih usluga i količina nastalog otpada.

Tabela 3.3. Osnovni pokazatelji privrednih i poljoprivrednih aktivnosti

Pokazatelj	**Vrijednost**
Broj aktivnih poslovnih subjekata 2020. godine	31
Broj aktivnih poslovnih subjekata 2025. godine	51
Rast broja poslovnih subjekata 2020–2025.	64,5%
Broj poljoprivrednih gazdinstava	239
Korišćeno poljoprivredno zemljište, bez katuna i komuna	1.623,1 ha
Livade i pašnjaci	1.408,6 ha
Broj uslovnih grla stoke (UG)	1.088

Izvor: MONSTAT – Broj i struktura poslovnih subjekata u Crnoj Gori, 2020. i 2025. godina; konačni rezultati Popisa poljoprivrede 2024. godine.

Napomena: Podaci o aktivnim poslovnim subjektima ne obuhvataju samostalne preduzetnike, zbog čega ne predstavljaju ukupan broj potencijalnih privrednih korisnika komunalnih usluga.

Sa aspekta upravljanja otpadom, trgovinske, ugostiteljske i turističke djelatnosti značajne su kao izvori ambalažnog otpada, papira, kartona, plastike, stakla i biootpada, dok građevinske aktivnosti zahtijevaju uspostavljanje organizovanog sistema prihvata i tretmana neopasnog građevinskog otpada.

Zastupljenost poljoprivrednih gazdinstava ukazuje na potencijal za kompostiranje i korišćenje organskih materijala na mjestu nastanka, kao i na potrebu pravilnog postupanja sa poljoprivrednim folijama, ambalažom od sredstava za zaštitu bilja, otpadnim uljima, gumama i drugim posebnim tokovima otpada. Otpad iz poljoprivredne proizvodnje potrebno je razmatrati odvojeno od komunalnog otpada, u skladu sa njegovom klasifikacijom i propisanim načinom postupanja.

Unapređenje lokalnog sistema upravljanja otpadom potrebno je usmjeriti na ažuriranje evidencije poslovnih korisnika, povećanje obuhvata komunalnom uslugom, odvojeno sakupljanje reciklabilnih materijala i biootpada, edukaciju poljoprivrednih proizvođača i obezbjeđivanje uslova za predaju posebnih tokova otpada ovlašćenim operaterima.

3.4. Turizam i sezonsko opterećenje sistema upravljanja otpadom

Turizam predstavlja značajan razvojni potencijal Opštine Gusinje i jedan od faktora sezonskog povećanja količina komunalnog otpada. Turističke aktivnosti koncentrisane su u gradskom području, okolnim naseljima i na prirodnim lokalitetima, među kojima se izdvajaju Nacionalni park „Prokletije“, doline Grebaje i Ropojane i Ali-pašini izvori.

Tabela 3.4. Pokazatelji turističkog prometa i posjećenosti Nacionalnog parka „Prokletije“ u periodu 2023–2026. godine

Godina	Dolasci turista MONSTAT[1]	Noćenja MONSTAT[1]	Noćenja – TO Gusinje	Posjetioci NP „Prokletije“
2023.	1.217	11.697	11.640	33.339
2024.	2.154	10.012	15.002	39.293
2025.	1.845	8.302	15.786	52.016
2026.[2]	–	–	22.500	–

Izvori: MONSTAT – turistički promet u individualnom smještaju; Turistička organizacija Gusinje; evidencija posjećenosti Nacionalnog parka „Prokletije“.

[1] Podaci MONSTAT-a odnose se isključivo na individualni smještaj. Zbog različitog metodološkog obuhvata, podaci MONSTAT-a, Turističke organizacije Gusinje i Nacionalnog parka „Prokletije“ ne sabiraju se.

[2] Podatak za 2026. godinu odnosi se na period od 1. januara do 20. oktobra.

Prema evidenciji Turističke organizacije Gusinje, broj turističkih noćenja u periodu 2023–2025. godine povećan je za 35,6%, dok je broj registrovanih posjetilaca Nacionalnog parka „Prokletije“ povećan za 56,0%. Podatak o 52.016 posjetilaca Nacionalnog parka u 2025. godini, kao i evidentiranih 22.500 turističkih noćenja do 20. oktobra 2026. godine, ukazuje na potrebu prilagođavanja kapaciteta komunalnog sistema rastu turističkog prometa.

Na teritoriji Opštine evidentirano je 65 smještajnih objekata, od čega osam hotela, dva rizorta, osam apartmanskih objekata, 37 objekata za smještaj gostiju, četiri objekta sa bungalovima i šest eko-katuna. Dodatno sezonsko opterećenje komunalnog sistema nastaje usljed dolazaka stanovništva iz dijaspore, povremenog korišćenja stambenih objekata i održavanja turističkih manifestacija, među kojima se izdvaja „Gusinjsko ljeto“.

Sa aspekta upravljanja komunalnim otpadom, navedene aktivnosti zahtijevaju:

- prilagođavanje kapaciteta posuda i učestalosti sakupljanja otpada sezonskom opterećenju;
- uključivanje smještajnih i ugostiteljskih objekata u sistem odvojenog sakupljanja ambalažnog otpada i biootpada;
- optimizaciju ruta sakupljanja i transporta otpada na turističkim lokalitetima;
- privremeno povećanje kapaciteta za sakupljanje otpada tokom održavanja manifestacija;
- sprečavanje nepropisnog odlaganja otpada i organizovanje sakupljanja na zaštićenim područjima, u saradnji sa upravljačem Nacionalnog parka „Prokletije“ i u skladu sa važećim režimima zaštite.

Podatke o turističkom prometu, posjećenosti Nacionalnog parka i sezonskim promjenama broja korisnika potrebno je, uz demografske pokazatelje i evidentirane količine sakupljenog otpada, koristiti za projekciju budućih količina komunalnog otpada, dimenzionisanje infrastrukture i opreme, kao i planiranje dinamike pružanja komunalnih usluga.

4. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA UPRAVLJANJA OTPADOM

4.1. Institucionalna organizacija i nadležnosti Opštine Gusinje

Upravljanje komunalnim otpadom na teritoriji Opštine Gusinje organizovano je kroz sistem lokalne samouprave, nadležnih sekretarijata i privrednog društva kojem je povjereno obavljanje komunalnih djelatnosti. Opština Gusinje, u okviru svojih nadležnosti, obezbjeđuje uslove za organizovano pružanje komunalnih usluga, uređuje pitanja od značaja za funkcionisanje sistema upravljanja otpadom, priprema odgovarajuće planske i regulatorne akte i učestvuje u obezbjeđivanju uslova za razvoj komunalne infrastrukture. Poslovi lokalne uprave koji se odnose na upravljanje otpadom raspoređeni su između više organizacionih jedinica, pri čemu centralnu ulogu imaju Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine i Sekretarijat za inspekcijske poslove i komunalni nadzor.

4.1.1. Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine

Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine obavlja stručne, upravne i razvojne poslove iz oblasti zaštite životne sredine, prostornog planiranja i komunalnih djelatnosti. U oblasti upravljanja otpadom njegove nadležnosti obuhvataju pripremu lokalnih propisa, programa i planskih dokumenata, praćenje razvoja komunalne infrastrukture, koordinaciju sa pružaocima komunalnih usluga i praćenje ostvarivanja javnog interesa u ovoj oblasti. Poseban značaj ima povezivanje sistema upravljanja otpadom sa prostorno-planskom dokumentacijom, naročito u dijelu definisanja lokacija za sakupljanje, privremeno skladištenje i tretman otpada. Sekretarijat vrši i poslove upravnog nadzora nad javnim službama i privrednim društvima osnovanim radi obavljanja komunalnih djelatnosti, u okviru propisanih nadležnosti.

4.1.2. Sekretarijat za inspekcijske poslove i komunalni nadzor

Sekretarijat za inspekcijske poslove i komunalni nadzor nadležan je za kontrolu sprovođenja propisa kojima se uređuju komunalni red, javna čistoća, odlaganje otpada i korišćenje javnih površina. U okviru svojih nadležnosti obavlja inspekcijski nadzor nad nepropisnim odlaganjem otpada, stanjem komunalnih objekata i javnih površina, kao i nad izvršavanjem obaveza propisanih lokalnim odlukama. Prema postojećoj organizaciji nadzora, u obavljanju ovih poslova angažovana su dva komunalna inspektora, tri komunalna policajca i tri komunalna redara. Djelovanje ovih službi posebno je značajno u sprečavanju nastanka nelegalnih odlagališta, kontroli postupanja korisnika komunalnih usluga i održavanju komunalnog reda na teritoriji opštine.

4.2. DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje

4.2.1. Osnovni podaci i djelatnosti preduzeća

Obavljanje komunalnih djelatnosti na teritoriji Opštine Gusinje povjereno je DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje, čiji je jedini osnivač Opština Gusinje. U skladu sa članom 8 Statuta Društva iz 2026. godine, osnovne komunalne djelatnosti preduzeća obuhvataju:

- Snabdijevanje vodom za piće, uključujući održavanje vodovodne infrastrukture;
- Upravljanje otpadnim vodama, uključujući njihovo sakupljanje, transport i prečišćavanje;
- Sakupljanje bezopasnog otpada, uključujući komunalni, građevinski, ambalažni i kabasti otpad;
- Održavanje javne čistoće, uključujući javne površine, ulice i trotoare;
- Uređenje i održavanje javnih zelenih površina i okoline.

Pored navedenih komunalnih djelatnosti, Statutom su predviđeni i drugi poslovi, među kojima su reciklaža sortiranog otpada, izgradnja i održavanje puteva, priprema gradilišta, održavanje vodovodnih i kanalizacionih sistema, prevoz tereta, prateće usluge u kopnenom saobraćaju i pružanje pijačnih usluga. Raznovrsnost djelatnosti zahtijeva odgovarajuću organizaciju rada i racionalno korišćenje zaposlenih, vozila i mehanizacije. Upravljanje komunalnim otpadom predstavlja jedan od segmenata poslovanja preduzeća, pri čemu se raspoloživi tehnički i kadrovski kapaciteti koriste i za obavljanje drugih povjerenih poslova.

4.2.2. Organizaciona struktura

Organizacija rada DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje zasniva se na rukovođenju društvom od strane direktora i organizovanju poslova kroz službu za tehničko operativne poslove i pravnu službu. Direktor rukovodi poslovanjem društva, organizuje i koordinira rad službi i odgovoran je za funkcionisanje preduzeća u skladu sa zakonom i aktima društva. Tehnička služba obavlja operativne poslove iz djelokruga komunalnih djelatnosti, uključujući organizaciju sakupljanja i transporta otpada i održavanje javnih površina. Za organizaciju navedenih poslova odgovoran je Šef za čistoću i javne površine. Poslovi sakupljanja komunalnog otpada organizovani su u okviru Sluzbe za tehnicko operativne poslove, koja je zadužena i za održavanje javnih površina. Ovakva organizacija omogućava povezivanje poslova javne čistoće i upravljanja otpadom, ali istovremeno podrazumijeva raspoređivanje zaposlenih i mehanizacije na različite operativne zadatke. Pravna služba obavlja pravne i administrativne poslove iz djelokruga rada društva. U okviru pravne službe posluje i služba računovodstva i poslovni sekretar.

4.2.3. Kadrovski kapaciteti

DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje ima ukupno 31 zaposleni, dok se tokom turističke sezone angažuje dodatnih pet radnika, čime se broj angažovanih povećava na 36. Na neposrednim poslovima sakupljanja i transporta komunalnog otpada angažovano je pet zaposlenih, od kojih su dva vozača i tri radnika na poslovima fizičkog sakupljanja i utovara otpada.Ovi zaposleni predstavljaju osnovni operativni kapacitet za organizovano sakupljanje otpada na teritoriji opštine.Redovno jutarnje angažovanje radnika na sakupljanju otpada organizovano je u periodu od 7.00 do 15.00 časova. Pored navedenog termina, zaposleni se, prema potrebama, dodatno angažuju u popodnevnim časovima, naročito radi preuzimanja otpada iz centralne pješačke zone. Rad je organizovan i tokom vikenda, uz naizmjenično angažovanje radnika svakog drugog vikenda na poslovima sakupljanja otpada u centralnoj gradskoj zoni. Ovakav raspored rada uslovljen je potrebom obezbjeđivanja kontinuiteta komunalne usluge, posebno u centralnom gradskom području i tokom turističke sezone. Za potpunu ocjenu kadrovskih kapaciteta potrebno je sagledati ukupno dnevno i sedmično radno angažovanje zaposlenih, organizaciju smjena, korišćenje radnog vremena i raspodjelu izvršilaca između poslova sakupljanja otpada i održavanja javnih površina.

4.2.4. Raspoloživa mehanizacija

Za obavljanje poslova sakupljanja i transporta komunalnog otpada DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje raspolaže sa četiri vozila: specijalnim komunalnim vozilom marke Volvo, kapaciteta nadogradnje 7 m³, vozilom marke Iveco, nosivosti 3,5 tone, specijalnim komunalnim vozilom marke BMC, kapaciteta nadogradnje 8m³, kao i vozilom Mitsubishi Fuso, namijenjenim za podizanje i transport kontejnera zapremine 5 m³. Navedena vozila čine osnovni vozni park za organizovano sakupljanje i transport komunalnog otpada na teritoriji Opštine Gusinje.U prethodnom periodu jedan od kamiona za sakupljanje otpada bio je van funkcije zbog kvara, zbog čega se redovno sakupljanje uglavnom obavljalo korišćenjem jednog vozila. Za manipulaciju otpadom preduzeće raspolaže paletarom i kombinovanom građevinskom mašinom (kombinirkom) opremljenom viljuškama, koji se, pored ostalih poslova, koriste i za povremeno sakupljanje, utovar i manipulaciju kabastim otpadom na teritoriji Opštine Gusinje. U cilju unapređenja raspoloživih tehničkih kapaciteta planirana je nabavka dodatnog kamiona za sakupljanje otpada, kapaciteta do 8 m³, uz podršku Eko-fonda.

4.3. Organizacija sakupljanja i transporta komunalnog otpada

4.3.1 Dinamika sakupljanja komunalnog otpada

Sakupljanje i transport komunalnog otpada na teritoriji Opštine Gusinje organizovani su prema utvrđenom sedmičnom rasporedu, kojim su obuhvaćeni gradsko područje i naselja uključena u sistem organizovanog sakupljanja. **U centralnom gradskom području (čaršiji) otpad se sakuplja svakodnevno, svih sedam dana u sedmici**, dok se u ostalim ulicama i naseljima odvoz obavlja prema sljedećem rasporedu: ponedjeljkom – Grebajska, Grnčarska, Dolja, Kosovska, Dragije i Borska; utorkom – Igmanska, Podgorička, Beranska, Izvorska i Beogradska; srijedom – Sarajevska, Bjelička, Ali-pašini izvori, Naselje, Grnčar, Dosuđe i Martinovići; četvrtkom – Vusanje, Koljenovići i Kruševo; petkom – Skadarska, Carigradska, Trojanska, Previjska i Begluci; subotom – Grebaje. Nedjeljom se sakupljanje otpada obavlja u centralnom gradskom području. Navedeni raspored predstavlja redovnu dinamiku

sakupljanja miješanog komunalnog otpada, budući da **sistem odvojenog sakupljanja pet frakcija otpada još nije uspostavljen** na teritoriji opštine.

4.3.2. Teritorijalna pokrivenost

Organizovanim sistemom sakupljanja komunalnog otpada obuhvaćeno je približno 80–90% teritorije Opštine Gusinje.Sakupljanje se organizuje u gradskom području i najvećem dijelu naseljenih mjesta, dok pojedini djelovi ruralnih naselja nijesu u potpunosti obuhvaćeni redovnom komunalnom uslugom.Poseban problem predstavlja pristupačnost pojedinih djelova Vusanja i Dosuđa, gdje konfiguracija terena, karakteristike saobraćajnica i otežan pristup komunalnim vozilima ograničavaju mogućnost redovnog sakupljanja otpada. Na području ruralnih naselja koriste se određene lokacije za zajedničko odlaganje otpada, od kojih su pojedine ograđene i zatvorene. Organizacija sakupljanja razlikuje se u zavisnosti od gustine naseljenosti, pristupačnosti lokacija i sezonskog opterećenja.Za precizno sagledavanje teritorijalne pokrivenosti potrebno je utvrditi broj korisnika komunalnih usluga po naseljima, lokacije postojećih posuda i sabirnih mjesta, učestalost njihovog pražnjenja i područja koja nijesu obuhvaćena redovnim sistemom.

4.3.3. Sakupljanje otpada u gradskom području

U užem gradskom području Gusinja organizovano je svakodnevno sakupljanje komunalnog otpada. Način organizovanja usluge prilagođen je prostornim karakteristikama pojedinih djelova grada, pri čemu se u centralnoj gradskoj zoni primjenjuje poseban model neposredne predaje otpada komunalnom vozilu. U ostalim djelovima gradskog područja sakupljanje se obavlja korišćenjem postojeće komunalne infrastrukture i raspoloživih vozila. Dinamika sakupljanja zavisi od rasporeda rada komunalnog preduzeća, broja korisnika i količina otpada koje nastaju na pojedinim lokacijama.

4.3.5. Sakupljanje otpada u ruralnim naseljima

Sakupljanje komunalnog otpada u ruralnim naseljima organizuje se u skladu sa prostornim karakteristikama i pristupačnošću pojedinih područja. Na određenim lokacijama uspostavljena su zajednička sabirna mjesta za odlaganje komunalnog otpada, koja omogućavaju korišćenje usluge većem broju domaćinstava. Dio ovih lokacija je ograđen, čime je omogućeno kontrolisanije odlaganje otpada i smanjeno njegovo rasipanje u okolni prostor. Ipak, zbog razuđenosti naselja i otežanog pristupa pojedinim domaćinstvima, organizovano sakupljanje nije u potpunosti dostupno svim korisnicima. Najizraženija ograničenja prisutna su u pojedinim djelovima Vusanja i Dosuđa. Dodatno opterećenje ruralnog sistema nastaje tokom turističke sezone, kada se povećava broj korisnika i količina otpada, posebno na pravcima koji vode prema turističkim lokalitetima i Nacionalnom parku Prokletije.

4.4. Odvojeno sakupljanje i primarna selekcija otpada

Sistem odvojenog sakupljanja komunalnog otpada na teritoriji Opštine Gusinje nije razvijen u obimu koji bi omogućio sistematsko izdvajanje svih značajnijih reciklabilnih frakcija na mjestu nastanka. U prethodnom periodu realizovane su aktivnosti usmjerene na unapređenje komunalne infrastrukture i uspostavljanje kapaciteta za izdvajanje sekundarnih sirovina.

U okviru projekta prekogranične saradnje „Uvođenje održivog upravljanja otpadom – BinS“, tokom 2021. godine komunalnom preduzeću predato je 30 kontejnera, 2765 kanti za odlaganje otpada 55.000 biorazgradivih kesa. Uprkos realizovanim ulaganjima, odvojeno sakupljanje nije uspostavljeno kao potpuno funkcionalan sistem na nivou opštine. Postojeća infrastruktura za prihvat i presovanje kartonske i papirne ambalaže koristi se u ograničenom obimu, između ostalog zbog nepovoljnih uslova za plasman sakupljenih sekundarnih sirovina. U sistemu upravljanja otpadom posebno je značajno pitanje odvojenog sakupljanja ambalažnog i biootpada, imajući u vidu strukturu korisnika komunalnih usluga, zastupljenost ugostiteljskih objekata i sezonske promjene u nastajanju otpada.

4.5. Postupanje sa sakupljenim komunalnim otpadom

Sakupljeni miješani komunalni otpad sa teritorije Opštine Gusinje odvozi se na privremeno odlagalište „Jerina“, koje se nalazi na katastarskoj parceli broj 900, KO Martinoviće I, na teritoriji Opštine Gusinje. Lokacija se koristi za odlaganje komunalnog otpada sa teritorije opština Gusinje i Plav. Prema dokumentaciji objavljenoj 2019. godine, lokacija „Jerina“ evidentirana je kao privremeno odlagalište komunalnog otpada. Skupština opštine Plav donijela je Odluku o načinu privremenog skladištenja komunalnog otpada i uslovima zaštite životne sredine i zdravlja ljudi prilikom privremenog skladištenja komunalnog otpada na lokaciji Jerina, uz prethodno pribavljenu saglasnost Ministarstva održivog razvoja i turizma. Prema raspoloživim podacima, upravljanje lokacijom povjereno je Opštini Plav. Dugogodišnje korišćenje lokacije i njen međupštinski značaj zahtijevaju zajedničko djelovanje dvije lokalne samouprave u pogledu utvrđivanja pravnog statusa, preostalih kapaciteta, uslova korišćenja, zaštite životne sredine i buduće sanacije i rekultivacije lokacije. Detaljan prikaz postojećeg stanja odlagališta i planiranih mjera biće obrađen u poglavlju posvećenom infrastrukturi za upravljanje otpadom.

4.6. Upravljanje otpadom na području Nacionalnog parka Prokletije

Područje Nacionalnog parka Prokletije predstavlja posebno značajan prostor sa aspekta upravljanja komunalnim otpadom, zbog izraženih sezonskih promjena broja posjetilaca i specifičnih uslova organizovanja komunalnih usluga u zaštićenom području. Turistička sezona traje približno od maja do novembra, uz povećanu posjećenost planinskih i drugih turističkih lokaliteta. Na pojedinim lokacijama postavljeni su kontejneri manjeg kapaciteta koje koriste pravna lica koja obavljaju djelatnost na području Nacionalnog parka. Raspoloživo je približno deset manjih kontejnera, pri čemu pojedine posude koristi više objekata. Sakupljanje otpada organizuje se u saradnji sa komunalnim preduzećem, dok posebnost režima zaštite prostora zahtijeva usklađivanje komunalnih aktivnosti sa pravilima upravljanja Nacionalnim parkom. Zbog povećanog broja posjetilaca tokom turističke sezone, postojeći kapaciteti za sakupljanje otpada izloženi su dodatnom opterećenju. Organizacija sakupljanja otpada na području Nacionalnog parka povezana je sa pitanjima pristupačnosti lokacija, broja i rasporeda posuda, učestalosti njihovog pražnjenja i odgovornosti korisnika koji obavljaju djelatnost unutar zaštićenog područja.

4.7. Upravljanje otpadom nastalim tokom turističke sezone

Turizam predstavlja značajan faktor koji utiče na organizaciju upravljanja komunalnim otpadom u Opštini Gusinje. Povećan broj turista i privremenih korisnika prostora tokom ljetnjih i jesenjih mjeseci utiče na količine otpada koje nastaju u ugostiteljskim objektima, smještajnim kapacitetima, centralnom gradskom području i na turističkim lokalitetima. Posebno opterećenje nastaje na području Nacionalnog parka Prokletije, Ali-pašinih izvora i drugih posjećenih lokacija. Manifestacija „Gusinjsko ljeto“, koja obuhvata aktivnosti u centralnoj gradskoj zoni i na drugim lokacijama, dodatno povećava potrebe za organizovanim sakupljanjem i odvozom otpada. Posebnu karakteristiku turističkog prometa predstavlja prisustvo posjetilaca koji koriste privatne smještajne kapacitete, uključujući objekte čiji vlasnici dio godine borave van opštine. Zbog toga se stvarno opterećenje komunalnog sistema ne može sagledati isključivo na osnovu broja stalnih stanovnika.

4.8. Naplata komunalnih usluga

Finansiranje poslova sakupljanja i transporta komunalnog otpada djelimično se obezbjeđuje naplatom komunalnih usluga od korisnika. Postojeći sistem obračuna naknade zasniva se na površini objekata, odnosno kvadraturi, a primjenjuje se na različite kategorije korisnika, uključujući stalna domaćinstva, poslovne objekte i nepokretnosti koje se koriste povremeno ili sezonski. Prema podacima DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje, sistemom fakturisanja usluge upravljanja komunalnim otpadom obuhvaćeno je ukupno 797 korisnika, od čega:

- 475 fizičkih lica;
- 322 pravna lica, sa ukupnom površinom za koju se vrši obračun i fakturisanje usluge od 12.620 m².

U odnosu na 1.257 domaćinstava evidentiranih prema Popisu stanovništva iz 2023. godine, broj fizičkih lica obuhvaćenih sistemom fakturisanja odgovara udjelu od 37,8% ukupnog broja domaćinstava. Ovaj pokazatelj ukazuje na potrebu ažuriranja baze korisnika i proširenja obuhvata fakturisanja, pri čemu se ne može poistovjetiti sa stvarnim

stepenom pokrivenosti stanovništva uslugom sakupljanja otpada. Posebnost Opštine Gusinje predstavlja značajan broj objekata koji nijesu u stalnoj upotrebi, kao i izražena sezonska promjena broja korisnika komunalnih usluga, što je potrebno uzeti u obzir prilikom unapređenja sistema obračuna i naplate. Detaljna analiza postojećeg cjenovnika, broja korisnika, obuhvata fakturisanja, stepena naplate, prihoda i rashoda povezanih sa upravljanjem otpadom biće predstavljena u poglavlju posvećenom finansiranju sistema.

4.9. Evidencija i praćenje tokova otpada

Za potrebe upravljanja komunalnim otpadom od posebnog značaja su evidencije o broju korisnika, količinama sakupljenog otpada, lokacijama komunalne infrastrukture i dinamici pružanja usluga. U postojećem sistemu raspoloživi su pojedini operativni podaci, ali objedinjena evidencija svih tokova otpada, lokacija i korisnika zahtijeva dodatno sistematizovanje. Preliminarno iskazana količina komunalnog otpada iznosi približno 370 tona otpada godišnjnje .Podatak je baziran na proceni. Za potpuno sagledavanje postojećeg stanja potrebno je utvrditi količine sakupljenog i odloženog otpada, strukturu korisnika, sezonske promjene, kao i raspoloživost podataka o pojedinačnim tokovima otpada.

5. KOLIČINE I TOKOVI OTPADA

Analiza količina i tokova otpada predstavlja osnovu za sagledavanje postojećeg stanja upravljanja otpadom na teritoriji Opštine Gusinje i utvrđivanje potreba za unapređenjem sistema u planskom periodu 2026–2029. godine. U ovom poglavlju razmatraju se komunalni otpad, njegov sastav i porijeklo, odvojeno sakupljene frakcije, biorazgradivi i kabasti otpad, neopasni građevinski otpad, posebni tokovi otpada, opasni otpad iz domaćinstava, otpad iz poljoprivrednih aktivnosti i kanalizacioni mulj. Postojeći sistem upravljanja otpadom karakteriše pretežno zajedničko sakupljanje različitih frakcija komunalnog otpada, uz ograničeno izdvajanje pojedinih vrsta otpada. Istovremeno, nedovoljno razvijen sistem mjerenja i evidencije otežava precizno utvrđivanje ukupnih količina, morfološkog sastava i sezonskih promjena. Zbog toga se analiza zasniva na raspoloživim informacijama o organizaciji komunalne djelatnosti, načinu postupanja sa pojedinim tokovima otpada i postojećoj infrastrukturi. Za tokove za koje ne postoje pouzdani kvantitativni podaci prikazuje se opis postojećeg stanja, bez izvođenja neutemeljenih procjena.

5.1. Komunalni otpad – količine, porijeklo i način evidentiranja

5.1.1. Porijeklo i izvori nastanka komunalnog otpada

Komunalni otpad na teritoriji Opštine Gusinje nastaje kao rezultat svakodnevnih aktivnosti stanovništva, rada privrednih subjekata, javnih ustanova, ugostiteljskih i turističkih objekata, kao i korišćenja javnih površina. Osnovne izvore nastanka komunalnog otpada predstavljaju:

- domaćinstva u gradskom i seoskim naseljima;
- trgovinski, ugostiteljski i drugi uslužni objekti;
- hoteli, apartmani, privatni smještaj i drugi turistički objekti;
- javne ustanove, obrazovni, administrativni i poslovni objekti;
- javne površine, parkovi, pešačka zona i saobraćajnice;
- pijaca i drugi prostori na kojima se obavljaju komercijalne aktivnosti;
- turistički lokaliteti, izletišta i prostori održavanja manifestacija.

Najveći dio otpada iz navedenih izvora sakuplja se u okviru organizovanog sistema koji obavlja DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje. Prema raspoloživim podacima, organizovanim sakupljanjem otpada obuhvaćeno je približno 80–90% teritorije opštine. Određeni djelovi naselja Vusanje i Dosuđe, zbog otežane pristupačnosti, nijesu u potpunosti obuhvaćeni redovnim sistemom sakupljanja. Otpad koji nastaje u domaćinstvima i većini drugih izvora sakuplja se kao miješani komunalni otpad. Primarna selekcija po pojedinačnim materijalnim frakcijama nije uspostavljena kao redovna i sistematska usluga na teritoriji opštine.

5.1.2. Količine komunalnog otpada i način evidentiranja

Prema podacima DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje, procijenjena godišnja količina sakupljenog otpada iznosi približno 370 tona, sa sljedećom strukturom:

Tabela 5.1. Procijenjene godišnje količine sakupljenog otpada

Vrsta otpada	Količina (t/god)	Učešće (%)
Komunalni otpad, prema dostavljenoj evidenciji	80	21,6
Građevinski i kabasti otpad	290	78,4
Ukupno	370	100,0

Izvor: DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje – procijenjene količine.

Specifična količina sakupljenog komunalnog otpada po stanovniku izračunava se prema izrazu:

\[q=\frac{Q\times1.000}{N\times365} \] gdje je:

- q – specifična količina sakupljenog otpada (kg/stanovnik/dan);
- Q – godišnja masa sakupljenog komunalnog otpada (t/god);
- N – broj stanovnika.

Imajući u vidu da Opština Gusinje, prema Popisu iz 2023. godine, ima 3.933 stanovnika, prijavljena količina od 80 tona odgovara vrijednosti od svega 20,3 kg po stanovniku godišnje, odnosno 0,056 kg po stanovniku dnevno, što je znatno ispod uobičajenih vrijednosti za nastajanje komunalnog otpada. Dodatno, dostavljena struktura otpada zahtijeva korekciju metodologije klasifikacije, budući da kabasti otpad iz domaćinstava pripada komunalnom otpadu, dok građevinski otpad predstavlja poseban tok otpada. Sakupljeni miješani komunalni otpad transportuje se na zajedničko privremeno odlagalište „Jerina“, koje koriste opštine Gusinje i Plav. Nije potvrđeno postojanje kontinuiranog mjerenja mase otpada, zasnovanog na vagarskim listovima, niti odvojeno evidentiranje količina prema porijeklu, vrsti otpada, vozilima i datumima prijema. Nedostatak pouzdanih podataka ograničava analizu efikasnosti postojećeg sistema, utvrđivanje stvarne specifične količine otpada po stanovniku i planiranje budućih kapaciteta. Do uspostavljanja odgovarajućeg sistema mjerenja i evidentiranja, za potrebe ovog Plana koristiće se procjene zasnovane na demografskim pokazateljima, odgovarajućim koeficijentima nastajanja otpada i sezonskom povećanju broja korisnika, uz jasno razlikovanje procijenjenih i stvarno izmjerenih količina.

5.1.3. Mjesečne količine i sezonske oscilacije

Opštinu Gusinje karakterišu izražene sezonske promjene broja korisnika komunalnih usluga, uslovljene intenziviranjem turističkih aktivnosti, povećanom posjećenošću Nacionalnog parka „Prokletije“ i dolascima stanovništva iz dijaspore tokom ljetnjih mjeseci. Registrovana turistička noćenja i posjećenost Nacionalnog parka, prikazani u poglavlju 3.4. ovog Plana, predstavljaju značajne pokazatelje sezonskog opterećenja, ali ne obuhvataju u potpunosti boravak dijaspore i svih jednodnevnih posjetilaca. Zbog nedostatka pouzdanih podataka o broju i trajanju boravka pripadnika dijaspore, za potrebe planskih procjena može se koristiti pretpostavka o prosječnom trajanju boravka od 21 dan, koja ne predstavlja statistički utvrđenu vrijednost.

Sezonsko povećanje broja korisnika naročito utiče na nastajanje miješanog komunalnog otpada, ambalažnog otpada i biootpada u gradskom području, naseljima sa izraženim sezonskim boravkom stanovništva i na turističkim lokalitetima. Kako nijesu raspoloživi pouzdani mjesečni podaci o masi sakupljenog otpada, nije moguće kvantifikovati sezonske oscilacije niti precizno utvrditi periode najvećeg opterećenja sistema na osnovu stvarnih mjerenja. U narednom periodu potrebno je uspostaviti kontinuirano mjerenje i mjesečno evidentiranje količina otpada prema vrsti i porijeklu, uz praćenje broja realizovanih tura, popunjenosti posuda i intenziteta pružanja komunalnih usluga. Time će se obezbijediti pouzdanija osnova za optimizaciju ruta, dimenzionisanje kapaciteta vozila i posuda, organizaciju rada zaposlenih i planiranje budućih investicija.

5.2. Morfološki sastav komunalnog otpada

Morfološki sastav komunalnog otpada predstavlja procentualno učešće pojedinačnih materijalnih frakcija u ukupnoj masi otpada. Analiza morfološkog sastava omogućava utvrđivanje zastupljenosti papira i kartona, plastike, metala, stakla, biootpada, tekstila, drveta i drugih materijala. Ovi podaci predstavljaju važnu osnovu za procjenu potencijala za reciklažu, kompostiranje i druge oblike tretmana otpada. Na teritoriji Opštine Gusinje nije bilo reprezentativnog ispitivanja morfološkog sastava komunalnog otpada, zasnovanog na uzorkovanju, razvrstavanju i mjerenju pojedinačnih frakcija. S obzirom na to da se najveći dio komunalnog otpada sakuplja kao miješani otpad, ne postoje pouzdani lokalni podaci o masenom učešću pojedinačnih materijala. U sastavu otpada koji nastaje u domaćinstvima i drugim izvorima očekuje se prisustvo biootpada, papira i kartona, plastike, stakla, metala, tekstila i drugih materijala, ali se njihovo procentualno učešće ne može utvrditi bez odgovarajućeg ispitivanja. Nedostatak lokalne analize morfološkog sastava predstavlja ograničenje za precizno određivanje potencijala za izdvajanje reciklabilnih materijala i biootpada. Pri izradi procjena u narednim poglavljima Plana mogu se koristiti referentni podaci iz relevantnih državnih i drugih stručnih dokumenata, uz jasno označavanje da je riječ o procjenama, a ne o rezultatima lokalnih mjerenja.

5.3. Odvojeno sakupljeni tokovi otpada

Na teritoriji Opštine Gusinje nije uspostavljen sveobuhvatan sistem primarne selekcije komunalnog otpada na mjestu nastanka. Domaćinstva i najveći dio pravnih lica otpad predaju u okviru sistema sakupljanja miješanog komunalnog otpada. Odvojeno sakupljanje pojedinih frakcija postoji u ograničenom obimu, prvenstveno kroz izdvajanje kartonske ambalaže od pravnih lica i prikupljanje otpadnih guma.

5.3.1. Papir i karton

Odvojeno izdvajanje kartona sprovodi se kod pojedinih pravnih lica, prvenstveno u okviru komercijalnih i drugih djelatnosti u kojima nastaju veće količine kartonske ambalaže. U postojećem reciklažnom dvorištu nalazi se presa za papir i karton, koja predstavlja raspoloživi tehnički kapacitet za smanjenje zapremine i pripremu ovog materijala za dalji transport. Međutim, postojeći sistem ne obuhvata redovno odvojeno sakupljanje papira i kartona iz svih domaćinstava i drugih izvora. Za izdvojeni karton ne postoje potvrđeni podaci o ukupnoj godišnjoj masi, dinamici preuzimanja i količinama predatim na dalji tretman. Dodatno ograničenje predstavlja nedostatak stabilnog plasmana sakupljenog materijala, što otežava kontinuitet izdvajanja i predaje ovlašćenim operaterima.

5.3.2. Plastika, metal i staklo

Odvojeno sakupljanje plastike, metala i stakla nije uspostavljeno kao redovna komunalna usluga na teritoriji opštine. Ove frakcije najvećim dijelom završavaju u miješanom komunalnom otpadu. Za navedene materijale nijesu raspoloživi podaci o odvojeno sakupljenim količinama, stepenu izdvajanja ili količinama predatim na reciklažu. Postojeći obim odvojenog sakupljanja nije dovoljan za pouzdano utvrđivanje stope reciklaže komunalnog otpada na teritoriji Opštine Gusinje.

5.4. Biorazgradivi komunalni otpad

Biorazgradivi komunalni otpad obuhvata otpad koji se može razgraditi biološkim procesima, uključujući otpad od hrane, biljni otpad iz domaćinstava, otpad sa zelenih površina i druge odgovarajuće organske materijale. Na teritoriji Opštine Gusinje biootpad nastaje u domaćinstvima, ugostiteljskim i turističkim objektima, na pijaci, kao i tokom održavanja javnih i privatnih zelenih površina. U seoskim domaćinstvima dodatno nastaju biljni ostaci iz bašta i dvorišta, pri čemu se dio ovih materijala može koristiti na samom mjestu nastanka. U postojećem sistemu nije uspostavljeno organizovano odvojeno sakupljanje biootpada iz domaćinstava i drugih korisničkih kategorija. Biootpad koji se predaje komunalnom preduzeću najvećim dijelom sakuplja se zajedno sa ostalim miješanim komunalnim otpadom. Za teritoriju opštine ne postoje potvrđeni podaci o ukupnim količinama nastalog biootpada, količinama izdvojenim na mjestu nastanka, niti količinama koje se eventualno obrađuju u domaćinstvima. U okviru ranijih aktivnosti na razvoju infrastrukture za upravljanje otpadom razmatrano je i uspostavljanje kapaciteta za kompostiranje. Međutim, nije došlo do iygradnje ili prjektovanja komunalnog postrojenja za kompostiranje. Postojeći

način postupanja sa biootpadom predstavlja ograničenje za njegovo izdvajanje iz miješanog komunalnog otpada i smanjenje količina koje se upućuju na odlaganje.

5.5. Kabasti otpad

Kabasti otpad obuhvata dotrajali namještaj, dušeke, veće predmete od drveta i plastike i druge predmete koji zbog svojih dimenzija i karakteristika nijesu pogodni za odlaganje u standardne posude za komunalni otpad. Nastaje prvenstveno prilikom zamjene namještaja, uređenja i čišćenja stambenih i poslovnih prostora, uz obavezno razdvajanje otpadne električne i elektronske opreme i drugih posebnih tokova otpada. Na teritoriji Opštine Gusinje nije uspostavljen organizovan sistem odvojenog sakupljanja kabastog otpada. DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje povremeno vrši interventno uklanjanje otpada sa lokacija na kojima se ponavlja njegovo nepropisno odlaganje. Za sakupljanje i utovar koristi se kombinovana građevinska mašina (kombinirka), nakon čega se otpad transportuje na privremeno odlagalište „Jerina“. Nijesu raspoloživi pouzdani podaci o godišnjim količinama nastalog, sakupljenog i odloženog kabastog otpada, što otežava procjenu stvarnog obima ovog toka otpada i planiranje potrebnih kapaciteta. Postojeće stanje ukazuje na potrebu uspostavljanja organizovanog sistema odvojenog sakupljanja kabastog otpada, sa definisanim načinom predaje, dinamikom preuzimanja i evidencijom količina, radi sprečavanja nepropisnog odlaganja i stvaranja uslova za pripremu za ponovnu upotrebu i izdvajanje materijala pogodnih za reciklažu.

5.6. Neopasni građevinski otpad

Neopasni građevinski otpad nastaje prilikom izgradnje, rekonstrukcije, adaptacije, održavanja i rušenja objekata, kao i izvođenja infrastrukturnih radova. Obuhvata beton, opeku, keramiku, drvo, metal, staklo, plastiku, neopasne izolacione i druge građevinske materijale. Zemlja i kamen iz iskopa razmatraju se posebno, u zavisnosti od karakteristika materijala, namjene i mogućnosti ponovnog korišćenja. Na teritoriji Opštine Gusinje nije uspostavljen funkcionalan sistem odvojenog sakupljanja i tretmana neopasnog građevinskog otpada, iako je određena lokacija za njegovo privremeno skladištenje.

5.6.1. Procjena količina neopasnog građevinskog otpada

Za preliminarnu procjenu količina građevinskog otpada korišćeni su podaci o broju izdatih građevinskih dozvola i bruto građevinskoj površini objekata, uz primjenu tri ilustrativna scenarija sa koeficijentima nastajanja otpada od 30, 50 i 80 kg/m². Tabela 5.2. Građevinske dozvole i indikativna procjena količina građevinskog otpada:

Period	Broj dozvola	Bruto građevinska površina (m²)	Niži scenario 30 kg/m² (t)	Srednji scenario 50 kg/m² (t)	Viši scenario 80 kg/m² (t)
2025.	30	4.087	122,61	204,35	326,96
2026. do oktobra	10	2.516	75,48	125,80	201,28
Ukupno	40	6.603	198,09	330,15	528,24

Izvor: Opština Gusinje – evidencija izdatih građevinskih dozvola i proračun na osnovu primijenjenih koeficijenata.

Evidencija građevinskih dozvola uspostavljena je nakon stupanja na snagu novog Zakona o izgradnji objekata tokom 2025. godine, zbog čega podaci za tu godinu ne obuhvataju nužno cjelokupnu građevinsku aktivnost. U posmatranom periodu nijesu izdate građevinske dozvole za rekonstrukciju objekata. Prema srednjem scenariju, potencijal nastajanja građevinskog otpada iznosi 204,35 tona za objekte obuhvaćene dozvolama izdatim tokom 2025. godine i 125,80 tona za objekte obuhvaćene dozvolama izdatim zaključno sa oktobrom 2026. godine. Primijenjeni koeficijenti predstavljaju planske pretpostavke, a ne propisane normative ili lokalno izmjerene vrijednosti. Procijenjene količine odnose se na potencijal nastajanja otpada tokom realizacije dozvoljene izgradnje, a ne na stvarno nastale količine u posmatranim kalendarskim periodima. Procjenom nijesu obuhvaćeni otpad od rušenja, adaptacije i održavanja objekata, infrastrukturnih radova, kao ni zemlja i kamen iz iskopa.

5.6.2. Nelegalno odlaganje građevinskog otpada

Na teritoriji Opštine Gusinje evidentirane su dvije značajnije lokacije nelegalnog odlaganja građevinskog otpada. Tabela 5.3. Evidentirane lokacije nelegalnog odlaganja građevinskog otpada:

R. br.	Lokacija	Procijenjena površina
1.	Područje uz pristupni put reciklažnom dvorištu, u blizini rijeke Grnčar	oko 1 ha
2.	Naselje Dolja	oko 0,5 ha
	Ukupno	oko 1,5 ha

Nijesu raspoloživi pouzdani podaci o količinama i sastavu odloženog otpada. Postojeće stanje zahtijeva detaljno evidentiranje lokacija, procjenu količina i sastava otpada, sprovođenje mjera sanacije i sprečavanje daljeg nepropisnog odlaganja. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti zaštiti vodotoka i okolnog zemljišta.

5.6.3. Unapređenje sistema upravljanja neopasnim građevinskim otpadom

Opština Gusinje donijela je odluku kojom je katastarska parcela broj 817 KO Gusinje određena kao lokacija za prihvat i privremeno skladištenje neopasnog građevinskog otpada. U narednom periodu potrebno je obezbijediti:

- infrastrukturno i tehničko uređenje lokacije u skladu sa važećim propisima;
- kontrolisan prihvat, mjerenje, razvrstavanje i privremeno skladištenje otpada;
- povezivanje evidencije građevinskih dozvola, planova upravljanja građevinskim otpadom, kada je njihova izrada propisana, i stvarno predatih količina otpada;
- sanaciju evidentiranih nelegalnih odlagališta i sprečavanje njihovog ponovnog nastajanja;
- uspostavljanje uslova za pripremu za ponovnu upotrebu i reciklažu građevinskog otpada.

U zavisnosti od raspoloživih količina i tehničko-ekonomske opravdanosti, potrebno je razmotriti periodično angažovanje mobilnog postrojenja ovlašćenog operatera za drobljenje i prosijavanje građevinskog otpada, bez neophodnosti ulaganja u sopstveno stacionarno postrojenje. Dobijeni reciklirani agregati, ukoliko ispunjavaju odgovarajuće tehničke zahtjeve, mogu se koristiti za izgradnju i održavanje lokalnih puteva, nasipanje terena i druge odgovarajuće infrastrukturne radove, čime se smanjuju količine otpada za odlaganje i potrošnja prirodnih resursa.

5.7. Posebni tokovi otpada

Posebni tokovi otpada obuhvataju vrste otpada za koje su, zbog njihovih karakteristika, mogućnosti iskorišćenja ili potencijalnog uticaja na životnu sredinu, predviđeni posebni načini sakupljanja i postupanja. Na teritoriji Opštine Gusinje pojedini posebni tokovi nastaju u domaćinstvima, trgovinskim i uslužnim djelatnostima, automehaničarskim radionicama, ugostiteljskim objektima i drugim izvorima. Za većinu ovih tokova ne postoje objedinjeni lokalni podaci o nastalim i sakupljenim količinama.

5.7.1. Otpadna električna i elektronska oprema

Otpadna električna i elektronska oprema obuhvata dotrajale ili neispravne kućne aparate, računare, televizore, mobilne telefone, rasvjetnu opremu i druge uređaje koji sadrže materijale pogodne za ponovno iskorišćenje, ali i komponente koje zahtijevaju posebno postupanje.

Na teritoriji Opštine Gusinje nije uspostavljen organizovan sistem odvojenog sakupljanja ove vrste otpada, niti su dostupni pouzdani podaci o njegovim godišnjim količinama. Relativno male količine, udaljenost ovlašćenih operatera i troškovi transporta predstavljaju potencijalna ograničenja za uspostavljanje ekonomski održivog sistema. Prostor postojećeg reciklažnog dvorišta predstavlja pogodnu lokaciju za organizovanje odvojenog prihvata i bezbjednog privremenog skladištenja otpadne električne i elektronske opreme, uz obezbjeđivanje odgovarajućih tehničkih uslova. Potrebno je uspostaviti saradnju sa ovlašćenim operaterima radi redovnog preuzimanja i daljeg tretmana otpada, uz razmatranje mogućnosti zajedničkog organizovanja transporta sa susjednim opštinama radi optimizacije troškova.

5.7.2. Otpadne gume, ulja i akumulatori

Otpadne gume nastaju prilikom zamjene pneumatika na putničkim, teretnim i drugim vozilima. Na teritoriji Opštine Gusinje postoji praksa njihovog odvojenog sakupljanja, ali bez preciznog mjerenja i evidencije prikupljenih količina. DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje zaključilo je ugovor o prihvatu otpadnih guma sa DOO „Deponija“ Podgorica, čime je obezbijeđena mogućnost njihove predaje. Međutim, relativno male količine, udaljenost mjesta predaje i troškovi transporta ograničavaju ekonomsku održivost redovnog preuzimanja. U cilju optimizacije troškova potrebno je razmotriti periodični transport nakon prikupljanja dovoljnih količina, kao i mogućnost zajedničkog organizovanja prevoza sa susjednim opštinama. Otpadna ulja, akumulatori i baterije, zbog mogućeg sadržaja opasnih materija, zahtijevaju odvojeno sakupljanje, bezbjedno privremeno skladištenje i predaju ovlašćenim operaterima. Za ove tokove otpada nijesu dostupni objedinjeni podaci o količinama i dosadašnjem načinu postupanja. Prostor postojećeg reciklažnog dvorišta predstavlja pogodnu lokaciju za organizovanje odvojenog prihvata i privremenog skladištenja otpadnih guma, ulja, akumulatora i baterija. Potrebno je obezbijediti namjenske skladišne prostore i odgovarajuće tehničke uslove za svaku vrstu otpada, uspostaviti evidenciju količina i saradnju sa ovlašćenim operaterima radi redovnog preuzimanja i daljeg tretmana, u skladu sa važećim propisima.

5.7.3. Ambalažni otpad

Ambalažni otpad nastaje u domaćinstvima, trgovinskim, ugostiteljskim i turističkim objektima i drugim djelatnostima. Najzastupljenije vrste ambalaže obuhvataju papirnu i kartonsku, plastičnu, staklenu i metalnu ambalažu. Na teritoriji Opštine Gusinje odvojeno se izdvajaju određene količine kartonske ambalaže od pravnih lica, dok se najveći dio ostalog ambalažnog otpada sakuplja zajedno sa miješanim komunalnim otpadom. Prikupljena kartonska ambalaža se u određenim količinama izdvaja i balira korišćenjem postojeće opreme, čime se smanjuje njena zapremina i olakšavaju skladištenje i transport. U prethodnom periodu preuzimanje baliranog kartona obavljao je operater iz Nikšića. Međutim, usljed poteškoća u organizaciji i realizaciji preuzimanja, predaja ovog otpada nije redovna, što otežava kontinuitet odvojenog sakupljanja i njegovog daljeg iskorišćenja. Poseban izazov predstavlja geografska udaljenost Opštine Gusinje od tržišta sekundarnih sirovina i operatera koji se bave preuzimanjem i preradom ambalažnog otpada. Relativno male količine izdvojenog kartona, u kombinaciji sa visokim troškovima transporta, smanjuju ekonomsku opravdanost njegovog preuzimanja, zbog čega je zainteresovanost operatera za redovnu saradnju ograničena. Ovakve okolnosti predstavljaju značajnu prepreku za razvoj održivog sistema odvojenog sakupljanja i plasmana reciklabilnih materijala. Povećano nastajanje ambalažnog otpada povezano je sa turističkom sezonom, radom ugostiteljskih objekata, trgovinom, sezonskim boravkom dijaspore i održavanjem manifestacija, kada se naročito povećava potrošnja proizvoda u jednokratnoj ambalaži. Unapređenje upravljanja ambalažnim otpadom zahtijeva uspostavljanje redovne evidencije izdvojenih količina, jačanje saradnje sa ovlašćenim operaterima i razmatranje mogućnosti zajedničkog organizovanja transporta sa susjednim opštinama. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti obezbjeđivanju kontinuiteta preuzimanja reciklabilnih materijala, kako bi se stvorili uslovi za postepeno proširenje sistema odvojenog sakupljanja ambalažnog otpada.

5.8. Opasni otpad iz domaćinstava

Opasan otpad iz domaćinstava obuhvata ostatke boja, lakova, rastvarača, pesticida, pojedinih sredstava za čišćenje, baterije, određene vrste rasvjetnih tijela i druge proizvode koji nakon odbacivanja imaju opasna svojstva. Zbog mogućeg negativnog uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu, neophodno je njegovo odvojeno sakupljanje i sprečavanje miješanja sa ostalim komunalnim otpadom.

Na teritoriji Opštine Gusinje nije uspostavljen organizovan sistem odvojenog sakupljanja opasnog otpada iz domaćinstava, niti su dostupni pouzdani podaci o godišnjim količinama i eventualnoj predaji ovlašćenim operaterima. Prostor postojećeg reciklažnog dvorišta predstavlja pogodnu lokaciju za uspostavljanje sistema odvojenog prihvata i privremenog skladištenja opasnog otpada iz domaćinstava, uz prethodno obezbjeđivanje propisanih tehničkih, bezbjednosnih i drugih uslova zaštite životne sredine. Potrebno je obezbijediti namjenske posude i odgovarajući skladišni prostor, uspostaviti evidenciju primljenih količina i saradnju sa ovlašćenim operaterima radi daljeg postupanja sa ovim otpadom. Uspostavljanje sistema potrebno je pratiti kontinuiranom edukacijom stanovništva o vrstama opasnog otpada, rizicima njegovog nepropisnog odlaganja i mogućnostima bezbjedne predaje u reciklažnom dvorištu.

5.9. Otpad iz poljoprivrednih aktivnosti

Poljoprivredne aktivnosti na teritoriji Opštine Gusinje predstavljaju izvor različitih vrsta otpada i ostataka materijala. U okviru poljoprivrednih domaćinstava nastaju biljni ostaci, ostaci stočne hrane, stajnjak, ambalaža od poljoprivrednih proizvoda, folije, ambalaža od sredstava za zaštitu bilja i drugi materijali povezani sa obavljanjem poljoprivredne djelatnosti. Potrebno je razlikovati organske ostatke koji se koriste u okviru poljoprivredne proizvodnje od materijala koji imaju status otpada i za koje je potrebno organizovati odgovarajuće postupanje. Posebnu pažnju zahtijeva ambalaža koja sadrži ostatke opasnih hemijskih sredstava, jer se ne može tretirati na isti način kao uobičajeni neopasni komunalni otpad. Za teritoriju Opštine Gusinje nijesu raspoloživi objedinjeni podaci o količinama otpada iz poljoprivrednih aktivnosti, načinu njegovog sakupljanja i predaje ovlašćenim operaterima. Otpad iz poljoprivredne proizvodnje ne uključuje se automatski u količine komunalnog otpada, već se sagledava kao zaseban tok, u skladu sa njegovim porijeklom i karakteristikama.

5.10. Kanalizacioni mulj

Kanalizacioni mulj nastaje kao rezultat procesa prečišćavanja komunalnih otpadnih voda. Na teritoriji Opštine Gusinje ne postoji postrojenje za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda, pa se u okviru lokalnog komunalnog sistema ne generiše kanalizacioni mulj iz rada takvog postrojenja. Istovremeno, potrebno je razlikovati kanalizacioni mulj od sadržaja septičkih jama i otpada koji nastaje prilikom održavanja kanalizacione mreže. Za potrebe ovog Plana nijesu raspoloživi objedinjeni podaci o količinama sadržaja septičkih jama, načinu njihovog pražnjenja i konačnom zbrinjavanju. Ukoliko se u narednom periodu uspostavi postrojenje za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda, nastanak kanalizacionog mulja predstavljaće novi tok otpada za koji će biti potrebno obezbijediti odgovarajuću evidenciju i način upravljanja.

6. POSTOJEĆA INFRASTRUKTURA ZA UPRAVLJANJE OTPADOM

Infrastruktura za upravljanje otpadom na teritoriji Opštine Gusinje obuhvata posude i sabirna mjesta za komunalni otpad, vozila i opremu za njegovo sakupljanje i transport, postojeći objekat za izdvajanje i presovanje reciklabilnih materijala, kao i odlagalište Jerina, koje se koristi za odlaganje komunalnog otpada iz opština Gusinje i Plav. Osnovni sistem organizovanog sakupljanja i transporta komunalnog otpada je uspostavljen, dok su kapaciteti za odvojeno sakupljanje, pripremu za ponovnu upotrebu, reciklažu i tretman pojedinih tokova otpada nedovoljno razvijeni. Razvoj infrastrukture predstavlja jedan od ključnih preduslova za povećanje obuhvata stanovništva komunalnom uslugom, smanjenje količina otpada koje se odlažu, unapređenje zaštite životne sredine i uspostavljanje ekonomski održivog sistema upravljanja otpadom.

6.1. Posude, sabirna mjesta i kontejnerske lokacije

Sakupljanje komunalnog otpada na teritoriji Opštine Gusinje organizovano je korišćenjem kontejnera različitih zapremina, manjih posuda i kanti namijenjenih korisnicima komunalnih usluga.DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje raspolaže sa 20 kontejnera zapremine 5 m³ i približno 30 kontejnera manjih zapremina 1.1 m³. U sistemu se koriste i kante za otpad, dok se njihov ukupan broj i raspodjela prema zapremini utvrđuju kroz evidenciju komunalne opreme.

Tabela 6.1. Pregled opreme za sakupljanje komunalnog otpada

Vrsta opreme	Broj	Zapremina
Veliki kontejneri	20	5 m³
Kontejneri manjih zapremina	30	1,1 m³
Kante za komunalni otpad	2.800	50-250l
Korpe za otpad na javnim površinama	40	20-30l

Kontejneri i sabirna mjesta raspoređeni su u gradskom području i seoskim naseljima, u skladu sa prostornom organizacijom naselja, konfiguracijom terena i pristupačnošću saobraćajnica za komunalna vozila. Sakupljanje komunalnog otpada u centralnom gradskom području (čaršiji) organizuje se svakodnevno, dok se u ostalim djelovima grada i seoskim naseljima vrši prema utvrđenom sedmičnom rasporedu. Poseban režim primjenjuje se u glavnoj pješačkoj ulici, gdje nijesu postavljeni stalni kontejneri, već se otpad u jutarnjim časovima predaje neposredno komunalnom vozilu na utvrđenim pristupnim tačkama.

Tabela 6.2. Sedmični raspored sakupljanja komunalnog otpada na teritoriji Opštine Gusinje

Dan	**Područje sakupljanja otpada**
Ponedjeljak	Čaršija, Grebajska, Grnčarska, Dolja, Kosovska, Dragije, Borska
Utorak	Čaršija, Igmanska, Podgorička, Beranska, Izvorska, Beogradska
Srijeda	Čaršija, Sarajevska, Bjelička, Ali-pašini izvori, Naselje, Grnčar, Dosuđe, Martinoviće
Četvrtak	Čaršija, Vusanje, Koljenoviće, Kruševo
Petak	Čaršija, Skadarska, Carigradska, Trojanska, Previjska, Begluci
Subota	Čaršija, Grebaje
Nedjelja	Čaršija

Izvor: DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje.

U ruralnim naseljima otpad se sakuplja preko zajedničkih kontejnerskih i sabirnih mjesta, uključujući pojedine ograđene lokacije. Zbog udaljenosti pojedinih domaćinstava, konfiguracije terena i ograničene pristupačnosti lokalnih puteva, organizovanim sakupljanjem otpada nijesu obuhvaćeni svi djelovi teritorije opštine. Postojeći raspored predstavlja osnovu za buduću optimizaciju ruta, proširenje obuhvata usluge i prilagođavanje učestalosti sakupljanja otpada sezonskom opterećenju sistema.

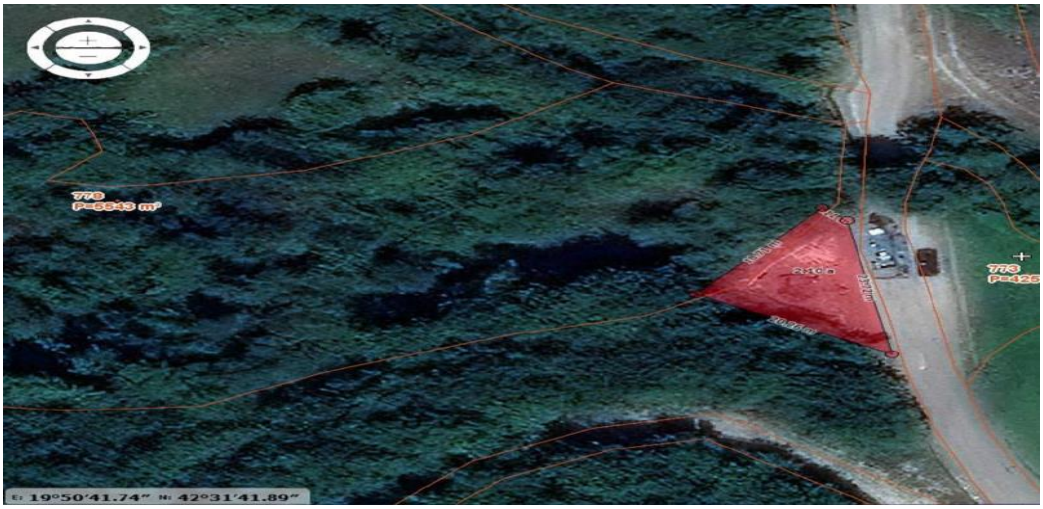

Katastarska parcela 1118 KO Vusinje, lokacija za zbirno sakuoljanje otpada.

Obuhvat organizovanim sakupljanjem procjenjuje se na približno 80–90% teritorije opštine, pri čemu su pojedini teško pristupačni djelovi naselja Vusanje i Dosuđe izvan redovnog sistema. Povećano opterećenje postojeće infrastrukture javlja se tokom ljetnjih mjeseci, usljed intenzivnijeg turističkog prometa, boravka dijaspore i održavanja manifestacija. U tim periodima raste potreba za češćim pražnjenjem posuda, naročito u gradskom području i na turistički posjećenim lokalitetima. U prethodnom periodu realizovane su i aktivnosti podjele kesa za razdvajanje otpada, ali nije uspostavljena funkcionalna mreža posuda koja omogućava sistematsko odvojeno sakupljanje svih planiranih frakcija komunalnog otpada. Za dalje unapređenje sistema neophodno je uspostaviti jedinstvenu evidenciju svih posuda i sabirnih mjesta, sa podacima o njihovoj lokaciji, zapremini, tehničkom stanju,

korisnicima i učestalosti pražnjenja. Evidentiranje kontejnerskih lokacija u GIS-u omogućiće kvalitetnije planiranje rasporeda opreme, identifikaciju područja sa nedovoljnim kapacitetima i optimizaciju organizacije sakupljanja otpada.

6.2. Vozni park i oprema za sakupljanje i transport

Sakupljanje i transport komunalnog otpada obavlja DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje, koje raspolaže sa četiri vozila različitih tehničkih karakteristika i namjene.

Tabela 6.3. Pregled vozila za sakupljanje i transport otpada

Vozilo	Kapacitet / nosivost	Namjena
Volvo – specijalno komunalno vozilo	7 m³	Sakupljanje i transport komunalnog otpada
Iveco	Nosivost 3,5 t	Transport u okviru komunalne službe
BMC – specijalno komunalno vozilo	8 m³	Sakupljanje i transport komunalnog otpada
Mitsubishi Fuso – autopodizač	Kontejneri od 5 m³	Podizanje i transport velikih kontejnera

Izvor: DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje.

Pored navedenih vozila, komunalno preduzeće raspolaže paletarom i kombinovanom građevinskom mašinom sa viljuškama, koja se koristi i za interventno sakupljanje i utovar kabastog otpada. Sakupljanje otpada organizovano je prema utvrđenom sedmičnom rasporedu prikazanom u poglavlju 4. ovog Plana. Tokom 2025. godine realizovano je 150 tura odvoza kontejnera zapremine 5 m³, dok je u evidentiranom dijelu 2026. godine realizovano 110 tura. Ovi podaci predstavljaju pokazatelj intenziteta korišćenja vozila, ali ne omogućavaju pouzdano utvrđivanje mase transportovanog otpada bez podataka o popunjenosti kontejnera i zapreminskoj masi otpada. Za potrebe optimizacije transportnih ruta, smanjenja operativnih troškova, planiranja obnove voznog parka i obezbjeđivanja kontinuiteta usluge, naročito tokom turističke sezone, potrebno je uspostaviti sistematsko praćenje starosti, tehničkog stanja i raspoloživosti vozila, kilometraže, potrošnje goriva, troškova održavanja, broja realizovanih tura i količina transportovanog otpada.

6.3. Infrastruktura za sortiranje i reciklažu

Na teritoriji Opštine Gusinje postoji objekat ranije uspostavljenog reciklažnog dvorišta, realizovanog kroz projekat saradnje sa Ivanjicom.

Fotografija 1: Montažni objekat u okviru Reciklažnog dvorišta, Katastarska parcela 816 KO Gusinje

Objekat je namijenjen razvoju aktivnosti izdvajanja i pripreme reciklabilnih materijala za dalji tretman. Međutim, planirani sistem nije zaživio u punom obimu zbog ograničene tehničke opremljenosti i nepovoljnih ekonomskih uslova za plasman sekundarnih sirovina.Reciklažno dvorište nalazi se u blizini korita rijeke Grnčar. Pristup lokaciji omogućen je makadamskim putem, čije je stanje nezadovoljavajuće i otežava redovno korišćenje postojeće infrastrukture.

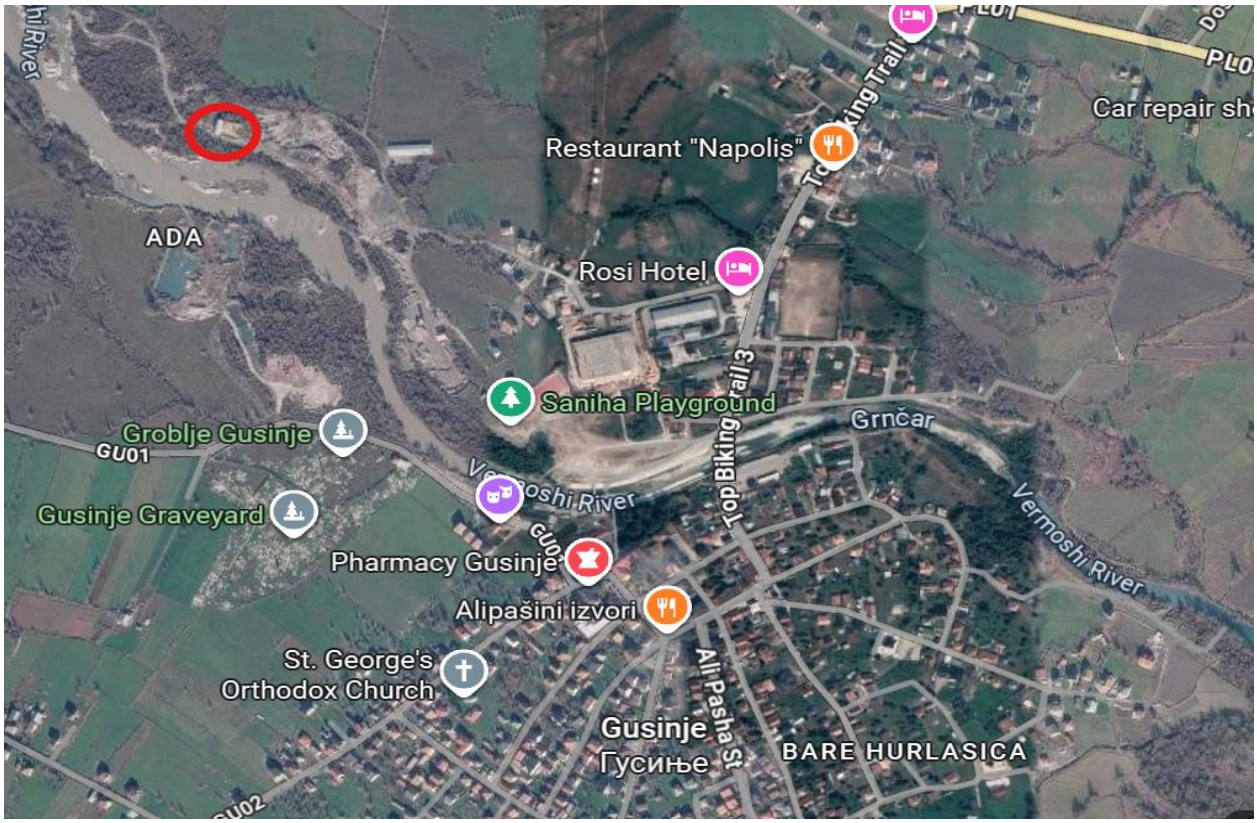

Fotografija 2: Lokacija reciklažnog dvorišta (Google maps)

U okviru objekta nalazi se oprema za presovanje papirne i kartonske ambalaže. Određene količine kartona prikupljaju se od pravnih lica, izdvajaju i baliraju radi smanjenja zapremine i pripreme za transport.

Fotografija 1: Presa za karton i papir

U prethodnom periodu preuzimanje balirane kartonske ambalaže obavljao je operater iz Nikšića. Međutim, preuzimanje nije redovno, usljed organizacionih poteškoća i nepovoljnih ekonomskih uslova transporta relativno malih količina materijala. Udaljenost Opštine Gusinje od većih tržišta sekundarnih sirovina, visoki troškovi transporta i ograničena zainteresovanost operatera predstavljaju značajne prepreke za kontinuiran plasman izdvojenih reciklabilnih materijala. Zbog navedenih ograničenja postojeći objekat nije u potpunosti funkcionalan. Njegova sadašnja upotreba ograničena je prvenstveno na izdvajanje, presovanje i privremeno skladištenje kartonske ambalaže. Objekat zahtijeva tehničku obnovu, uređenje pristupnog puta i definisanje održivog modela rada. Lokacija postojećeg reciklažnog dvorišta predstavlja potencijalni prostor za razvoj dodatnih kapaciteta za upravljanje otpadom. Međutim, njeno dalje korišćenje i eventualno proširenje moraju biti usklađeni sa prostorno-planskom dokumentacijom, imovinsko-pravnim odnosima i uslovima zaštite životne sredine.

Posebnu pažnju potrebno je posvetiti blizini rijeke Grnčar i procjeni mogućih uticaja planiranih aktivnosti na vodotok, zemljište i okolni prostor.

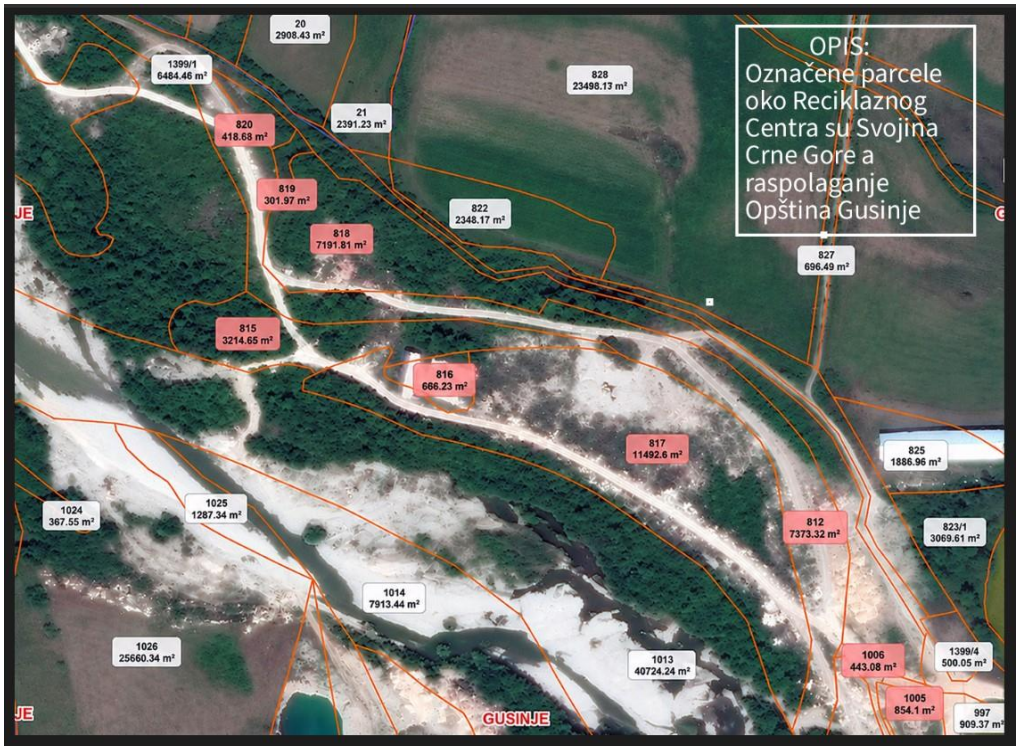

Dalji razvoj ove lokacije treba usmjeriti ka funkcionalnom prihvatu, privremenom skladištenju i pripremi odvojeno sakupljenih reciklabilnih materijala za predaju ovlašćenim operaterima.

6.4. Kompostište

Na teritoriji Opštine Gusinje nije uspostavljen organizovan sistem odvojenog sakupljanja i kompostiranja biootpada. Biootpad nastaje u domaćinstvima, ugostiteljskim i turističkim objektima i prilikom održavanja javnih zelenih površina, a najveći dio biootpada obuhvaćenog organizovanim sistemom sakupljanja odlaže se zajedno sa miješanim komunalnim otpadom. Struktura naselja i značajno učešće individualnih domaćinstava predstavljaju povoljne preduslove za razvoj kućnog kompostiranja, naročito u ruralnim područjima, dok odvojeno sakupljanje zelenog otpada i biootpada iz ugostiteljskih objekata i domaćinstava predstavlja osnov za razvoj centralizovanog kompostiranja. Mogućnost prostornog proširenja postojećeg reciklažnog dvorišta predstavlja potencijal za izgradnju centralne kompostane u okviru planiranog integrisanog kompleksa za upravljanje otpadom, uz racionalno korišćenje zajedničke infrastrukture, mehanizacije i kadrovskih kapaciteta. Opravdanost izgradnje, kapacitet i tehnologiju postrojenja potrebno je utvrditi izradom odgovarajuće studije, uz analizu količina i sastava biootpada, prostorno-planskih i tehničkih uslova, investicionih i operativnih troškova i mogućnosti korišćenja proizvedenog komposta. Razvoj kućnog i centralizovanog kompostiranja doprinijeće smanjenju količina otpada namijenjenog odlaganju, racionalizaciji troškova transporta i odlaganja, povećanju stepena reciklaže i primjeni principa cirkularne ekonomije na lokalnom nivou

6.5. Lokacija za odlaganje komunalnog otpada

Odlagalištem upravlja nadležni subjekt sa područja Opštine Plav. Nalazi se na kat.parceli 900 KO Martinoviće 1.

Privremeno odlagalište „Jerina“, smješteno na katastarskoj parceli broj 900 KO Martinoviće I, na teritoriji Opštine Gusinje, koristi se za odlaganje miješanog komunalnog otpada sa teritorije opština Gusinje i Plav na osnovu Odluke o načinu privremenog skladištenja komunalnog otpada i uslovima zaštite životne sredine i zdravlja ljudi prilikom privremenog skladištenja komunalnog otpada broj 0301-46/16 od 30.04.2013 (Sl.list Crne Gore -opštinski propisi“ br. 016/13 od 29.05.2013, 031/13 od 25.10.2013.)koju je donela SO Plav. Prema raspoloživim podacima, lokacija je planskom dokumentacijom definisana kao privremeno odlagalište komunalnog otpada, a upravljanje lokacijom organizovano je u nadležnosti Opštine Plav. Dalje korišćenje lokacije zahtijeva utvrđivanje njenog pravnog statusa, preostalog kapaciteta, količina odloženog otpada I ispunjenosti uslova propisanih članom 92 Zakona o upravljanju otpadom. Posebno je potrebno obezbijediti kontrolisan pristup, mjerenje I evidentiranje dopremljenih količina otpada, organizovanje čuvarske službe I primjenu mjera za sprečavanje požara, raznošenja otpada I zagađenja zemljišta, površinskih I podzemnih voda. Prioritet predstavlja izrada projektno-tehničke dokumentacije I plana sanacije, rekultivacije I zatvaranja odlagališta „Jerina“, sa definisanim obimom I tehnologijom sanacije, mjerama zaštite životne sredine, procjenom investicionih troškova I dinamikom realizacije. Na plan sanacije potrebno je pribaviti saglasnost Agencije za zaštitu životne sredine, u skladu sa članom 94 Zakona o upravljanju otpadom, uz obezbjeđivanje održavanja, nadzora I kontrole sanirane lokacije u trajanju od najmanje tri godine. Realizacija navedenih aktivnosti zahtijeva saradnju opština Gusinje I Plav, definisanje međusobnih obaveza I odgovornosti, zajedničko planiranje investicija I obezbjeđivanje finansijskih sredstava. Dinamiku sanacije I zatvaranja odlagališta potrebno je uskladiti sa Državnim planom upravljanja otpadom za period 2025–2029. Godine I razvojem regionalne infrastrukture, uz blagovremeno obezbjeđivanje zakonitog alternativnog rješenja za zbrinjavanje komunalnog otpada I kontinuiteta pružanja komunalnih usluga.

6.6. Infrastruktura za neopasni građevinski otpad

Na teritoriji Opštine Gusinje nije uspostavljena uređena infrastruktura za kontrolisan prihvat, privremeno skladištenje I tretman neopasnog građevinskog otpada. Nedostatak odgovarajuće infrastrukture doprinosi nepropisnom odlaganju ovog toka otpada, pri čemu su evidentirane dvije značajnije lokacije:

- uz pristupni put prema postojećem reciklažnom dvorištu, u blizini rijeke Grnčar, procijenjene površine oko 1 ha;
- na području naselja Dolja, procijenjene površine oko 0,5 ha.

Ukupna procijenjena površina evidentiranih lokacija iznosi oko 1,5 ha, dok pouzdani podaci o količinama I sastavu odloženog otpada nijesu raspoloživi. Opština Gusinje donijela je odluku kojom je katastarska parcela broj 817 KO Gusinje određena za prihvat I privremeno skladištenje neopasnog građevinskog otpada, ali lokacija još uvijek nije infrastrukturno I tehnički uređena za ovu namjenu. Neposredna blizina postojećeg reciklažnog dvorišta I mogućnost prostornog proširenja predstavljaju povoljne preduslove za uspostavljanje integrisanog kompleksa za upravljanje otpadom, u okviru kojeg bi se, kao posebna funkcionalna cjelina, organizovao prihvat, razvrstavanje, privremeno skladištenje I povremeni mehanički tretman neopasnog građevinskog otpada. Postojeće stanje ukazuje na potrebu uređenja opredijeljene lokacije, sanacije nelegalnih odlagališta I uspostavljanja kontrolisanog sistema upravljanja građevinskim otpadom. Konkretne mjere, tehnička rješenja I dinamika realizacije biće definisani u poglavlju posvećenom unapređenju sistema upravljanja otpadom I Akcionom planu.

6.7. Infrastruktura za upravljanje kanalizacionim muljem

Na teritoriji Opštine Gusinje ne postoji postrojenje za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda, pa se u postojećem sistemu ne stvara kanalizacioni mulj kao proizvod rada takvog postrojenja. Samim tim, nije uspostavljena ni posebna infrastruktura za prihvat, stabilizaciju, sušenje ili drugi tretman mulja iz postrojenja za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda. Sadržaj septičkih jama I individualnih sistema za prihvat otpadnih voda predstavlja zaseban tok koji zahtijeva odgovarajuće sakupljanje, transport I tretman. Za ovaj tok potrebno je unaprijediti evidenciju količina I načina postupanja, u skladu sa nadležnostima I propisima koji uređuju upravljanje otpadnim vodama. Budući razvoj kanalizacione infrastrukture I eventualna izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda zahtijevaće I odgovarajuće planiranje upravljanja nastalim muljem.

6.8. Regionalni sistem upravljanja otpadom

Opština Gusinje, zbog relativno malih količina pojedinačnih tokova otpada, ograničenih infrastrukturnih kapaciteta I udaljenosti od postrojenja za tretman I reciklažu, ima ograničene mogućnosti za ekonomski održivo samostalno upravljanje otpadom. Postojeća međuopštinska saradnja ostvaruje se sa Opštinom Plav kroz zajedničko korišćenje privremenog odlagališta „Jerina“. Državnim planom upravljanja otpadom za period 2025–2029. Godine Opština Gusinje obuhvaćena je planiranim regionalnim sistemom upravljanja otpadom sa centrom u Bijelom Polju, koji još uvijek nije uspostavljen. U okviru razvoja regionalne infrastrukture razmatrana je I izgradnja transfer stanice u Andrijevici, čija uloga u transportu otpada sa teritorije Opštine Gusinje nije precizno definisana. Prema raspoloživim podacima, međuopštinska saradnja u oblasti zajedničkog transporta I plasmana reciklabilnih materijala I posebnih tokova otpada, korišćenja specijalizovane opreme I mehanizacije, kao I zajedničkog tretmana neopasnog građevinskog otpada, nije sistemski uspostavljena. Postojeći nivo saradnje, nedostatak funkcionalne regionalne infrastrukture I ograničeni lokalni kapaciteti predstavljaju značajne izazove za dalji razvoj tehnički I ekonomski održivog sistema upravljanja otpadom.

Izvor: Državni plan upravljanja otpadom za period 2025–2029. Godine („Službeni list CG“, broj 25/2026), poglavlja 4 I 5, I predložene mjere lokalnog razvoja sistema.

6.9. Nelegalna odlagališta otpada

Nepropisno odlaganje otpada predstavlja značajan problem na teritoriji Opštine Gusinje, naročito u blizini vodotokova, duž lokalnih puteva I na područjima sa ograničenom dostupnošću komunalnih usluga. Prema podacima

Državnog plana upravljanja otpadom za period 2025–2029. Godine, na teritoriji Opštine Gusinje tokom 2023. Godine evidentirano je pet neuređenih odlagališta.

Tabela 6.4. Evidentirana neuređena odlagališta otpada

Lokacija	**Procijenjena količina otpada**
Korito Vusanjskog potoka	1,5 m³
Izbjegličko naselje u Gusinju	3 m³
Korito rijeke Ljuče	Nije navedena
Korito potoka Martinoviće	2,5 m³
Korito rijeke Grnčar	25.000 m³

Izvor: Državni plan upravljanja otpadom 2025–2029, tabela 14, podaci za 2023. Godinu.

Prema istom izvoru, tokom 2023. Godine na teritoriji opštine sanirano je šest neuređenih odlagališta, sa kojih je uklonjeno više od 76 tona otpada. Tokom terenskog obilaska za potrebe izrade ovog Plana evidentirane su dvije značajnije lokacije nepropisnog odlaganja građevinskog otpada, u blizini rijeke Grnčar I na području naselja Dolja, detaljnije opisane u poglavlju 5.6. Povremeno se javlja I nepropisno odlaganje kabastog otpada, koji DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje uklanja raspoloživom mehanizacijom. Jedinstven I ažuriran registar nelegalnih odlagališta nije uspostavljen, a pouzdani podaci o trenutnom stanju ranije evidentiranih I saniranih lokacija, količinama I sastavu odloženog otpada nijesu raspoloživi. Blizina vodotokova I zaštićenih prirodnih područja dodatno povećava značaj ovog problema sa aspekta zaštite životne sredine.

6.10. Objedinjeni pregled postojećeg stanja infrastrukture

Na osnovu analize postojeće infrastrukture I operativnih kapaciteta identifikovani su ključni nedostaci sistema upravljanja otpadom na teritoriji Opštine Gusinje.

Tabela 6.5. Pregled postojećeg stanja I ključnih nedostataka sistema upravljanja otpadom

Segment sistema	**Postojeće stanje**	**Ključni nedostaci**
Posude I sabirna mjesta	Uspostavljena mreža posuda I kontejnera	Nepotpun teritorijalni obuhvat I nedostatak ažurirane evidencije
Vozni park	Četiri vozila I pomoćna mehanizacija	Nedostatak sistematskog praćenja tehničkih I operativnih pokazatelja
Odvojeno sakupljanje	Ograničeno izdvajanje pojedinih tokova otpada	Nije uspostavljen cjelovit sistem primarne selekcije
Reciklažno dvorište	Postojeći objekat I oprema za presovanje kartona	Ograničeni infrastrukturni I operativni kapaciteti
Kompostiranje	Nema organizovanog sistema	Nedostatak kapaciteta za odvojeno sakupljanje I tretman biootpada
Odlaganje otpada	Zajedničko privremeno odlagalište „Jerina“	Neriješeno dugoročno zbrinjavanje otpada I nedovoljno podataka o stanju odlagališta
Građevinski otpad	Opredijeljena katastarska parcela 817 KO Gusinje	Lokacija nije infrastrukturno I tehnički uređena
Kanalizacioni mulj	Nema postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda	Nema uspostavljenog sistema upravljanja kanalizacionim muljem
Regionalna međuopštinska saradnja	I Zajedničko korišćenje odlagališta sa Opštinom Plav	Nedostatak funkcionalnog regionalnog sistema I drugih organizovanih oblika saradnje

Nelegalna odlagališta	Povremeno interventno uklanjanje otpada	Nedostatak ažuriranog registra I sistemskog pristupa sanaciji

Analiza postojećeg stanja ukazuje na nedovoljnu razvijenost infrastrukture za odvojeno sakupljanje I tretman otpada, dominantnu zastupljenost odlaganja kao načina zbrinjavanja otpada I ograničene tehničke I operativne kapacitete. Identifikovani nedostaci predstavljaju osnov za definisanje ciljeva, prioritetnih investicija I mjera unapređenja sistema u planskom periodu.

7. ANALIZA TROŠKOVA I FINANSIRANJA SISTEMA

Finansijska održivost sistema upravljanja otpadom predstavlja osnovni preduslov za kontinuirano pružanje komunalnih usluga, održavanje infrastrukture I razvoj sistema. Sistem upravljanja komunalnim otpadom na teritoriji Opštine Gusinje finansira se kroz prihode DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje od pružanja komunalnih usluga I druge izvore finansiranja, u skladu sa važećim propisima. Finansijska analiza obuhvata prihode I rashode, troškove sakupljanja, transporta, tretmana I odlaganja otpada, sistem obračuna I naplate komunalnih usluga I izvore finansiranja razvoja infrastrukture.

7.1. Finansijski pokazatelji poslovanja komunalnog preduzeća

Prema javno dostupnim finansijskim podacima, DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje bilježi značajan rast prihoda I rashoda u periodu 2022–2024. Godine, uz ostvarivanje pozitivnog poslovnog rezultata u 2024. Godini.

Tabela 7.1. Finansijski pokazatelji poslovanja DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje

Pokazatelj	**2022.**	**2023.**	**2024.**	**2025.**
Ukupni prihodi (€)	222.856	243.995	452.690	**498.744,60**
Ukupni rashodi (€)	235.364	268.210	428.236	**480.369,18**
Neto rezultat (€)	−19.151	−24.509	21.898	**18.375,42***
Kapital (€)	170.584	146.076	167.974	–
Stalna imovina (€)	75.155	61.529	57.040	–
Potraživanja (€)	136.057	131.228	147.097	–
Kratkoročne obaveze (€)	46.528	54.887	50.751	–
Dugoročne obaveze (€)	0	0	0	–
Prosječan broj zaposlenih	21	20	27	–
Prosječna mjesečna bruto zarada (€)	692,16	850,27	1.003,15	–

Izvor za 2025: Izvještaj o radu i finansijskom poslovanju DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje za 2025. godinu, str. 7.* Pozitivna razlika prihoda i rashoda; neto dobit nakon oporezivanja nije potvrđena. Crtica označava podatak koji nije utvrđen iz dostavljenog izvještaja. Izvor: CompanyWall – DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje, PIB 03149480.

Prikazani finansijski pokazatelji odnose se na ukupno poslovanje DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje i obuhvataju sve djelatnosti koje preduzeće obavlja. S obzirom na to da se ne vodi odvojena analitička evidencija rashoda po djelatnostima, na osnovu raspoloživih finansijskih podataka nije moguće utvrditi stvarne troškove upravljanja komunalnim otpadom niti stepen njihovog pokrića prihodima od pružanja ove usluge.

7.2. Troškovi odvojenog sakupljanja, tretmana I odlaganja

Pored troškova redovnog sakupljanja I transporta miješanog komunalnog otpada, sistem upravljanja otpadom obuhvata I troškove postupanja sa odvojeno prikupljenim tokovima otpada, njihovog privremenog skladištenja, pripreme za dalji tretman I konačnog zbrinjavanja. Na teritoriji Opštine Gusinje odvojeno se izdvajaju određene količine kartonske ambalaže I otpadnih guma, dok organizovani sistem odvojenog sakupljanja ostalih reciklabilnih I posebnih tokova otpada nije u potpunosti uspostavljen. Prikupljena kartonska ambalaža se u određenim količinama presuje I balira u postojećem objektu reciklažnog dvorišta. Ove aktivnosti podrazumijevaju troškove angažovanja zaposlenih, korišćenja I održavanja opreme, manipulacije materijalom I njegovog privremenog skladištenja. Dodatni troškovi nastaju prilikom transporta baliranog kartona do operatera koji ga preuzimaju radi daljeg iskorišćenja. Relativno male količine izdvojenih reciklabilnih materijala I udaljenost Opštine Gusinje od većih centara za njihovu preradu smanjuju ekonomsku opravdanost pojedinačnih transporta. U prethodnom periodu preuzimanje kartonske ambalaže obavljao je operater iz Nikšića, ali kontinuitet preuzimanja nije obezbijeđen. Za otpadne gume zaključen je ugovor o prihvatu sa DOO „Deponija“ Podgorica. Iako je na taj način obezbijeđena mogućnost njihove predaje, transport manjih količina otpada na većim udaljenostima predstavlja značajno troškovno opterećenje. Troškovi odlaganja miješanog komunalnog otpada povezani su sa korišćenjem zajedničkog odlagališta Jerina. Za potpunu finansijsku analizu potrebno je posebno iskazati troškove transporta do odlagališta I eventualne naknade ili druge troškove njegovog prihvata I odlaganja. Dalji razvoj odvojenog sakupljanja zahtijevaće dodatna ulaganja u posude, opremu, infrastrukturu I organizaciju transporta. Pri planiranju ovih ulaganja potrebno je posebno vrednovati mogućnosti zajedničkog transporta sa susjednim opštinama, kao I uspostavljanje saradnje sa ovlašćenim operaterima I subjektima koji upravljaju odgovarajućim sistemima preuzimanja posebnih tokova otpada. Miješani komunalni otpad sa teritorije Opštine Gusinje transportuje se na zajedničko privremeno odlagalište „Jerina“, kojim upravlja Opština Plav. DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje ne snosi neposredne troškove prihvata i odlaganja otpada na ovoj lokaciji, već troškove njegovog sakupljanja i transporta. Uspostavljanjem regionalnog sistema upravljanja otpadom očekuje se promjena postojeće strukture troškova, što će zahtijevati odgovarajuću finansijsku analizu i preispitivanje sistema obračuna naknade za pružanje komunalne usluge.

7.3. Cijene komunalnih usluga, prihodi i naplata

Finansiranje redovnih aktivnosti sakupljanja I transporta komunalnog otpada djelimično se obezbjeđuje naplatom usluga od fizičkih I pravnih lica. Postojeći sistem obračuna naknade zasniva se na površini objekta, a ne na stvarnoj količini proizvedenog otpada. Prema Cjenovniku DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje iz 2017. Godine, cijena usluge za domaćinstva iznosi 0,05 €/m² stambenog prostora mjesečno, uz obračun površine do 150 m², odnosno maksimalnu mjesečnu naknadu od 7,50 €. Za pravna lica cijene se razlikuju prema vrsti djelatnosti I za većinu kategorija kreću se od 0,15 do 0,50 €/m² mjesečno. Za ugostiteljske objekte cijena iznosi 0,40 €/m², za hotele I motele 0,20 €/m², dok se za pojedine kioske I privremene objekte primjenjuju fiksne mjesečne naknade.

Tabela 7.3. Osnovni pokazatelji obračuna I naplate usluge upravljanja komunalnim otpadom

Pokazatelj	**Vrijednost**
Ukupan broj korisnika obuhvaćenih fakturisanjem	797
Broj fizičkih lica	475
Broj pravnih lica	322
Ukupna fakturisana površina – fizička lica	482.493 m²
Ukupna fakturisana površina – pravna lica	12.620 m²
Broj domaćinstava prema Popisu iz 2023. Godine	1.257
Odnos broja fakturisanih fizičkih lica I ukupnog broja domaćinstava	37,8%
Obračunska osnovica	Podatak nije dostupan
Mjesečna tarifa za domaćinstva	0,05 €/m²
Maksimalna obračunska površina za domaćinstva	150 m²
Maksimalna mjesečna naknada za domaćinstva	7,50 €

Mjesečne tarife za većinu kategorija pravnih lica	0,15–0,50 €/m²
Ukupan godišnji fakturisani prihod	25.813,37€
Ukupan godišnji naplaćeni prihod	Podatak nije dostupan
Stepen naplate – prema dostavljenom podatku	70%
Dospjela nenaplaćena potraživanja	Podatak nije dostupan

Izvor: Cjenovnik DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje (2017), podaci dostavljeni od strane preduzeća (2026) I MONSTAT – Popis stanovništva iz 2023. Godine.

Prema podacima komunalnog preduzeća, postoji značajna razlika u broju fizičkih lica obuhvaćenih fakturisanjem pojedinih komunalnih usluga.

Tabela 7.4. Uporedni pregled broja fizičkih lica prema vrsti komunalne usluge

Komunalna usluga	**Broj fakturisanih korisnika**
Vodosnabdijevanje	1.116
Odvođenje komunalnih otpadnih voda	507
Upravljanje komunalnim otpadom	475

Broj fizičkih lica kojima se fakturiše usluga upravljanja komunalnim otpadom odgovara udjelu od 37,8% ukupnog broja domaćinstava evidentiranih Popisom iz 2023. Godine, odnosno 42,6% broja fizičkih lica kojima se fakturiše usluga vodosnabdijevanja. Ovi pokazatelji ukazuju na značajnu razliku u obuhvatu fakturisanja komunalnih usluga, ali se ne mogu poistovjetiti sa stvarnim stepenom pokrivenosti stanovništva uslugom sakupljanja otpada. Dodatnu specifičnost predstavlja značajan broj objekata koji se koriste povremeno ili sezonski, kao I izražena sezonska promjena broja korisnika komunalnih usluga. Postojeći sistem obračuna naknade nije neposredno povezan sa količinom proizvedenog otpada I ne sadrži podsticajne mehanizme za smanjenje nastajanja otpada, primarnu selekciju I kućno kompostiranje. Ograničen obuhvat fakturisanja, evidentirani stepen naplate od 70%, nedostatak podataka o fakturisanim I naplaćenim prihodima, kao I nepostojanje odvojene evidencije rashoda po djelatnostima, onemogućavaju potpunu ocjenu finansijske održivosti sistema I utvrđivanje stepena pokrića troškova prihodima od komunalnih usluga. Identifikovani nedostaci predstavljaju osnov za unapređenje korisničke evidencije, povećanje obuhvata fakturisanja I naplate, uspostavljanje analitičke evidencije rashoda I preispitivanje postojeće metodologije obračuna naknade.

7.4. Finansiranje sistema iz budžeta Opštine I drugih izvora

Pored prihoda ostvarenih naplatom komunalnih usluga, razvoj I unapređenje sistema upravljanja otpadom mogu se finansirati sredstvima budžeta Opštine Gusinje, državnog budžeta, međunarodnih fondova, donacija I drugih izvora u skladu sa propisima. Budžetska sredstva mogu imati poseban značaj za finansiranje aktivnosti od javnog interesa koje nije moguće u potpunosti pokriti prihodima od redovne naplate komunalnih usluga. Takve aktivnosti mogu obuhvatiti nabavku komunalne opreme, uređenje kontejnerskih lokacija, uklanjanje nelegalno odloženog otpada, unapređenje infrastrukture za odvojeno sakupljanje I sprovođenje informativno-edukativnih aktivnosti. Investicije u razvoj sistema upravljanja otpadom mogu se realizovati I kroz programe državne podrške, međunarodne razvojne projekte I druge oblike finansijske I tehničke saradnje. Za potrebe finansijskog planiranja potrebno je razlikovati sredstva namijenjena redovnom poslovanju komunalnog preduzeća od sredstava za kapitalna ulaganja I posebne razvojne aktivnosti. Pri planiranju investicija potrebno je obezbijediti usklađenost sa budžetskim moguć nostima Opštine, programima rada komunalnog preduzeća I prioritetima utvrđenim ovim Planom. Poseban značaj ima priprema projekata za finansiranje iz dostupnih nacionalnih I međunarodnih izvora, naročito za razvoj infrastrukture za odvojeno sakupljanje, tretman biootpada I neopasnog građevinskog otpada.

7.5. Ocjena finansijske održivosti postojećeg sistema

Finansijska održivost sistema upravljanja otpadom podrazumijeva mogućnost da se prihodima iz redovnog poslovanja I drugim stabilnim izvorima finansiranja obezbijedi pokriće opravdanih troškova pružanja usluga,

održavanje infrastrukture I postepeni razvoj sistema. Postojeći model finansiranja u Opštini Gusinje karakteriše obračun komunalnih usluga prema površini objekta I relativno ograničen broj fakturisanih korisnika. Ovakav model zahtijeva posebno sagledavanje odnosa između stvarnog obuhvata uslugom, broja korisnika uključenih u sistem naplate I troškova pružanja komunalnih usluga. Geografske karakteristike opštine, razuđenost naselja, udaljenost od lokacija za odlaganje I tretman otpada I izražene sezonske promjene količina otpada dodatno utiču na troškove poslovanja. Poseban finansijski izazov predstavlja upravljanje odvojeno sakupljenim reciklabilnim materijalima, čije su količine relativno male, dok troškovi njihovog transporta do ovlašćenih operatera mogu biti značajni.

Pokazatelji finansijske održivosti sistema upravljanja otpadom

DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje je u 2025. godini ostvarilo ukupne prihode u iznosu od 498.744,60 €, dok su ukupni rashodi iznosili 480.369,18 €, uz pozitivan finansijski rezultat prije eventualnog oporezivanja od 18.375,42 €. Budući da preduzeće obavlja više komunalnih djelatnosti, a finansijski podaci nijesu posebno iskazani po djelatnostima, na osnovu ukupnih finansijskih pokazatelja nije moguće u potpunosti ocijeniti finansijsku održivost sistema upravljanja komunalnim otpadom. Za potpunu ocjenu finansijske održivosti potrebno je uspostaviti odvojeno praćenje prihoda i rashoda po djelatnostima i kontinuirano pratiti sljedeće pokazatelje.

Tabela 7.5. Pokazatelji finansijske održivosti sistema

Pokazatelj	Način utvrđivanja	Vrijednost za 2025. godinu
Ukupni prihodi preduzeća (€)	Finansijski izvještaj	498.744,60
Ukupni rashodi preduzeća (€)	Finansijski izvještaj	480.369,18
Finansijski rezultat (€)	Razlika ukupnih prihoda i rashoda	18.375,42
Pokriće ukupnih rashoda prihodima preduzeća (%)	Ukupni prihodi / ukupni rashodi × 100	103,83%
Ukupni godišnji troškovi upravljanja otpadom (€)	Direktni i pripadajući indirektni troškovi djelatnosti	Potrebno utvrditi
Fakturisani prihodi od upravljanja otpadom (€)	Evidencija fakturisanih usluga	Potrebno utvrditi
Naplaćeni prihodi od upravljanja otpadom (€)	Evidencija naplate usluga	Potrebno utvrditi
Stepen naplate (%)	Naplaćeni iznos po računima za posmatrani period / fakturisani iznos za isti period × 100	Potrebno utvrditi
Pokriće troškova prihodima od usluga (%)	Prihodi od usluga upravljanja otpadom / pripadajući troškovi × 100	Potrebno utvrditi
Trošak sakupljanja i transporta otpada (€/t)	Troškovi sakupljanja i transporta / količina sakupljenog otpada	Potrebno utvrditi
Trošak upravljanja otpadom (€/t)	Ukupni troškovi djelatnosti / količina otpada	Potrebno utvrditi
Prosječni godišnji trošak po korisniku (€)	Ukupni troškovi djelatnosti / prosječan broj korisnika	Potrebno utvrditi
Prosječni godišnji prihod po korisniku (€)	Fakturisani godišnji prihod / prosječan broj fakturisanih korisnika	Potrebno utvrditi
Učešće budžetskog finansiranja sistema (%)	Budžetska sredstva namijenjena upravljanju otpadom / ukupni izvori finansiranja djelatnosti × 100	Potrebno utvrditi
Potrebe za obnovom opreme i infrastrukturnim ulaganjima (€)	Investicioni i akcioni plan	Definisano Akcionim planom

Izvor: Izvještaj o radu i finansijskom poslovanju DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje za 2025. godinu i metodologija praćenja finansijskih pokazatelja Lokalnog plana.

Posebno je značajan podatak da su ukupni prihodi preduzeća u 2025. godini obuhvatili transfer sredstava iz budžeta Opštine Gusinje u iznosu od **332.000,00 €, što predstavlja 66,57% ukupnih prihoda preduzeća**. Ovaj podatak ukazuje na značajno učešće budžetskog finansiranja u ukupnom poslovanju, ali se bez odvojenog evidentiranja prihoda i rashoda po djelatnostima ne može utvrditi koliki je iznos ovih sredstava namijenjen upravljanju komunalnim otpadom. U planskom periodu potrebno je uspostaviti analitičko računovodstveno praćenje prihoda i rashoda po komunalnim djelatnostima, uz redovno mjerenje i evidentiranje količina sakupljenog otpada. Na taj način stvoriće se pouzdana osnova za utvrđivanje stvarnih troškova pružanja usluge, ocjenu opravdanosti postojećeg cjenovnika, planiranje investicija i postepeno unapređenje finansijske održivosti sistema upravljanja otpadom. Primjena navedenih pokazatelja omogućiće praćenje finansijskih rezultata sistema I utvrđivanje potreba za unapređenjem organizacije rada, metodologije obračuna I naplate komunalnih usluga. U planskom periodu 2026–2029. Godine unapređenje finansijske održivosti treba usmjeriti na povećanje obuhvata korisnika sistemom naplate, poboljšanje evidencije troškova I prihoda, racionalizaciju transporta I održavanja opreme I obezbjeđivanje dodatnih izvora finansiranja razvojnih projekata. Poseban prioritet predstavlja uspostavljanje praćenja troškova upravljanja otpadom kao zasebne djelatnosti, čime će se omogućiti pouzdanije planiranje cijena usluga, ocjena opravdanosti investicija I praćenje ekonomskih efekata planiranih mjera. Konačna ocjena stepena pokrića troškova, visine eventualnog finansijskog nedostatka I potreba za dodatnim finansiranjem zasnivaće se na godišnjim finansijskim I operativnim pokazateljima komunalnog preduzeća.

8. PROCJENA BUDUĆIH KOLIČINA OTPADA

8.1. Polazne osnove i metodologija procjene

Procjena budućih količina otpada na teritoriji Opštine Gusinje za period 2026–2029. Godine predstavlja osnovu za planiranje razvoja sistema upravljanja otpadom, utvrđivanje potrebnih kapaciteta za sakupljanje I tretman, kao I definisanje mjera za smanjenje količina otpada koje se upućuju na odlaganje. Projekcije su izrađene na osnovu rezultata Popisa stanovništva iz 2023. Godine, demografskih kretanja, podataka o turističkom prometu, raspoloživih informacija o postojećem sistemu upravljanja otpadom I morfološkog sastava komunalnog otpada prikazanog u **Državnom planu upravljanja otpadom Crne Gore za period 2025–2029. Godine**. Posebno ograničenje predstavlja nedostatak pouzdanih podataka o ukupnim godišnjim količinama komunalnog otpada izmjerenim na teritoriji Opštine Gusinje, kao I o njegovom stvarnom morfološkom sastavu. Zbog toga su projekcije izrađene primjenom planskih pokazatelja, uz jasno razlikovanje ukupno nastalog otpada, potencijalno izdvojenih količina I preostalog otpada za dalje postupanje. Za raspodjelu ukupnih količina po pojedinačnim frakcijama korišćen je nacionalni morfološki sastav iz Tabele 10 Državnog plana upravljanja otpadom, dok su za procjenu mogućih efekata odvojenog sakupljanja I tretmana uzeti u obzir odgovarajući nacionalni ciljevi I lokalne planske pretpostavke.

8.2. Demografska kretanja I faktori nastajanja otpada

Prema rezultatima Popisa stanovništva iz 2023. Godine, Opština Gusinje ima **3.933 stanovnika I 1.257 domaćinstava**. U odnosu na 2011. Godinu, kada je evidentirano 4.027 stanovnika, zabilježeno je smanjenje broja stanovnika od približno 2,3%. Za procjenu budućih demografskih kretanja korišćen je relativni trend iz scenarija C Prostornog plana Crne Gore do 2040. Godine, prilagođen rezultatima Popisa iz 2023. Godine. Na osnovu takvog pristupa, do 2029. Godine očekuje se blago povećanje broja stanovnika, bez značajnijih promjena koje bi same po sebi dovele do naglog rasta količina komunalnog otpada. Na nastajanje otpada, međutim, ne utiče isključivo broj stalnih stanovnika. Poseban značaj imaju turističke aktivnosti, sezonski boravak stanovništva iz dijaspore, razvoj trgovine I ugostiteljstva, potrošačke navike I stepen obuhvata organizovanim sakupljanjem. Prema podacima Turističke organizacije Gusinje, broj registrovanih turističkih noćenja povećan je sa **11.640 u 2023. Godini na 15.786 u 2025. Godini**, dok je do 20. Oktobra 2026. Godine evidentirano približno **22.500 noćenja**. Pored registrovanih turista, tokom ljetnjih mjeseci značajno se povećava broj korisnika komunalnih usluga usljed privremenog boravka stanovništva iz dijaspore, koji nije u potpunosti obuhvaćen turističkom statistikom. Navedene okolnosti utiču na sezonsko povećanje količina miješanog komunalnog otpada, ambalaže I biootpada, posebno iz domaćinstava, ugostiteljskih, trgovinskih I turističkih objekata. Dodatni faktor predstavlja proširenje obuhvata organizovanim sakupljanjem. Povećanje količina otpada koje komunalno preduzeće preuzima može biti posljedica boljeg obuhvata korisnika, a ne isključivo povećanja ukupnog nastajanja otpada. Zbog toga je za potrebe planiranja važno razlikovati

ukupne količine nastalog otpada od količina koje se organizovano sakupljaju, izdvajaju za reciklažu, tretiraju ili odlažu.

8.3. Projekcija ukupnih količina komunalnog otpada

Procjena budućih količina komunalnog otpada zasniva se na projektovanom broju stanovnika I pretpostavljenoj specifičnoj godišnjoj količini otpada od 370 kg po stanovniku. Za preliminarno sagledavanje uticaja turizma dodatno je obračunata ilustrativna količina od približno 16 tona godišnje, zasnovana na registrovanom turističkom prometu iz 2025. Godine.

Tabela 8.1. Projekcija ukupnih količina komunalnog otpada za period 2026–2029. Godine

Godina	Procijenjeni broj stalnog stanovništva	Otpad stanovnika (t/god.)	Turistički dodatak (t/god.)	Ukupno (t/god.)
2026.	3.952	1.462,2	16,0	**1.478,2**
2027.	3.962	1.465,9	16,0	**1.481,9**
2028.	3.972	1.469,6	16,0	**1.485,6**
2029.	3.982	1.473,3	16,0	**1.489,3**

Napomena: Projekcije broja stanovnika predstavljaju izvedene planske vrijednosti, a ne zvanične godišnje projekcije MONSTAT-a. Turistički dodatak je ilustrativan I ne predstavlja prognozu turističkog prometa za svaku godinu. Prilikom budućeg ažuriranja potrebno je provjeriti da li je dio turističkog I komercijalnog otpada već obuhvaćen specifičnim pokazateljem, kako bi se izbjeglo dvostruko računanje.

Prema osnovnoj projekciji, tokom planskog perioda očekuje se nastajanje približno **1.480–1.490 tona komunalnog otpada godišnje**. Prikazane količine predstavljaju osnovu za procjenu sastava otpada I budućih potreba sistema upravljanja otpadom. Stvarne količine mogu odstupati, naročito usljed sezonskih promjena, turističkog prometa, promjena potrošnje I proširenja organizovanog sakupljanja.

8.4. Morfološki sastav I procjena količina pojedinačnih frakcija

Za procjenu količina pojedinačnih frakcija komunalnog otpada primijenjen je morfološki sastav iz **Državnog plana upravljanja otpadom za period 2025–2029. Godine**, Tabela 10 „Sastav komunalnog otpada, 2023. Godina“. Prema nacionalnim podacima, organski otpad predstavlja najveću pojedinačnu frakciju, sa učešćem od 40,7%, dok značajan udio imaju plastika, papir I karton.

Tabela 8.2. Nacionalni morfološki sastav I procjena količina komunalnog otpada u Opštini Gusinje

Frakcija otpada	Učešće prema Državnom planu (%)	2026. (t)	2027. (t)	2028. (t)	2029. (t)
Organski otpad	**40,7**	**601,6**	**603,1**	**604,6**	**606,1**
Plastika	15,3	226,2	226,8	227,3	227,9
Papir I karton	15,1	223,2	223,8	224,3	224,9
Kompozitna ambalaža	2,6	38,4	38,5	38,6	38,7
Metali	3,3	48,8	48,9	49,0	49,1

Frakcija otpada	Učešće prema Državnom planu (%)	2026. (t)	2027. (t)	2028. (t)	2029. (t)
Staklo	5,7	84,3	84,5	84,7	84,9
Drvo	2,5	37,0	37,1	37,1	37,2
Tekstil	3,3	48,8	48,9	49,0	49,1
Inertni otpad	1,6	23,7	23,7	23,8	23,8
Kabasti otpad	1,6	23,7	23,7	23,8	23,8
Električni I elektronski otpad	4,3	63,6	63,7	63,9	64,0
Opasni otpad	0,4	5,9	5,9	6,0	6,0
Ostalo	3,6	53,2	53,3	53,5	53,6
UKUPNO	**100,0**	**1.478,4**	**1.481,9**	**1.485,6**	**1.489,1**

Napomena: Procjene za 2027. I 2028. Godinu dobijene su linearnom interpolacijom između vrejdnosti za 2026. I 2029. Godinu. Ukupne količine predstavljaju zbir prikazanih pojedinačnih frakcija.

Prikazani podaci predstavljaju procijenjeni sadržaj pojedinačnih frakcija u ukupnom komunalnom otpadu, a ne količine koje se trenutno odvojeno sakupljaju ili tretiraju. Nacionalni morfološki sastav koristi se kao planska osnova do uspostavljanja pouzdanijih lokalnih podataka. Stvarni sastav otpada u Gusinju može odstupati od nacionalnog prosjeka, naročito zbog strukture ruralnih domaćinstava, sezonskog turizma I postojećih načina postupanja sa organskim materijalom.

Komunalni otpad na teritoriji opštine nastaje prvenstveno iz sljedećih izvora:

- Stalno nastanjena domaćinstva – otpad koji nastaje svakodnevnim aktivnostima stanovništva koje tokom cijele godine boravi na teritoriji opštine.
- Privredne I institucionalne aktivnosti – otpad iz trgovinskih objekata, poslovnih prostora, javnih ustanova I drugih uslužnih djelatnosti, koji je po prirodi I sastavu sličan otpadu iz domaćinstava.
- Turističke aktivnosti – otpad koji nastaje u smještajnim I ugostiteljskim objektima usljed boravka turista I jednodnevnih posjetilaca.
- Sezonski boravak stanovništva I dijaspore – otpad koji nastaje usljed privremenog boravka vlasnika kuća I stanova koji nijesu stalno nastanjeni na teritoriji opštine, kao I njihovih gostiju.

8.5. Potencijal odvojenog sakupljanja i reciklaže

Prema nacionalnom morfološkom sastavu, plastika, papir I karton, kompozitna ambalaža, metali, staklo I drvo zajedno čine približno **44,5% komunalnog otpada**. Primjenom ovog pokazatelja na projektovane količine za Opštinu Gusinje dobija se teorijski materijalni potencijal od približno **658 tona u 2026. Godini**, odnosno **663 tone u 2029. Godini**. Najveći dio čine papir I karton I plastika, sa ukupno približno 450 tona godišnje. Ove količine predstavljaju ukupan sadržaj navedenih materijala u komunalnom otpadu, a ne količine koje je moguće u potpunosti izdvojiti I reciklirati. Državnim planom upravljanja otpadom predviđeno je postepeno povećanje odvojenog sakupljanja reciklabilnih materijala, sa ciljem od 15% u 2026. Godini i 40% do 2030. Godine. Takođe, za 2029. Godinu utvrđen je poseban nacionalni cilj pripreme za ponovnu upotrebu i recikliranje relevantnih otpadnih materijala od najmanje 30%, dok je za 2030. Godinu predviđen cilj od najmanje 50%. Za potrebe ovog Plana razmatra se razvojni scenario postepenog povećanja odvojenog sakupljanja reciklabilnih materijala, sa izvedenim lokalnim međuciljem od **32,5% do 2029. Godine**.

Tabela 8.3. Projekcija potencijalnog odvojenog sakupljanja reciklabilnih materijala

Godina	Procijenjeni materijalni potencijal (t)	Pretpostavljeni stepen izdvajanja (%)	Potencijalno izdvojena količina (t)
2026.	657,9	5,0	15
2027.	659,4	20,0	131,9
2028.	661,0	25,0	165,3
2029.	662,7	32,5	**215,4**

Napomena: Procenti predstavljaju lokalni razvojni scenario usklađen sa pravcem nacionalnih ciljeva. Nijesu svi navedeni godišnji procenti pojedinačno propisani Državnim planom. Izdvojene količine predstavljaju potencijal odvojenog sakupljanja, a ne potvrđenu količinu stvarno recikliranog otpada.

Prema prikazanom scenariju, do kraja planskog perioda moglo bi se odvojeno sakupljati približno **215 tona reciklabilnih materijala godišnje**. Ostvarivanje ovog potencijala zavisiće od organizacije sistema primarne selekcije, dostupnosti odgovarajućih posuda, učešća korisnika I mogućnosti predaje izdvojenih materijala ovlašćenim operaterima. Posebno je važno razlikovati odvojeno sakupljene količine od količina koje su stvarno pripremljene za ponovnu upotrebu ili reciklirane, jer dio izdvojenog materijala može predstavljati nečistoće ili ostatke koji zahtijevaju drugačije postupanje.

8.6. Potencijal kućnog kompostiranja I organizovanog tretmana biootpada

Organski otpad, biootpad I biorazgradivi komunalni otpad nijesu istovjetne kategorije. Prema nacionalnom morfološkom sastavu, organski otpad učestvuje sa **40,7% u ukupnom komunalnom otpadu**, od čega se 33,3 procentna poena odnose na otpad iz kuhinja I sa pijaca, a 7,4 procentna poena na otpad iz vrtova I parkova. Biorazgradivi komunalni otpad predstavlja širu kategoriju, jer obuhvata I druge razgradive materijale, uključujući papir, karton I drvo. Međutim, svi navedeni materijali nijesu namijenjeni kompostiranju, niti je cjelokupan organski otpad pogodan za jednostavno kućno kompostiranje. Na osnovu nacionalnog morfološkog sastava procjenjuje se da bi u Opštini Gusinje tokom planskog perioda moglo nastajati približno **600–610 tona organskog otpada godišnje**. Od toga se približno 110 tona godišnje odnosi na otpad iz vrtova I parkova, dok preostali dio čini kuhinjski otpad I otpad sa pijaca.

Potencijal kućnog kompostiranja

Prema Popisu iz 2023. Godine, Opština Gusinje ima 1.257 domaćinstava, od čega se 632 nalaze u naselju Gusinje. Ovi podaci predstavljaju osnovu za sagledavanje mogućnosti razvoja kućnog kompostiranja, naročito u domaćinstvima koja raspolažu odgovarajućim dvorišnim I baštenskim površinama. Za preliminarnu procjenu primijenjena je pretpostavka da jedno domaćinstvo koje aktivno koristi komposter može godišnje tretirati približno **200 kg odgovarajućeg biootpada**. Državni plan upravljanja otpadom prepoznaje kućno kompostiranje kao poseban način upravljanja biootpadom I predviđa cilj od 4% za kućno kompostiranje. Ovaj pokazatelj predstavlja nacionalnu referentnu osnovu, dok se za Gusinje razmatra veći potencijal, imajući u vidu strukturu domaćinstava I mogućnosti tretmana na mjestu nastanka.

Tabela 8.4. Procjena potencijala kućnog kompostiranja

Broj aktivnih domaćinstava	Potencijalna količina biootpada (t/god.)	Učešće u procijenjenom organskom otpadu 2029. (%)
200	40,0	6,6
300	60,0	9,9
500	100,0	16,5
632	126,4	20,9

Napomena: Proračun je zasnovan na pretpostavci od 200 kg godišnje po aktivnom domaćinstvu. Broj od 632 domaćinstva predstavlja razmatrani obuhvat, a ne potvrđen broj domaćinstava koja ispunjavaju uslove za kompostiranje. Mogućnost uključivanja domaćinstava iz drugih naselja nije isključena.

Za potrebe razvojnog scenarija razmatra se postepeno povećanje broja aktivnih korisnika, sa potencijalnim obuhvatom od **500 domaćinstava do 2029. Godine**, što bi omogućilo tretman približno **100 tona biootpada godišnje**. Navedena količina predstavlja oko 16,5% procijenjenog organskog otpada u 2029. Godini. Međutim, količina biootpada tretirana kućnim kompostiranjem nije automatski jednaka smanjenju količine otpada koja se trenutno odlaže. Dio domaćinstava već može koristiti organski materijal na sopstvenim imanjima ili njime postupati izvan organizovanog sistema sakupljanja. Zbog toga će stvarni doprinos kućnog kompostiranja smanjenju miješanog otpada zavisiti od prethodnog načina postupanja sa biootpadom, broja aktivnih korisnika I pravilnog korišćenja kompostera.

Potencijal organizovanog biološkog tretmana

Pored kućnog kompostiranja, značajan potencijal predstavlja organizovano odvojeno sakupljanje I tretman odgovarajućeg zelenog otpada I biootpada iz drugih izvora. Državnim planom predviđeno je povećanje odvojenog sakupljanja biootpada sa približno 17% u početnom planskom periodu na oko 27% do 2030. Godine, uz posebne ciljeve za zeleni otpad. Za Opštinu Gusinje razmatra se orijentacioni razvojni scenario organizovanog biološkog tretmana od približno **150 tona godišnje do 2029. Godine**, uz prethodnu provjeru stvarno raspoloživih količina I sastava otpada. Ova količina predstavlja preliminarnu plansku pretpostavku, a ne potvrđen kapacitet budućeg postrojenja niti izmjerenu količinu otpada. Pri utvrđivanju stvarnih efekata potrebno je izbjeći dvostruko računanje biootpada koji se već tretira u domaćinstvima, kao I zelenog otpada koji prethodno nije bio uključen u organizovano sakupljanje.

8.7. Projekcija preostalog miješanog komunalnog otpada

Za planiranje budućeg sistema upravljanja otpadom posebno je značajno procijeniti količine koje će, nakon odvojenog sakupljanja reciklabilnih materijala I tretmana dijela biootpada, preostajati u miješanom komunalnom toku. Polaznu osnovu predstavlja ukupna projektovana količina komunalnog otpada, dok se smanjenje miješanog toka procjenjuje na osnovu prethodno razmotrenih razvojnih scenarija.

Za potrebe ovog Plana primijenjene su sljedeće pretpostavke:

- postepeno povećanje odvojenog sakupljanja reciklabilnih materijala, do približno 215 tona godišnje u 2029. Godini;
- razvoj kućnog kompostiranja, sa potencijalnim tretmanom oko 100 tona biootpada godišnje do kraja planskog perioda;
- postepeno uspostavljanje organizovanog biološkog tretmana, sa orijentacionom količinom od približno 150 tona godišnje u 2029. Godini.

Tabela 8.5. Ilustrativni razvojni bilans komunalnog otpada

Jedinica mjere: tona godišnje

Pokazatelj	2026.	2027.	2028.	2029.
Ukupno nastali komunalni otpad	**1.478,2**	**1.481,9**	**1.485,6**	**1.489,3**
Potencijalno odvojeno sakupljeni reciklabilni materijali	98,7	131,9	165,3	215,4
Potencijal kućnog kompostiranja	—	40,0	80,0	100,0
Potencijal organizovanog biološkog tretmana	—	—	50,0	148,5
Preostali miješani tok prema modelu	**1.379,5**	**1.310,0**	**1.190,3**	**1.025,4**

Napomena: Tabela predstavlja ilustrativni razvojni scenario pod pretpostavkom da su sve prikazane izdvojene količine međusobno različite I da bi bez novih mjera bile uključene u miješani tok. Crtica označava da dodatni efekat nije obračunat, a ne da aktivnost ne postoji. Vrijednosti ne predstavljaju potvrđene količine koje će se stvarno odložiti. Kod reciklabilnih materijala nijesu posebno obračunati ostaci nakon sortiranja, a kod biološkog tretmana potrebno je utvrditi koji dio materijala bi I bez novih mjera bio predat na odlaganje.

Prema prikazanom scenariju, u 2029. Godini bi se od ukupno procijenjenih 1.489 tona komunalnog otpada potencijalno moglo izdvojiti približno 215 tona reciklabilnih materijala, tretirati 100 tona biootpada kućnim kompostiranjem I oko 149 tona organizovanim biološkim tretmanom. Pod navedenim pretpostavkama, preostala količina miješanog komunalnog otpada mogla bi iznositi približno **1.025 tona godišnje**, odnosno oko 69% ukupno projektovane količine. Ovaj rezultat predstavlja teorijski bilans mogućeg smanjenja miješanog toka, a ne garantovanu količinu otpada koja će se odlagati na deponiju. Stvarne količine koje će se upućivati na odlaganje zavisiće od dinamike realizacije mjera, kvaliteta odvojenog sakupljanja, ostataka nakon tretmana, postojećih načina postupanja sa biootpadom I organizacije daljeg upravljanja preostalim otpadom. Za pouzdano praćenje rezultata neophodno je uspostaviti evidenciju ukupno sakupljenog komunalnog otpada, odvojeno sakupljenih frakcija, biootpada predatog na tretman I miješanog otpada upućenog na odlaganje.

8.8. Procjena kabastog, građevinskog I posebnih tokova otpada

Pored osnovnih frakcija komunalnog otpada, za razvoj sistema upravljanja otpadom značajno je sagledati I količine kabastog, neopasnog građevinskog I posebnih tokova otpada. Prema nacionalnom morfološkom sastavu, **kabasti otpad** učestvuje sa približno 1,6% u ukupnom komunalnom otpadu. Primjenom ovog pokazatelja na projekciju za Gusinje procjenjuje se nastajanje približno **24 tone kabastog otpada godišnje**. Navedena količina već je sadržana u ukupnoj projekciji komunalnog otpada. Količine **neopasnog građevinskog otpada** zavise prvenstveno od obima izgradnje, rekonstrukcije, adaptacije I rušenja objekata, kao I od realizacije infrastrukturnih projekata. Njihovo nastajanje nije neposredno proporcionalno broju stanovnika, zbog čega se ne može pouzdano procijeniti primjenom morfološkog sastava komunalnog otpada. Za izradu godišnjih projekcija građevinskog otpada potrebno je koristiti podatke o građevinskim aktivnostima, vrstama radova I odgovarajućim specifičnim koeficijentima nastajanja otpada. Do uspostavljanja odgovarajuće evidencije, ovaj tok se razmatra odvojeno od prikazanog bilansa komunalnog otpada. Ove vrijednosti predstavljaju procijenjeni sadržaj navedenih frakcija u komunalnom otpadu, a ne ukupne količine svih posebnih tokova koji nastaju na teritoriji Opštine. Za otpadne gume, ulja, baterije, akumulatore I druge posebne tokove potrebno je obezbijediti zasebne evidencije nastajanja, preuzimanja I predaje ovlašćenim operaterima.

8.9. Usklađenost lokalnih projekcija sa nacionalnim ciljevima upravljanja otpadom

Projekcije budućih količina i tokova otpada utvrđene ovim Planom zasnivaju se na procijenjenim količinama nastalog komunalnog otpada, njegovom morfološkom sastavu, postojećim infrastrukturnim i organizacionim kapacitetima, kao i planiranim mjerama unapređenja sistema upravljanja otpadom na teritoriji Opštine Gusinje. Državnim planom upravljanja otpadom za period 2025–2029. godine („Službeni list CG“, br. 25/2026) utvrđeni su nacionalni ciljevi odvojenog sakupljanja reciklabilnih materijala od 15% do 2026. godine, 25% do 2028. godine i 40% do 2030. godine. U skladu sa pravcem ostvarivanja nacionalnih ciljeva, ovim Planom predviđeno je postepeno povećanje stepena izdvajanja reciklabilnih materijala, sa lokalnim međuciljem od 32,5% procijenjenog materijalnog potencijala u 2029. godini, što odgovara količini od približno 215 tona odvojeno sakupljenih reciklabilnih materijala godišnje. Ovako definisan međucilj predstavlja lokalni razvojni scenario, kojim se obezbjeđuje kontinuitet unapređenja sistema prema nacionalnom cilju utvrđenom za 2030. godinu. Pored povećanja količina odvojeno sakupljenih reciklabilnih materijala, doprinos ostvarivanju nacionalnih ciljeva Opština Gusinje obezbjeđivaće kroz:

- unapređenje i proširenje sistema primarne selekcije komunalnog otpada;
- proširenje kapaciteta i unapređenje funkcionalnosti reciklažnog dvorišta;
- razvoj kućnog kompostiranja i postepeno uspostavljanje organizovanog biološkog tretmana biootpada;
- smanjenje količina miješanog komunalnog otpada namijenjenog odlaganju;
- uspostavljanje organizovanog sistema upravljanja neopasnim građevinskim otpadom;
- uklanjanje i sanaciju nelegalnih odlagališta;

- stvaranje uslova za sanaciju i zatvaranje odlagališta „Jerina“ i uključivanje Opštine Gusinje u regionalni sistem upravljanja otpadom, u skladu sa dinamikom uspostavljanja regionalnog centra u Bijelom Polju;
- kontinuiranu edukaciju stanovništva, privrednih subjekata i drugih korisnika komunalnih usluga.

Prikazane projekcije predstavljaju planske vrijednosti i osnov za dimenzionisanje infrastrukturnih kapaciteta, planiranje nabavke opreme, organizaciju komunalnih usluga i definisanje potrebnih finansijskih sredstava, a ne rezultate stvarno izmjerenih količina otpada. Njihovo ostvarivanje zavisiće od dinamike realizacije planiranih mjera, obezbjeđivanja finansijskih sredstava, učešća korisnika i dostupnosti kapaciteta za preradu otpada. Prilikom praćenja ostvarivanja ciljeva posebno će se razlikovati količine odvojeno sakupljenog otpada, količine predate ovlašćenim operaterima, količine stvarno pripremljene za ponovnu upotrebu, reciklirane ili prerađene drugim postupcima, kao i količine upućene na konačno odlaganje. Evidentiranje navedenih tokova vršiće se na osnovu odgovarajuće dokumentacije, uz sprečavanje dvostrukog obračunavanja količina otpada. Ocjena doprinosa Opštine Gusinje ostvarivanju nacionalnih ciljeva vršiće se primjenom propisane metodologije, uz usaglašavanje obuhvata pojedinih vrsta otpada, osnove za obračun procentualnih pokazatelja i načina evidentiranja količina. Lokalni pokazatelji predstavljaju instrument praćenja razvoja sistema na teritoriji Opštine i ne zamjenjuju nacionalne indikatore. Realizacija projektovanih ciljeva obezbjeđivaće se sprovođenjem programa mjera iz poglavlja 9 i aktivnosti utvrđenih Akcionim planom u poglavlju 10, dok će se praćenje ostvarenih rezultata, godišnje izvještavanje i definisanje eventualnih korektivnih mjera vršiti u skladu sa sistemom monitoringa utvrđenim u poglavlju 11 ovog Plana. Na ovaj način uspostavlja se neposredna veza između procjene budućih količina otpada, lokalnih razvojnih ciljeva, planiranih infrastrukturnih ulaganja i nacionalnih prioriteta upravljanja otpadom, čime se obezbjeđuje planska osnova za postepeni prelazak na održiv sistem upravljanja otpadom i primjenu principa cirkularne ekonomije na teritoriji Opštine Gusinje.

9. CILJEVI I PROGRAM MJERA UPRAVLJANJA OTPADOM

Lokalnim planom upravljanja komunalnim I neopasnim građevinskim otpadom Opštine Gusinje za period 2026–2029. Godine utvrđuju se ciljevi I mjere za unapređenje postojećeg sistema, smanjenje količina otpada koje se odlažu, povećanje ponovne upotrebe I reciklaže I obezbjeđivanje dugoročne ekološke I finansijske održivosti. Planirane mjere zasnivaju se na postojećim kapacitetima DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje, specifičnostima ruralnog I turističkog područja, raspoloživim infrastrukturnim mogućnostima I pravcima razvoja utvrđenim Državnim planom upravljanja otpadom za period 2025–2029. Godine. Prednost se daje postepenoj realizaciji, unapređenju postojeće infrastrukture I rješenjima koja omogućavaju racionalno korišćenje finansijskih I tehničkih resursa.

9.1. Opšti cilj i prioriteti

Opšti cilj je uspostavljanje efikasnog, dostupnog, ekološki prihvatljivog I finansijski održivog sistema upravljanja komunalnim I neopasnim građevinskim otpadom na teritoriji Opštine Gusinje, uz postepeno smanjenje odlaganja otpada I povećanje iskorišćenja njegovih korisnih komponenti.

Za ostvarivanje ovog cilja utvrđuju se sljedeći prioriteti:

1. Unapređenje organizovanog sakupljanja komunalnog otpada I postepeno uvođenje primarne selekcije na mjestu nastanka.
2. Rekonstrukcija I proširenje postojećeg reciklažnog dvorišta, uz razvoj jedinstvene lokalne infrastrukture za prihvat I upravljanje različitim tokovima otpada.
3. Razvoj kućnog kompostiranja I stvaranje uslova za centralni tretman biorazgradivog otpada.
4. Uspostavljanje organizovanog prihvata I tretmana neopasnog građevinskog otpada, uz podsticanje ponovne upotrebe dobijenih materijala.
5. Priprema sanacije I zatvaranja odlagališta „Jerina“, u saradnji sa Opštinom Plav, I postepeni prelazak na regionalni sistem upravljanja preostalim komunalnim otpadom.
6. Uspostavljanje pouzdane evidencije količina I tokova otpada, jedinstvene baze korisnika komunalnih usluga I efikasnog sistema obračuna I naplate na cjelokupnom području obuhvaćenom uslugom.
7. Jačanje stručnih kapaciteta, edukacija stanovništva, unapređenje nadzora I podizanje svijesti o pravilnom postupanju sa otpadom.

Realizacija prioriteta sprovodiće se fazno, u skladu sa tehničkim mogućnostima, raspoloživim finansijskim sredstvima I zakonskim obavezama.

9.1.1. Sprečavanje nastanka otpada I ponovna upotreba

Opština I komunalno preduzeće podsticaće smanjenje otpada od hrane u ugostiteljstvu, upotrebu višekratne ambalaže, popravku I ponovnu upotrebu namještaja I opreme, razmjenu upotrebljivih predmeta I smanjenje jednokratnih proizvoda na javnim događajima. Aktivnosti će se sprovoditi kroz informisanje korisnika, saradnju sa školama, turističkim subjektima I organizatorima manifestacija, uz godišnje praćenje realizovanih kampanja.

9.2. Unapređenje sistema sakupljanja I primarne selekcije otpada

Tokom planskog perioda potrebno je unaprijediti postojeći sistem sakupljanja komunalnog otpada I obezbijediti njegovu dostupnost svim naseljima, uz prilagođavanje organizacije rada lokalnim uslovima, udaljenosti naselja, pristupačnosti terena I sezonskim promjenama količina otpada.

Primarna selekcija otpada uvodiće se postepeno, primjenom sistema dvije posude – plave posude za suvu reciklabilnu frakciju I zelene posude za preostali miješani komunalni otpad (mokru frakciju). U prvoj fazi planirano je obezbjeđivanje odgovarajućih posuda za 632 domaćinstva u naselju Gusinje, uz postepeno proširenje sistema na ostala naselja. **Suva frakcija** obuhvata prvenstveno papir, karton, plastiku, metalnu I odgovarajuću višeslojnu ambalažu, dok **mokru frakciju** čini preostali miješani komunalni otpad, uključujući biootpad koji nije izdvojen za kompostiranje. Mokra frakcija ne predstavlja odvojeno sakupljeni biootpad. Staklena ambalaža sakupljaće se odvojeno, putem namjenskih kontejnera I reciklažnog dvorišta. Za individualna domaćinstva planirano je sakupljanje mokre frakcije jednom sedmično, a suve frakcije jednom u dvije sedmice. U ruralnim područjima, gdje individualno sakupljanje nije tehnički ili ekonomski opravdano, sistem će se zasnivati na zajedničkim sabirnim mjestima sa odgovarajućim posudama za odvojeno sakupljanje otpada. Pražnjenje zajedničkih kontejnera vršiće se najmanje jednom sedmično, a tokom turističke sezone I perioda povećanog generisanja otpada učestalost pražnjenja prilagođavaće se stvarnim potrebama. Za ugostiteljske, trgovinske I turističke objekte, kao značajne izvore ambalažnog otpada I biootpada, potrebno je uspostaviti poseban režim odvojenog sakupljanja, uz mogućnost posebnog preuzimanja kartona, plastike, stakla I biootpada, u skladu sa raspoloživim kapacitetima za njihov tretman. Odvojeno sakupljanje ostalih tokova otpada organizovaće se putem namjenskih sabirnih mjesta, reciklažnog dvorišta, kućnog kompostiranja, centralne kompostane, uređene lokacije za građevinski otpad I organizovanih akcija sakupljanja.

Tabela: Operativni program odvojenog sakupljanja, transporta i daljeg postupanja sa otpadom

Tok otpada	Planirani način sakupljanja	Dinamika sakupljanja	Način transporta	Odredište	Nosilac aktivnosti
Suva reciklabilna frakcija	Plave posude I namjenski zajednički kontejneri	Domaćinstva – jednom u dvije sedmice; zajednički kontejneri – jednom sedmično, u sezoni češće	Vozilo za sakupljanje otpada, odvojeno od mokre frakcije	Reciklažno dvorište, odnosno odgovarajući centar za selekciju ili ovlašćeni operater	Komunalno preduzeće
Preostali miješani komunalni otpad (mokra frakcija)	Zelene posude I zajednički kontejneri	Jednom sedmično, u sezoni češće prema potrebi	Autosmećar ili drugo odgovarajuće komunalno vozilo	Zakonski usklađena lokacija za zbrinjavanje otpada, a nakon uspostavljanja regionalnog sistema – regionalni centar	Komunalno preduzeće
Staklena ambalaža	Namjenski kontejneri I predaja u	Prema popunjenosti posuda	Odgovarajuće teretno vozilo	Reciklažno dvorište ili ovlašćeni operater	Komunalno preduzeće

	reciklažnom dvorištu				
Biootpad	Kućno kompostiranje I namjenske posude za odvojeno sakupljanje	Kontinuirano kućno kompostiranje; organizovano sakupljanje prema količinama, vrsti otpada I sezonskim potrebama	Kompostiranje na mjestu nastanka ili transport odgovarajućim vozilom	Kućni komposteri I centralna kompostana nakon njenog uspostavljanja	Domaćinstva, privredni subjekti I komunalno preduzeće
Kabasti otpad	Organizovane akcije, preuzimanje po pozivu I predaja u reciklažnom dvorištu	Periodično, prema utvrđenom programu I zahtjevima korisnika	Teretno komunalno vozilo	Reciklažno dvorište I ovlašćeni operateri	Komunalno preduzeće
Neopasni otpad od građenja I rušenja	Direktna predaja na određenu I uređenu lokaciju	Kontinuirano, prema potrebama korisnika I režimu rada lokacije	Odgovarajuće teretno vozilo	Uređena lokacija na dijelu katastarske parcele 817 KO Gusinje	Proizvođači otpada, komunalno preduzeće I ovlašćeni operateri
Opasni otpad iz domaćinstava	Kontrolisani prihvat u posebno opremljenom prostoru	Prema režimu rada reciklažnog dvorišta I organizovanim akcijama	Specijalizovani transport u skladu sa propisima	Posebno opremljen prostor za privremeno skladištenje I predaja ovlašćenom operateru	Komunalno preduzeće I ovlašćeni operateri
Električni I elektronski otpad	Odvojeni prihvat u reciklažnom dvorištu I organizovane akcije	Kontinuirano prema režimu rada reciklažnog dvorišta, uz periodične akcije	Odgovarajuće vozilo, uz sprečavanje oštećenja opreme	Reciklažno dvorište I ovlašćeni operateri	Komunalno preduzeće I ovlašćeni operateri
Tekstilni otpad	Namjenska sabirna mjesta, reciklažno dvorište ili organizovane akcije	Prema popunjenosti posuda, odnosno programu sakupljanja	Odgovarajuće teretno vozilo	Ponovna upotreba, priprema za ponovnu upotrebu ili predaja ovlašćenom operateru	Komunalno preduzeće I ovlašćeni operateri

Organizacija transporta zasnivaće se na racionalnom korišćenju postojećeg voznog parka, optimizaciji ruta I prilagođavanju učestalosti pražnjenja stvarnim količinama otpada. Transport odvojeno sakupljenih frakcija potrebno je organizovati na način kojim se sprečava njihovo ponovno miješanje. Nabavku dodatnih posuda, opreme I vozila potrebno je planirati na osnovu utvrđenih potreba I ekonomske opravdanosti, uz izbjegavanje nepotrebnog povećanja troškova funkcionisanja sistema. Opština Gusinje, u saradnji sa komunalnim preduzećem, obezbijediće planske, organizacione I finansijske preduslove za postepeno uspostavljanje sistema, dok će komunalno preduzeće biti zaduženo za izradu operativnih planova sakupljanja I transporta, vođenje evidencije o količinama pojedinačnih tokova otpada I kontinuirano informisanje korisnika o pravilnom odvajanju otpada.Do uspostavljanja reciklažnog dvorišta, centralne kompostane I ostale planirane infrastrukture, odvojeno sakupljeni otpad usmjeravaće se ka raspoloživim, zakonski usklađenim kapacitetima, odnosno predavaće se ovlašćenim operaterima koji iskažu spremnost za preuzimanje I transport. Komunalno preduzeće nema tehničke I organizacione mogućnosti za transport odvojenih frakcija do operatera.

9.2.1. Sakupljanje otpada iz NP"Prokletije"

Na ulazu u Nacionalni park „Prokletije", na poziciji koju odredi upravljač, planirano je uređenje zbirnog mjesta za odlaganje i odvojeno sakupljanje otpada koji nastaje aktivnostima posjetilaca Nacionalnog parka. Uređenje zbirnog mjesta realizovaće se u saradnji Opštine Gusinje i upravljača Nacionalnog parka, dok će postavljanje posuda i sakupljanje otpada sa zbirnog mjesta vršiti komunalno preduzeće. Otpad koji nastaje u komercijalnim objektima na području Nacionalnog parka sakupljaće komunalno preduzeće, pri čemu su pravna lica i preduzetnici dužni da obezbijede i urede odgovarajući prostor za smještaj posuda, a komunalno preduzeće da obezbijedi i postavi posude odgovarajućeg kapaciteta. Dinamika sakupljanja otpada utvrđivaće se međusobnim dogovorom upravljača Nacionalnog parka i komunalnog preduzeća, uz uvažavanje sezonskih oscilacija u broju posjetilaca i količinama generisanog otpada. Način finansiranja usluge sakupljanja otpada sa zbirnog mjesta, kao i obaveze u pogledu uklanjanja nelegalno odloženog otpada, biće uređeni sporazumom između Opštine Gusinje, upravljača Nacionalnog parka i komunalnog preduzeća, u okviru njihovih nadležnosti. Za predloženi model upravljanja otpadom potrebno je pribaviti mišljenje upravljača Nacionalnog parka, u skladu sa članom 30 stav 6 Zakona o upravljanju otpadom.

9.3. Rekonstrukcija I proširenje reciklažnog dvorišta – jedinstvena lokacija za upravljanje otpadom

9.3.1. Koncept razvoja i zakonski osnov

Državnim planom upravljanja otpadom za period 2025–2029. Godine Opština Gusinje obuhvaćena je regionalnim sistemom upravljanja otpadom sa centrom u Bijelom Polju, dok je na teritoriji opštine predviđeno funkcionisanje reciklažnog dvorišta. Polazeći od postojećih infrastrukturnih kapaciteta, mogućnosti prostornog proširenja lokacije I potrebe za unapređenjem lokalnog sistema upravljanja otpadom, Lokalnim planom predviđa se uspostavljanje integrisanog kompleksa za upravljanje otpadom, koji će obuhvatati rekonstrukciju, proširenje I opremanje postojećeg reciklažnog dvorišta, centralnu kompostanu manjeg kapaciteta I zasebnu funkcionalnu cjelinu za upravljanje neopasnim građevinskim otpadom. Katastarske parcele predviđene za proširenje kompleksa nalaze se u svojini Crne Gore, sa pravom korišćenja Opštine Gusinje, što predstavlja povoljan imovinsko-pravni preduslov za planiranje daljeg razvoja infrastrukture. Planirane funkcionalne cjeline razvijaće se fazno, uz zajedničko korišćenje infrastrukturnih, tehničkih I kadrovskih kapaciteta, u skladu sa rezultatima studijskih analiza, prostorno-planskim uslovima I zakonskim zahtjevima.Razvoj lokalne infrastrukture zasnivaće se na principu komplementarnosti sa regionalnim sistemom upravljanja otpadom, uz maksimalno iskorišćenje lokalnih resursa I smanjenje količina otpada koje je potrebno transportovati do regionalnih postrojenja.

9.3.2. Planirane funkcionalne cjeline

U okviru kompleksa planirano je formiranje međusobno funkcionalno odvojenih zona:

Funkcionalna cjelina	Namjena I planirane aktivnosti
Suva frakcija komunalnog otpada	Prihvat, dodatno razvrstavanje, presovanje, baliranje I privremeno skladištenje papira, kartona, plastike, metala I drugih reciklabilnih materijala.
Otpadno staklo	Odvojeni prihvat I skladištenje u namjenskim kontejnerima do predaje ovlašćenim operaterima.
Kabasti otpad	Prihvat, razvrstavanje I izdvajanje materijala pogodnih za pripremu za ponovnu upotrebu I reciklažu.
Otpadne gume	Privremeno skladištenje do prikupljanja količina kojima se obezbjeđuje ekonomski opravdan transport.
Otpadna električna I elektronska oprema	Kontrolisani prihvat I bezbjedno privremeno skladištenje do predaje ovlašćenim operaterima.
Opasan otpad iz domaćinstava	Prihvat I skladištenje otpadnih ulja, baterija, akumulatora, boja, lakova I drugih opasnih frakcija u posebno opremljenom prostoru.
Centralna kompostana	Prihvat I biološki tretman odvojeno sakupljenog zelenog I drugog odgovarajućeg biootpada.

Neopasni građevinski otpad	Prihvat, razvrstavanje, privremeno skladištenje I povremeni mehanički tretman drobljenjem I prosijavanjem.
Zajednička infrastruktura	Kolska vaga, prijemni objekat, manipulativne površine, interne saobraćajnice, ograda, video-nadzor, komunalna infrastruktura I sistem evidencije otpada.

9.3.3. Organizacija planiranog kompleksa

Konceptualni prikaz funkcionalnih cjelina budućeg kompleksa – nije prostorno-tehničko rješenje.

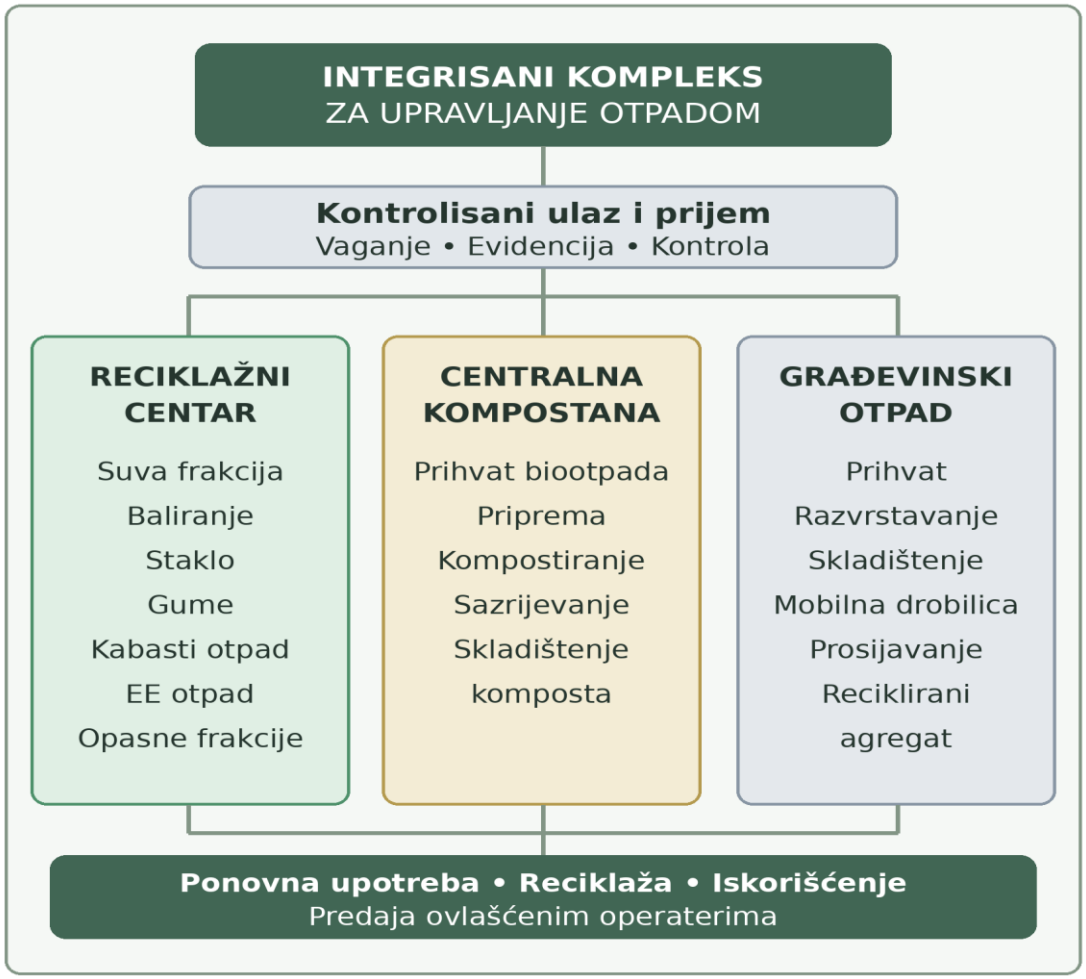

9.3.4. Priprema reciklabilnih materijala za dalji plasman

Povećanje količina odvojeno sakupljenih reciklabilnih materijala zahtijeva uspostavljanje funkcionalnog sistema njihovog prihvata, razvrstavanja, pripreme za transport, privremenog skladištenja i predaje ovlašćenim operaterima. U okviru planiranog reciklažnog centra potrebno je obezbijediti odgovarajuće uslove za prihvat papira, kartona, plastike, metala i stakla, uz korišćenje postojeće prese za karton i postepeno unapređenje kapaciteta za presovanje i baliranje drugih odgovarajućih reciklabilnih materijala. Poseban prioritet predstavlja razvoj međuopštinske saradnje u oblasti zajedničkog transporta i plasmana sekundarnih sirovina. Objedinjavanjem količina, usklađivanjem dinamike preuzimanja i zajedničkim ugovaranjem saradnje sa ovlašćenim operaterima stvaraju se uslovi za smanjenje jediničnih troškova transporta I povećanje ekonomske održivosti sistema. U okviru reciklažnog centra potrebno je formirati namjenske zone za odvojeni prihvat i privremeno skladištenje posebnih tokova otpada, uključujući otpadne gume, električnu i elektronsku opremu, baterije, akumulatore, otpadna ulja I druge vrste otpada. Za opasne frakcije otpada **iz domaćinstava** neophodno je obezbijediti posebne tehničke i bezbjednosne uslove skladištenja, spriječiti njihovo miješanje sa ostalim otpadom i obezbijediti predaju ovlašćenim operaterima. Upravljanje kabastim otpadom

potrebno je organizovati kroz periodične akcije sakupljanja i mogućnost direktne predaje građana u reciklažni centar, uz izdvajanje predmeta i materijala pogodnih za pripremu za ponovnu upotrebu i reciklažu. Za sve tokove otpada potrebno je uspostaviti sistem vaganja i evidencije primljenih, privremeno uskladištenih i predatih količina, čime će se stvoriti pouzdana osnova za praćenje ostvarenih rezultata, planiranje operativnih troškova i kontinuirano unapređenje sistema upravljanja otpadom.

9.3.5. Centralna kompostana – opravdanost i razvoj lokalnih kapaciteta

U okviru planiranog integrisanog kompleksa za upravljanje otpadom predviđa se uspostavljanje centralne kompostane manjeg kapaciteta, namijenjene tretmanu zelenog otpada sa javnih površina i odgovarajućeg, odvojeno sakupljenog biootpada iz domaćinstava, ugostiteljskih i turističkih objekata. Iako je Državnim planom upravljanja otpadom za period 2025–2029. godine predviđen regionalni sistem sa centrom u Bijelom Polju, geografska udaljenost, troškovi transporta, sezonske oscilacije količina i specifične karakteristike biootpada predstavljaju značajne argumente za razvoj lokalnih kapaciteta za kompostiranje. Dodatni argument predstavlja činjenica da regionalni sistem još uvijek nije uspostavljen, a prema raspoloživim informacijama, njegova izgradnja nije započeta. Realizaciji investicije prethodiće izrada studije opravdanosti i izvodljivosti, kojom će se analizirati količine i sastav biootpada, izbor tehnologije, prostorni i ekološki uslovi, investicioni i operativni troškovi, ekonomska opravdanost lokalnog tretmana u odnosu na transport do regionalnog postrojenja, kao i mogućnosti korišćenja proizvedenog komposta. Predviđeni orijentacioni kapacitet kompostane iznosi 150 tona godišnje, dok će konačan kapacitet i tehnološko rješenje biti utvrđeni na osnovu rezultata studije. Planiranjem kompostane kao zasebne funkcionalne cjeline integrisanog kompleksa omogućava se racionalno korišćenje zajedničke infrastrukture, opreme, mehanizacije I kadrovskih kapaciteta. Proizvedeni kompost, uz ispunjavanje propisanih kriterijuma kvaliteta, može se koristiti za održavanje javnih zelenih površina, unapređenje zemljišta I rekultivaciju degradiranih površina. Razvoj centralnog kompostiranja, u kombinaciji sa programom kućnog kompostiranja, predstavlja dopunu budućem regionalnom sistemu I značajnu mjeru za smanjenje količina otpada namijenjenog odlaganju, optimizaciju troškova transporta, povećanje stepena reciklaže I primjenu principa cirkularne ekonomije na lokalnom nivou.

9.3.6. Prihvat i tretman neopasnog građevinskog otpada

Opština Gusinje je donošenjem odluke opredijelila katastarsku parcelu broj 817 KO Gusinje za prihvat I privremeno skladištenje neopasnog građevinskog otpada. Prostorna I funkcionalna povezanost ove lokacije sa postojećim reciklažnim dvorištem pruža mogućnost zajedničkog korišćenja infrastrukture, mehanizacije, zaposlenih I sistema evidencije otpada. Imajući u vidu veličinu opštine I očekivane količine građevinskog otpada, prednost treba dati periodičnom angažovanju mobilnog postrojenja za drobljenje I prosijavanje, nakon akumuliranja tehnički I ekonomski opravdanih količina otpada. Dobijeni reciklirani agregati mogu predstavljati značajan lokalni resurs za održavanje I nasipanje puteva, izgradnju podloga I izvođenje drugih infrastrukturnih radova, uz ispunjavanje propisanih uslova za njihovo korišćenje.

9.3.7. Prostorni, tehnički i ekološki uslovi

Razvoj kompleksa potrebno je uskladiti sa prostorno-planskom dokumentacijom, imovinsko-pravnim statusom zemljišta, propisima iz oblasti upravljanja otpadom I zaštite životne sredine, kao I uslovima za pribavljanje odgovarajućih saglasnosti I dozvola. Posebnu pažnju, zbog blizine rijeke Grnčar, potrebno je posvetiti:

- ispitivanju hidroloških I hidrogeoloških uslova I procjeni rizika od plavljenja;
- zaštiti površinskih I podzemnih voda;
- izgradnji odgovarajućih nepropusnih površina;
- kontrolisanom sakupljanju I odvođenju atmosferskih I procjednih voda;
- sprečavanju širenja prašine, neprijatnih mirisa I buke;
- zaštiti od požara I nekontrolisanog pristupa;
- uspostavljanju sistema monitoringa životne sredine.

Konačan raspored, površine, tehnologije I kapaciteti pojedinačnih funkcionalnih cjelina biće definisani projektno-tehničkom dokumentacijom, na osnovu prethodno utvrđenih uslova I procjene tehničko-ekonomske opravdanosti.

9.3.8.Fazni razvoj integrisanog kompleksa

Realizaciju projekta potrebno je planirati fazno, u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima I prioritetima razvoja lokalnog sistema.

Faza	Prioritetne aktivnosti
I – Pripremna faza	Provjera prostorno-planskih, imovinsko-pravnih I hidroloških uslova, definisanje obuhvata kompleksa I izrada projektno-tehničke dokumentacije.
II – Proširenje reciklažnog dvorišta	Rekonstrukcija postojećeg dvorišta, uređenje skladišnih prostora, nabavka prese za baliranje, namjenskih kontejnera, vage I druge potrebne opreme.
III – Građevinski otpad	Uređenje opredijeljene lokacije, uspostavljanje kontrolisanog prihvata I organizovanje povremenog mehaničkog tretmana.
IV – Centralna kompostana	Izrada studije, izgradnja I opremanje postrojenja za kompostiranje I uspostavljanje sistema odvojenog sakupljanja biootpada u skladu sa rezultatima studije.

9.3.9. Očekivani efekti

Rekonstrukcijom, proširenjem I dodatnim opremanjem postojećeg reciklažnog dvorišta, uz uspostavljanje zasebnih funkcionalnih cjelina za kompostiranje biootpada I upravljanje neopasnim građevinskim otpadom, Opština Gusinje stvorila bi infrastrukturne preduslove za uspostavljanje integrisanog I održivog sistema upravljanja otpadom, komplementarnog sa planiranim regionalnim sistemom. Realizacija projekta doprinijela bi povećanju količina odvojeno sakupljenog I recikliranog otpada, smanjenju količina otpada namijenjenog odlaganju, optimizaciji troškova transporta, sprečavanju nastanka nelegalnih odlagališta I efikasnijem korišćenju lokalnih resursa. Prostorna I funkcionalna povezanost planiranih sadržaja omogućila bi racionalnije korišćenje zajedničke infrastrukture, opreme, mehanizacije I kadrovskih kapaciteta, kao I faznu realizaciju investicije u skladu sa potvrđenom opravdanošću pojedinačnih funkcionalnih cjelina I raspoloživim finansijskim sredstvima.Uspostavljanje integrisanog kompleksa za upravljanje otpadom predstavlja jednu od ključnih strateških investicija Opštine Gusinje u planskom periodu 2026–2029. Godine I osnovu za postepeni prelazak sa sistema dominantno zasnovanog na sakupljanju I odlaganju otpada na sistem zasnovan na prevenciji nastanka otpada, pripremi za ponovnu upotrebu, reciklaži, iskorišćenju resursa I principima cirkularne ekonomije, uz doprinos ostvarivanju ciljeva Državnog plana upravljanja otpadom.

9.4. Upravljanje reciklabilnim materijalima I posebnim tokovima otpada

Povećanje količina izdvojenih reciklabilnih materijala zahtijeva uspostavljanje kontinuiranog sistema njihovog prihvata, pripreme I predaje ovlašćenim operaterima. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti papiru I kartonu, plastici, metalima I staklenoj ambalaži. Postojeću presu za karton treba uključiti u redovan sistem pripreme reciklabilnog otpada za transport, uz ugovaranje pouzdanog preuzimanja materijala. Radi smanjenja transportnih troškova potrebno je razmotriti zajedničku organizaciju prevoza sa susjednim opštinama, objedinjavanje količina I optimizaciju učestalosti predaje ovlašćenim operaterima. U okviru reciklažnog dvorišta potrebno je obezbijediti odgovarajuće uslove za prihvat posebnih tokova otpada iz domaćinstava, uključujući otpadnu električnu I elektronsku opremu, baterije, akumulatore I druge vrste otpada za koje postoji organizovan sistem preuzimanja. Opasne frakcije otpada moraju se odvojeno sakupljati I skladištiti u skladu sa propisanim uslovima, bez miješanja sa komunalnim otpadom, I predavati ovlašćenim operaterima. Za kabasti otpad potrebno je organizovati periodične akcije sakupljanja I mogućnost predaje u reciklažno dvorište, uz izdvajanje predmeta pogodnih za ponovnu upotrebu I reciklažu.

9.5. Kućno kompostiranje I centralni tretman biootpada

Smanjenje količina biorazgradivog otpada koji se odlaže predstavlja jednu od prioritetnih mjera, imajući u vidu značajno učešće organske frakcije u komunalnom otpadu I pretežno ruralni karakter opštine.

Kućno kompostiranje predstavlja ekonomski opravdano rješenje za domaćinstva koja raspolažu odgovarajućim dvorišnim ili baštenskim prostorom. Planira se postepeno uključivanje domaćinstava u program kućnog

kompostiranja, uz nabavku I raspodjelu kompostera, edukaciju korisnika I praćenje rezultata. Prema razvojnom scenariju iz Poglavlja 8, do kraja planskog perioda razmatra se uključivanje do 500 aktivnih domaćinstava, uz mogućnost smanjenja količina otpada koji ulazi u organizovani sistem sakupljanja za približno 100 tona godišnje. Navedene vrijednosti predstavljaju planske pretpostavke, a ne već ostvarene rezultate. Istovremeno je potrebno pripremiti uslove za uspostavljanje centralnog kompostiranja manjeg kapaciteta, prvenstveno za zeleni otpad sa javnih površina, iz domaćinstava I od održavanja zelenila. U planskom scenariju razmatra se kapacitet od približno 150 tona godišnje do 2029. Godine, uz obaveznu prethodnu provjeru raspoloživih količina, tehničkih uslova I ekonomske opravdanosti. Proizvedeni kompost odgovarajućeg kvaliteta mogao bi se koristiti za održavanje javnih zelenih površina, parkova I uređenje prostora, uz poštovanje propisanih uslova.

9.6. Upravljanje neopasnim građevinskim otpadom

Upravljanje neopasnim otpadom od građenja i rušenja potrebno je organizovati kao poseban tok otpada, odvojen od komunalnog otpada. Planira se uspostavljanje kontrolisanog prihvata, razvrstavanja i privremenog skladištenja građevinskog otpada, uz obavezno izdvajanje opasnih komponenti i materijala koji nijesu pogodni za predviđeni tretman i njihovo predavanje odgovarajućim ovlašćenim operaterima. Za prihvat i privremeno skladištenje neopasnog otpada od građenja i rušenja predviđen je dio katastarske parcele broj 817 KO Gusinje, ukupne površine 11.492,6 m². Tačan prostorni obuhvat i površina namijenjena ovoj aktivnosti biće utvrđeni nakon izrade projektne dokumentacije, uz jasno prostorno i funkcionalno razgraničenje reciklažnog dvorišta, centralne kompostane i prostora za prihvat, privremeno skladištenje i tretman građevinskog otpada. Pravni osnov za korišćenje predmetne lokacije obezbijeđen je donošenjem Odluke Skupštine opštine Gusinje o određivanju lokacije za privremeno skladištenje neopasnog građevinskog otpada. Način privremenog skladištenja otpada i uslovi zaštite životne sredine uređuju se odgovarajućim aktima, u skladu sa važećim propisima. Početak korišćenja lokacije uslovljen je uređenjem I infrastrukturnim opremanjem prostora, kao i ispunjavanjem svih propisanih zakonskih, tehničkih I ekoloških uslova.Lokacija je planirana kao sastavni dio integrisanog kompleksa za upravljanje otpadom, namijenjenog dugoročnom I višegodišnjem korišćenju. Predviđeno je njeno korišćenje do kraja planskog perioda, odnosno do 31. Decembra 2029. Godine, uz nastavak korišćenja u narednim planskim periodima, u skladu sa važećim propisima I odgovarajućim planskim dokumentima. Pojedinačne količine neopasnog otpada od građenja I rušenja mogu se privremeno skladištiti na predmetnoj lokaciji najduže do isteka zakonom propisanog roka, računajući od dana prijema otpada. U okviru tog roka otpad će biti podvrgnut odgovarajućem tretmanu na lokaciji, uz ispunjavanje propisanih uslova, ili predat ovlašćenom operateru radi daljeg tretmana, čime se sprečava dugotrajno nagomilavanje I trajno odlaganje otpada na predmetnoj lokaciji. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti mineralnim frakcijama, prvenstveno betonu, opeci, kamenu I drugim odgovarajućim materijalima, koji nakon obrade mogu predstavljati korisnu sekundarnu sirovinu. Prednost treba dati povremenom angažovanju mobilnog postrojenja za drobljenje I razdvajanje frakcija, umjesto nabavke sopstvenog postrojenja, ukoliko analiza količina I troškova potvrdi ekonomsku opravdanost takvog rješenja. Dobijeni reciklirani agregat, ukoliko ispunjava propisane tehničke I ekološke zahtjeve, može se koristiti za nasipanje I održavanje lokalnih I nekategorisanih puteva, pripremu podloga I druge dozvoljene građevinske namjene.

Na lokaciji je potrebno uspostaviti kontrolu prijema otpada I redovno vođenje evidencije o porijeklu, vrsti I količinama primljenog, privremeno uskladištenog, tretiranog I predatog otpada, kao I količinama dobijenih recikliranih materijala. Upravljanje lokacijom podrazumijeva kontinuirano sprovođenje propisanih mjera zaštite životne sredine, naročito mjera za sprečavanje zagađenja zemljišta I voda, emisije prašine, prekomjerne buke I nekontrolisanog odlaganja otpada. Uspostavljanje ovakvog modela upravljanja neopasnim otpadom od građenja I rušenja omogućiće smanjenje nekontrolisanog odlaganja otpada, sanaciju I sprečavanje nastanka novih neuređenih odlagališta, racionalnije korišćenje prirodnih resursa, smanjenje troškova nabavke građevinskih materijala I primjenu principa cirkularne ekonomije na teritoriji opštine Gusinje.

9.7. Sanacija I zatvaranje odlagališta „Jerina“ I prelazak na regionalni sistem

Postojeće odlagalište „Jerina“, koje se nalazi na katastarskoj parceli broj 900 KO Martinoviće I i koristi se za odlaganje komunalnog otpada sa područja opština Plav i Gusinje, predstavlja značajno pitanje koje zahtijeva zajedničko institucionalno i finansijsko rješavanje. Tokom planskog perioda potrebno je, u saradnji sa Opštinom Plav i nadležnim državnim institucijama, pokrenuti pripremu dokumentacije za sanaciju i zatvaranje odlagališta.

Pripremne aktivnosti obuhvataju utvrđivanje postojećeg stanja, procjenu količina i karakteristika odloženog otpada, geodetska i druga potrebna istraživanja, izradu projektne dokumentacije i definisanje modela finansiranja. U skladu sa Državnim planom upravljanja otpadom za period 2025–2029. Godine, za Opštinu Gusinje predviđeno je uključivanje u regionalni sistem upravljanja otpadom na sjeveru Crne Gore, sa planiranim regionalnim centrom u Bijelom Polju. Prelazak na regionalni sistem potrebno je uskladiti sa stvarnom raspoloživošću infrastrukture, transportnim mogućnostima i ekonomskim uslovima.

Ovim Planom, kao krajnji rok korišćenja lokacije „Jerina“ za privremeno skladištenje komunalnog otpada, utvrđuje se 31. Decembar 2029. Godine, odnosno do uspostavljanja regionalnog sistema upravljanja otpadom ili obezbjeđivanja drugog zakonski usklađenog rješenja, ukoliko se za to ranije steknu uslovi. Korišćenje lokacije u navedenom periodu uslovljeno je ispunjavanjem zakonskih uslova, uz obavezno poštovanje rokova I uslova privremenog skladištenja otpada propisanih čl. 91 I 92 Zakona o upravljanju otpadom. Zatvaranje „Jerine“ mora biti usklađeno sa blagovremenim obezbjeđivanjem zakonitog I operativno dostupnog rješenja za zbrinjavanje preostalog komunalnog otpada, kako bi se izbjegao prekid pružanja komunalne usluge ili nastanak novih neuređenih odlagališta. Ukoliko do isteka utvrđenog roka regionalni sistem upravljanja otpadom ne bude operativan, Opština Gusinje će, u saradnji sa Opštinom Plav I nadležnim državnim institucijama, blagovremeno obezbijediti alternativno, zakonski usklađeno rješenje. Sanacija I zatvaranje lokacije, kao I održavanje, nadzor I kontrola sanirane lokacije, sprovodiće se u skladu sa članom 94 Zakona o upravljanju otpadom I odgovarajućom projektnom dokumentacijom.

9.8. Sprečavanje nastajanja nelegalnih odlagališta i sanacija postojećih lokacija

Nelegalno odlaganje otpada potrebno je suzbijati kombinovanjem organizovanog sakupljanja, kontrole, sanacije I edukacije stanovništva. Prioritetne mjere obuhvataju izradu I ažuriranje registra nelegalnih odlagališta, evidentiranje procijenjenih količina I vrsta otpada, određivanje prioriteta za sanaciju I organizovanje uklanjanja otpada. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti lokacijama u blizini vodotokova, putnih pravaca, turističkih područja I naselja. Nakon sanacije potrebno je obezbijediti kontrolu lokacija, odgovarajuće oznake I, gdje je opravdano, fizičke prepreke za sprečavanje ponovnog odlaganja. **Upravljanje otpadom na području NP Prokletije** potrebno je obezbijediti kroz jasno definisanu odgovornost upravljača Nacionalnog parka za organizovano sakupljanje otpada unutar zaštićenog područja, redovnu kontrolu stanja na terenu, uklanjanje nepropisno odloženog otpada, kao i kontinuirano informisanje i edukaciju posjetilaca o pravilima ponašanja i pravilnom odlaganju otpada. Upravljač Nacionalnog parka odgovoran je za dopremanje sakupljenog otpada do utvrđene zbirne lokacije na ulazu u Nacionalni park, dok je komunalno preduzeće odgovorno za održavanje zbirne lokacije, redovno pražnjenje posuda i dalji transport otpada. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti preventivnim mjerama, naročito tokom turističke sezone, kada povećan broj posjetilaca predstavlja dodatni rizik od nepropisnog odlaganja otpada i narušavanja prirodnih vrijednosti zaštićenog područja. Komunalni i inspekcijski nadzor potrebno je usmjeriti na kritične lokacije, nepropisno odlaganje građevinskog otpada I druge oblike postupanja koji ugrožavaju životnu sredinu.

9.9. Edukacija, komunikacija I jačanje kapaciteta

Uspješna realizacija Plana zahtijeva kontinuirano informisanje stanovništva I aktivno učešće svih korisnika komunalnih usluga. Potrebno je izraditi I sprovoditi **Plan komunikacije za upravljanje otpadom**, sa posebnim fokusom na primarnu selekciju, kućno kompostiranje, pravilno korišćenje reciklažnog dvorišta I sprečavanje nelegalnog odlaganja. Edukativne aktivnosti potrebno je prilagoditi različitim ciljnim grupama, uključujući domaćinstva, učenike, ugostiteljske I turističke objekte, trgovinske subjekte I građevinske firme. Prioritet predstavlja stručno osposobljavanje zaposlenih u DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje, naročito za odvojeno sakupljanje, evidenciju otpada, rad reciklažnog dvorišta I komunikaciju sa korisnicima. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti sezonskim korisnicima I turistima, kroz jasna uputstva I dostupne informacije o pravilnom odlaganju otpada.

9.10. Evidencija, mjerenje I praćenje rezultata

Za efikasno upravljanje sistemom potrebno je uspostaviti pouzdanu evidenciju količina I tokova otpada, kao I **jedinstvenu bazu svih korisnika komunalnih usluga**, povezanu sa sistemom obračuna I naplate. Prioritet predstavlja obezbjeđivanje mjerenja mase otpada I vođenje evidencije prema vrsti, porijeklu, načinu sakupljanja I daljem postupanju. Prilikom razvoja reciklažnog dvorišta potrebno je razmotriti nabavku kolske vage ili drugo

ekonomski opravdano rješenje za pouzdano mjerenje količina otpada. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti unapređenju evidencije korisnika I povećanju stepena naplate komunalnih usluga, kroz:

- Formiranje jedinstvene baze domaćinstava, privrednih subjekata, ustanova I drugih korisnika na području pružanja usluge.
- Usklađivanje baze sa raspoloživim opštinskim, katastarskim I drugim relevantnim evidencijama, uz poštovanje propisa o zaštiti podataka o ličnosti.
- Identifikovanje neevidentiranih korisnika I njihovo uključivanje u sistem obračuna I naplate, u skladu sa propisima.
- Unapređenje fakturisanja I redovno praćenje zaduženja, uplata I dospjelih potraživanja.
- Primjenu mehanizama za povećanje naplate, uključujući informisanje korisnika, opomene, sporazumno izmirenje dugovanja I druge zakonom dozvoljene mjere.

Posebno je važno obezbijediti da svi korisnici na području obuhvaćenom organizovanim sakupljanjem otpada budu evidentirani I uključeni u sistem naplate, u skladu sa važećim propisima I odgovarajućim opštinskim odlukama. Za praćenje realizacije Plana potrebno je uspostaviti redovno izvještavanje o količinama sakupljenog, izdvojenog, tretiranog I odloženog otpada, obuhvatu korisnika, stepenu naplate I ostvarenim rezultatima planiranih mjera.

9.11. Dodatne mjere za posebne tokove otpada I institucionalni nadzor

Pored prethodno definisanih mjera, potrebno je obezbijediti odgovarajuće postupanje sa tokovima otpada za koje trenutno ne postoje dovoljno pouzdani podaci ili razvijeni lokalni kapaciteti.

Kanalizacioni mulj. Sa razvojem sistema prečišćavanja otpadnih voda obezbijediti odgovarajući način obrade, evidencije I predaje mulja ovlašćenim subjektima, u skladu sa članom 29 Zakona I posebnim propisima.

Opasne frakcije iz domaćinstava. Potrebno je obezbijediti organizovano odvojeno sakupljanje I predaju ovlašćenim operaterima, uz odgovarajuće uslove privremenog skladištenja I informisanje građana.

Inspekcijski I komunalni nadzor. Potrebno je unaprijediti saradnju nadležnih opštinskih službi I komunalnog preduzeća, naročito u kontroli nelegalnog odlaganja otpada, postupanja sa građevinskim otpadom I zaštite vodotokova I zaštićenih područja.

Realizacija navedenih mjera zasnivaće se na postojećim nadležnostima, uz potrebu jačanja organizacionih I stručnih kapaciteta.

9.12. Dinamika realizacije prioritetnih mjera

Realizacija mjera planira se fazno, uz prednost aktivnostima koje omogućavaju brze organizacione I ekološke rezultate bez velikih početnih ulaganja.

Tokom 2027. Godine prioritet predstavlja unapređenje evidencije korisnika, priprema sistema primarne selekcije, optimizacija sakupljanja, priprema dokumentacije za reciklažno dvorište I pokretanje programa kućnog kompostiranja.

Tokom 2027. I 2028. Godine planira se postepeno proširenje primarne selekcije, unapređenje reciklažnog dvorišta, razvoj prihvata posebnih tokova I priprema sistema za tretman biootpada I neopasnog građevinskog otpada.

Do kraja 2029. Godine cilj je uspostavljanje funkcionalnog sistema odvojenog sakupljanja I upravljanja izdvojenim tokovima otpada, uz napredak u pripremi sanacije „Jerine“ I prelaska na regionalno rješenje.

Detaljna dinamika realizacije, nosioci aktivnosti, procijenjena sredstva I pokazatelji uspješnosti biće definisani Akcionim planom.

9.13. Finansijska održivost I procjena potrebnih ulaganja

Finansijska održivost planiranog sistema upravljanja otpadom zasnivaće se na racionalnom korišćenju postojeće infrastrukture, unapređenju naplate komunalnih usluga, faznoj realizaciji investicija I korišćenju dostupnih izvora sufinansiranja. Prioritetna ulaganja obuhvataju:

- Nabavku posuda za primarnu selekciju I unapređenje sistema sakupljanja I transporta.
- Rekonstrukciju I proširenje postojećeg reciklažnog dvorišta, uz uređenje prostora za prihvat različitih tokova otpada.
- Nabavku kućnih kompostera I uspostavljanje centralnog kompostiranja.
- Uređenje prostora za prihvat I privremeno skladištenje neopasnog građevinskog otpada.
- Povremeno angažovanje mobilnog postrojenja za tretman građevinskog otpada.
- Izradu dokumentacije za sanaciju I zatvaranje odlagališta „Jerina“, u saradnji sa Opštinom Plav.
- Uspostavljanje sistema mjerenja, digitalne evidencije korisnika I unapređenje naplate.

Prilikom izbora tehničkih rješenja potrebno je uporediti investicione I operativne troškove, uključujući troškove sakupljanja, transporta, održavanja opreme, predaje otpada operaterima I njegovog konačnog zbrinjavanja. Posebno je značajno uporediti troškove nabavke sopstvene opreme sa mogućnošću iznajmljivanja ili zajedničkog korišćenja sa susjednim opštinama. Za tretman građevinskog otpada prednost treba dati povremenom angažovanju mobilnog postrojenja, ukoliko se potvrdi njegova ekonomska opravdanost. Prihodi od komunalnih usluga predstavljaju osnovni izvor finansiranja redovnog rada sistema. Njihovo povećanje potrebno je ostvarivati prvenstveno evidentiranjem svih korisnika na području pružanja usluge, unapređenjem obračuna I povećanjem stepena naplate. Dodatni izvori finansiranja mogu obuhvatiti budžet Opštine Gusinje, državne fondove, programe međunarodne saradnje, donatorska sredstva I zajedničko finansiranje sa drugim lokalnim samoupravama. Za sanaciju I zatvaranje odlagališta „Jerina“ potrebno je razmotriti zajednički model finansiranja sa Opštinom Plav, uz podršku nadležnih državnih institucija I dostupnih fondova.

Procijenjene vrijednosti ulaganja, godišnja dinamika finansiranja I odgovorni subjekti biće prikazani u Akcionom planu, dok će se konačne vrijednosti infrastrukturnih projekata utvrditi na osnovu odgovarajuće tehničke I investicione dokumentacije.

9.14. Očekivani rezultati realizacije Plana

Realizacijom planiranih mjera očekuje se unapređenje dostupnosti I kvaliteta komunalnih usluga, povećanje količina odvojeno sakupljenog otpada I smanjenje količina koje se upućuju na odlaganje.

Posebno se očekuju sljedeći rezultati:

- Uspostavljen sistem primarne selekcije suve I mokre frakcije, uz odvojeno sakupljanje staklene ambalaže.
- Funkcionalno unaprijeđeno reciklažno dvorište I organizovan prihvat različitih tokova otpada.
- Povećano učešće domaćinstava u kućnom kompostiranju I stvoreni uslovi za centralni tretman biootpada.
- Uspostavljen organizovan sistem prihvata I mogućeg tretmana neopasnog građevinskog otpada.
- Smanjen broj nelegalnih odlagališta I unaprijeđena zaštita vodotokova I prirodnih područja.
- Ostvaren napredak u pripremi sanacije I zatvaranja odlagališta „Jerina“.
- Unaprijeđena evidencija otpada, povećan obuhvat korisnika komunalnih usluga I poboljšan stepen naplate.
- Ojačani stručni I organizacioni kapaciteti komunalnog preduzeća I nadležnih opštinskih službi.

Kvantifikovani ciljevi I projekcije količina otpada prikazani su u Poglavlju 8, dok će njihovo ostvarivanje biti praćeno kroz pokazatelje definisane Akcionim planom I sistemom monitoringa.

Realizacija Plana predstavlja osnov za postepeni prelazak sa sistema zasnovanog pretežno na sakupljanju I odlaganju otpada na sistem koji podstiče prevenciju, odvojeno sakupljanje, ponovnu upotrebu I reciklažu, uz odgovorno upravljanje finansijskim I prirodnim resursima.

9.15. Preduslovi za sprovođenje infrastrukturnih mjera

Zemljište na kojem je planirano uspostavljanje integrisanog kompleksa za upravljanje otpadom nalazi se u državnoj svojini, sa pravom korišćenja Opštine Gusinje. Prije realizacije planiranih infrastrukturnih mjera potrebno je potvrditi usklađenost planiranih sadržaja sa prostorno-planskom dokumentacijom, obezbijediti odgovarajuće saglasnosti i dozvole, kao i donijeti potrebne lokalne akte kojima se uređuju lokacija i način privremenog skladištenja neopasnog građevinskog otpada. Uspostavljanju integrisanog kompleksa za upravljanje otpadom treba da prethodi izrada jedinstvene projektno-tehničke dokumentacije, kojom će biti obuhvaćeni proširenje i opremanje postojećeg reciklažnog dvorišta, prostor za prihvat, privremeno skladištenje i tretman neopasnog građevinskog otpada, zona centralnog kompostiranja i zajednička prateća infrastruktura. Prije projektovanja centralne kompostane neophodno je izraditi studiju opravdanosti kojom će se, na osnovu raspoloživih količina i karakteristika biootpada, utvrditi optimalni kapacitet postrojenja, tehnologija kompostiranja, investicioni i operativni troškovi, kao i mogućnosti plasmana i korišćenja proizvedenog komposta. Rezultati studije predstavljaće osnovu za dalje projektovanje ove funkcionalne cjeline. Projektno-tehničkom dokumentacijom za cjelokupan kompleks potrebno je definisati prostornu organizaciju, tehnološke procese, saobraćajne i manipulativne površine, komunalnu infrastrukturu, sistem odvodnjavanja, mjere zaštite zemljišta, površinskih i podzemnih voda, zaštitu od požara, kao i uslove za bezbjedno funkcionisanje svih planiranih sadržaja. Za područje Nacionalnog parka „Prokletije“ potrebno je formalno urediti međusobne obaveze upravljača zaštićenog područja i komunalnog preduzeća, pri čemu je upravljač odgovoran za organizovanje sakupljanja otpada unutar Nacionalnog parka i njegovo dopremanje do utvrđene zbirne lokacije na ulazu u Park, dok je komunalno preduzeće odgovorno za održavanje zbirne lokacije, preuzimanje i dalji transport otpada. Uređenje i opremanje zbirne lokacije potrebno je uskladiti sa važećim režimima zaštite prirode. Usvajanje ovog Plana predstavlja plansku osnovu za realizaciju predviđenih infrastrukturnih mjera, ali ne zamjenjuje obavezu pribavljanja propisanih saglasnosti, dozvola i drugih akata neophodnih za izgradnju i funkcionisanje planiranih objekata. Za odlagalište „Jerina“ nadležni subjekti Plava i Gusinja treba da potvrde pravni osnov korišćenja, postojeće dozvole i količine odloženog otpada. Projektu sanacije mora prethoditi definisanje zakonitog privremenog ili regionalnog rješenja za preostali komunalni otpad, kako zatvaranje odlagališta ne bi dovelo do prekida javne usluge.

10. AKCIONI PLAN ZA REALIZACIJU LOKALNOG PLANA UPRAVLJANJA OTPADOM OPŠTINE GUSINJE ZA PERIOD 2026–2029. GODINE

10.1. Cilj i način realizacije Akcionog plana

Akcioni plan predstavlja operativni I finansijski instrument za sprovođenje mjera definisanih Lokalnim planom upravljanja komunalnim I neopasnim građevinskim otpadom Opštine Gusinje za period 2026–2029. Godine. Akcionim planom utvrđuju se prioritetne aktivnosti, potrebna infrastruktura, oprema I mehanizacija, procijenjene vrijednosti ulaganja, rokovi realizacije, odgovorni subjekti, mogući izvori finansiranja I pokazatelji uspješnosti. Planirane aktivnosti zasnivaju se na unapređenju postojećeg sistema upravljanja otpadom, racionalnom korišćenju raspoloživih kapaciteta I postepenom razvoju infrastrukture za odvojeno sakupljanje, ponovnu upotrebu, reciklažu I tretman otpada.

Investicije su podijeljene u tri kategorije:

1. Aktivnosti za koje je finansiranje već obezbijeđeno ili je realizacija započeta.
2. Aktivnosti za koje su utvrđene preliminarne planske vrijednosti.
3. Kapitalni projekti čija će konačna vrijednost biti utvrđena nakon izrade projektno-tehničke dokumentacije.

Sve navedene finansijske vrijednosti predstavljaju planske procjene za potrebe pripreme budžeta I obezbjeđivanja finansiranja. Konačne vrijednosti utvrđivaće se na osnovu projektne dokumentacije, tržišnih ponuda I sprovedenih postupaka nabavke.

10.2. Aktivnosti sa obezbijeđenim finansiranjem

Nabavka komunalnog vozila - U okviru unapređenja tehničkih kapaciteta DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje predviđena je isporuka novog kamiona autosmećara zapremine nadogradnje 7 m³.

Aktivnost	Količina	Rok realizacije	Izvori finansiranja	Vrijednost
Nabavka kamiona autosmećara zapremine nadogradnje 7 m³	1	Decembar 2026.	Opština Gusinje I Eko-fond	Prema ugovoru o nabavci

Pokazatelj realizacije: Isporučeno i stavljeno u funkciju jedno komunalno vozilo. Navedena nabavka nije uključena u finansijsku procjenu novih ulaganja, budući da je finansiranje obezbijeđeno.

10.3. Izrada projektno-tehničke dokumentacije

Priprema odgovarajuće projektno-tehničke dokumentacije predstavlja preduslov za realizaciju najznačajnijih infrastrukturnih ulaganja.

10.3.1. Izrada projektno tehnicke dokumentacije za uspostavljanje integrisanog kompleksa za upravljanje otpadom u Opštini Gusinje

Predviđena je izrada projektno-tehničke dokumentacije za uspostavljanje integrisanog kompleksa za upravljanje otpadom, koji obuhvata rekonstrukciju, prostorno proširenje I dodatno opremanje postojećeg reciklažnog dvorišta, uz uspostavljanje sljedećih funkcionalnih cjelina I zajedničke infrastrukture:

- Reciklažno dvorište – prostor za prihvat, razvrstavanje, presovanje, baliranje I privremeno skladištenje reciklabilnih materijala, kabastog otpada, posebnih tokova otpada I opasnog otpada iz domaćinstava, uz ispunjavanje propisanih uslova.
- Centralna kompostana – prostor za prihvat I biološki tretman odvojeno sakupljenog biootpada, sazrijevanje I skladištenje komposta, čiji će kapacitet I tehnologija biti utvrđeni studijom opravdanosti I izvodljivosti.
- Lokacija za upravljanje neopasnim građevinskim otpadom – prostor za kontrolisani prihvat, razvrstavanje, privremeno skladištenje I povremeni mehanički tretman otpada, uključujući skladištenje recikliranih agregata.
- Zajednička infrastruktura I prateći sadržaji – prijemni objekat, kolska vaga, saobraćajnice, manipulativne površine, infrastrukturni priključci, sistemi zaštite životne sredine, ograda, video-nadzor I sistem evidencije otpada.

Projektno-tehničkom dokumentacijom potrebno je obezbijediti prostornu I funkcionalnu povezanost kompleksa, uz uvažavanje posebnih tehničkih I zakonskih zahtjeva svake funkcionalne cjeline, racionalno korišćenje zajedničke infrastrukture, opreme I mehanizacije, kao I uslove za faznu realizaciju investicije u skladu sa utvrđenim prioritetima, rezultatima studijskih analiza I raspoloživim finansijskim sredstvima. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti usklađenosti sa zakonskim I prostorno-planskim zahtjevima, hidrološkim uslovima lokacije, riziku od plavljenja I zaštiti površinskih I podzemnih voda, imajući u vidu neposrednu blizinu rijeke Grnčar.

Redni broj	Aktivnost	Procijenjena vrijednost (€)
1	Geodetske podloge, geotehnička, hidrološka I druga potrebna istraživanja	6.000
2	Idejno rješenje I tehnološki koncept lokacije	9.500

3	Glavni projekat sa potrebnim građevinskim, hidrotehničkim, elektroenergetskim, mašinskim I tehnološkim dijelovima	17.500
4	Dokumentacija za procjenu uticaja na životnu sredinu I potrebna stručna ispitivanja	3.000
5	Revizija I stručna kontrola projektne dokumentacije	3.000
	UKUPNO	**39.000**

Period realizacije: 2027. Godina. **Odgovorni subjekti:** Opština Gusinje I DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje. **Mogući izvori finansiranja:** Budžet Opštine Gusinje, Eko-fond, državni fondovi I međunarodni donatori. **Pokazatelj realizacije:** Izrađena I, gdje je propisano, revidovana projektno-tehnička dokumentacija.

10.3.2. Projekat sanacije i remedijacije odlagališta „Jerina“

U saradnji sa Opštinom Plav potrebno je pripremiti projekat sanacije, remedijacije I zatvaranja odlagališta „Jerina“, sa odgovarajućim istraživanjima I pratećim studijama.

Redni broj	Aktivnost	Procijenjena vrijednost (€)
1	Geodetska snimanja, istraživanja I procjena količina I karakteristika odloženog otpada, izrada istražnih bušotina	12.000
2	Hidrogeološka istraživanja I analiza stanja životne sredine	5.000
3	Izrada I razmatranje varijantnih rješenja sanacije I remedijacije	8.000
4	Glavni projekat sanacije I remedijacije, sa predmjerom I predračunom	20.000
5	Dokumentacija za procjenu uticaja na životnu sredinu I revizija projekta	7.000
	UKUPNO	**52.000**

Period realizacije: 2027 godina. **Odgovorni subjekti:** Opštine Plav I Gusinje, u saradnji sa nadležnim državnim institucijama. **Mogući izvori finansiranja:** Budžeti opština Plav I Gusinje, državni fondovi, Eko-fond I međunarodni izvori finansiranja. **Pokazatelj realizacije:** Izrađena projektno-tehnička dokumentacija sa definisanim obimom radova, mjerama zaštite životne sredine I procijenjenom investicionom vrijednošću.

Ukupna preliminarna vrijednost izrade dva projekta iznosi **91.000 €**.

10.4. Rekonstrukcija I proširenje reciklažnog dvorišta

Nakon izrade projektno-tehničke dokumentacije predviđa se fazna rekonstrukcija I proširenje postojećeg reciklažnog dvorišta, sa potrebnim građevinskim I infrastrukturnim radovima. Radovi će obuhvatiti pripremu I uređenje terena, izgradnju odgovarajućih platoa, pristupnih I manipulativnih površina, nadstrešnica, odvodnjavanja, vodovodnih I elektroenergetskih instalacija, kao I formiranje funkcionalno odvojenih zona za različite tokove otpada.

Procijenjena vrijednost: Utvrdiće se nakon izrade projektno-tehničke dokumentacije, predmjera I predračuna radova. **Period realizacije:** 2028. Godine. **Odgovorni subjekti:** Opština Gusinje I DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje. **Mogući izvori finansiranja:** Budžet Opštine Gusinje, Eko-fond, državni fondovi, EU programi I donatorska sredstva. **Pokazatelj realizacije:** Rekonstruisano I prošireno reciklažno dvorište, sa opremljenim funkcionalnim cjelinama I potrebnim dozvolama.

10.4.1. Čišćenje I uređenje područja oko postojećeg reciklažnog dvorišta

Kao prioritetnu pripremnu aktivnost potrebno je sprovesti uklanjanje nelegalno odloženog otpada I uređenje okolnog prostora.

Redni broj	Aktivnost	Procijenjena vrijednost (€)
1	Evidentiranje, razvrstavanje I procjena zatečenog otpada	1.500
2	Mašinsko sakupljanje I utovar otpada	4.000
3	Transport I zakonito zbrinjavanje otpada	6.000
4	Čišćenje, nivelacija I uređenje terena	4.000
5	Oznake, fizičke prepreke I mjere za sprečavanje ponovnog odlaganja	2.500
	UKUPNO	**18.000**

Period realizacije: 2027. Godina. **Pokazatelj realizacije:** Očišćeno I uređeno područje oko reciklažnog dvorišta, uz uspostavljene mjere za sprečavanje ponovnog odlaganja.

10.5. Unapređenje sistema sakupljanja i primarne selekcije otpada

Planira se postepeno uvođenje sistema dvije posude za odvojeno sakupljanje suve i mokre frakcije otpada, uz odvojeno sakupljanje staklene ambalaže. U početnoj fazi planirano je opremanje domaćinstava u naselju Gusinje, uz naknadno proširenje sistema na ostala naselja i prilagođavanje organizacije i sakupljanja lokalnim uslovima.

Redni broj	Oprema i aktivnost	Količina	Jedinična cijena (€)	Ukupno (€)
1.	Zelene plastične kante zapremine 120 l za mokru frakciju otpada	200	35,00	22.750,00
2.	Plave plastične kante zapremine 240 l za suvu reciklabilnu frakciju otpada	200	45,00	29.250,00
3.	Plastični kontejneri zapremine 1.100 l, sa sistemom „poklopac u poklopcu“, za odvojeno sakupljanje suve I mokre frakcije otpada	60	250,00	15.000,00
4.	Namjenski kontejneri za odvojeno sakupljanje staklene ambalaže	12	650,00	7.800,00
5.	Metalni kontejneri zapremine približno 5 m³	10	1.500,00	15.000,00
6.	Oprema za obilježavanje posuda I sabirnih mjesta, izrada informativnog I edukativnog materijala I sprovođenje kampanje za korisnike	Komplet	—	6.000,00
	UKUPNO			59.800,00

Prije nabavke individualnih posuda potrebno je izvršiti provjeru prethodno podijeljenih posuda, njihovog broja, zapremine, raspodjele i upotrebljivosti, nakon čega će se konačna količina nove nabavke odgovarajuće umanjiti. Broj kontejnera za zajednička sabirna mjesta potrebno je uskladiti sa postojećim kapacitetima, brojem korisnika organizacijom sakupljanja.

Period realizacije: 2028. Godine. **Odgovorni subjekti:** Opština Gusinje i DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje. **Mogući izvori finansiranja:** Opštinski budžet, Eko-fond, državni fondovi I donatorska sredstva. **Pokazatelji realizacije:** Broj opremljenih domaćinstava, broj funkcionalnih sabirnih mjesta i količina odvojeno sakupljenog otpada.

10.6. Razvoj sistema upravljanja biootpadom

Upravljanje biootpadom razvijaće se kroz dva međusobno povezana programa: kućno kompostiranje I uspostavljanje centralne kompostane manjeg kapaciteta.

10.6.1. Kućno kompostiranje

Planira se nabavka I raspodjela kućnih kompostera domaćinstvima koja raspolažu odgovarajućim prostorom, uz edukaciju korisnika.

Redni broj	Oprema I aktivnost	Količina	Jedinična cijena (€)	Ukupno (€)
1	Kućni komposteri približne zapremine 420 l, sa podlogom	500	35	17.500
2	Edukativni materijal I početna obuka korisnika	Komplet	—	2.500
	UKUPNO			**20.000**

Period realizacije: 2027. godina **Odgovorni subjekti:** Opština Gusinje I komunalno preduzeće **Pokazatelj realizacije:** Do 500 domaćinstava uključenih u program kućnog kompostiranja, uz praćenje korišćenja kompostera I procjenu smanjenja količina otpada.

10.6.2. Izgradnja i opremanje centralne kompostane

U okviru planiranog integrisanog kompleksa za upravljanje otpadom predviđa se uspostavljanje centralne kompostane manjeg kapaciteta, namijenjene prvenstveno tretmanu zelenog otpada nastalog održavanjem javnih zelenih površina, kao i drugog odgovarajućeg, odvojeno sakupljenog biootpada iz domaćinstava, ugostiteljskih I turističkih objekata. Realizaciji investicije treba da prethodi izrada studije opravdanosti i izvodljivosti, kojom će se analizirati raspoložive količine i sastav biootpada, dinamika njegovog nastajanja, prostorni I tehnički uslovi, izbor tehnologije kompostiranja, investicioni i operativni troškovi, kao I mogućnosti korišćenja proizvedenog komposta. Prema razvojnom scenariju Lokalnog plana, predviđa se orijentacioni kapacitet kompostane od približno 150 tona godišnje, dok će konačan kapacitet I tehnološko rješenje biti utvrđeni na osnovu rezultata studije.

Na osnovu odabranog tehnološkog rješenja pristupiće se izradi projektno-tehničke dokumentacije, kojom je potrebno predvidjeti:

- Vodonepropusne platoe za prihvat I pripremu biootpada, kompostiranje, sazrijevanje I skladištenje komposta.
- Sistem odvodnjavanja, kontrolisanog sakupljanja I odgovarajućeg postupanja sa procjednim I atmosferskim vodama.
- Vodovodne I elektroenergetske priključke.
- Pristupne saobraćajnice I manipulativne površine.
- Odgovarajuću tehnološku opremu za usitnjavanje, miješanje, prevrtanje I prosijavanje kompostnog materijala.
- Sistem kontrole I praćenja procesa kompostiranja I kvaliteta proizvedenog komposta.
- Mjere zaštite životne sredine, uključujući sprečavanje zagađenja voda I zemljišta, širenja neprijatnih mirisa I prašine.

Centralnu kompostanu potrebno je projektovati kao funkcionalno odvojenu cjelinu integrisanog kompleksa za upravljanje otpadom, uz maksimalno korišćenje zajedničke infrastrukture, mehanizacije I kadrovskih kapaciteta, kao I mogućnost naknadnog povećanja kapaciteta.

Uspostavljanje centralne kompostane, zajedno sa razvojem kućnog kompostiranja, predstavlja jednu od ključnih mjera za smanjenje količina biorazgradivog otpada namijenjenog odlaganju, povećanje stepena reciklaže I primjenu principa cirkularne ekonomije. Proizvedeni kompost odgovarajućeg kvaliteta prvenstveno će se koristiti za uređenje I održavanje javnih zelenih površina, unapređenje zemljišta I rekultivaciju degradiranih površina.

Potrebna tehnološka oprema:

Redni broj	Oprema	Planska količina
1	Drobilica/sjeckalica za grane i zeleni otpad	1
2	Prevrtač komposta odgovarajućeg kapaciteta	1
3	Sito za prosijavanje zrelog komposta	1
4	Traktor ili druga odgovarajuća pogonska mašina, ukoliko postojeća mehanizacija nije kompatibilna	Prema projektu

5	Utovarivač ili druga odgovarajuća manipulativna mašina, uz prvenstveno korišćenje postojeće opreme	Prema potrebi
6	Priključci I alati za utovar, premještanje I manipulaciju materijalom	Komplet
7	Rezervoar, pumpa, crijeva I sistem za kvašenje	Komplet
8	Termometri, sonde za vlagu I pribor za kontrolu procesa	Komplet
9	Oprema za skladištenje, pakovanje I manipulaciju gotovim kompostom	Komplet
10	Zaštitna, higijenska I protivpožarna oprema	Komplet

Procijenjena vrijednost građevinskih radova i tehnološke opreme: Utvrdiće se nakon izrade projektno-tehničke dokumentacije I konačne tehnološke specifikacije.

Period realizacije: 2028. godina.
Odgovorni subjekti: Opština Gusinje I DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje.
Mogući izvori finansiranja: Opštinski budžet, Eko-fond, državni fondovi, EU programi I donatorska sredstva.
Pokazatelj realizacije: Izgrađena I opremljena kompostana sa uspostavljenim procesom tretmana I evidencijom obrađenih količina biootpada.

Prilikom izbora tehnologije prednost treba dati rješenjima koja omogućavaju korišćenje postojeće mehanizacije I racionalne troškove rada I održavanja.

10.7. Upravljanje neopasnim građevinskim otpadom

U okviru planiranog proširenja reciklažnog dvorišta potrebno je obezbijediti prostor za kontrolisani prihvat, razvrstavanje I privremeno skladištenje neopasnog građevinskog otpada.

Predviđa se povremeni tretman odgovarajućih mineralnih frakcija mobilnim postrojenjem za drobljenje I prosijavanje, uz mogućnost korišćenja dobijenih agregata za dozvoljene građevinske namjene.

Redni broj	**Aktivnost**	**Procijenjena vrijednost (€)**
1	Povremeno angažovanje mobilne drobilice I sita, uključujući transport I rad – planski fond	18.000
2	Ispitivanje kvaliteta recikliranih agregata I prateća dokumentacija	5.000
	UKUPNO	**23.000**

Građevinski radovi na uređenju prostora za prihvat građevinskog otpada biće obuhvaćeni projektom proširenja reciklažnog dvorišta, zbog čega se njihova vrijednost neće posebno obračunavati prije izrade predmjera I predračuna.

Period realizacije: 2028. godina.

Odgovorni subjekti: Opština Gusinje I komunalno preduzeće.

Pokazatelj realizacije: Uspostavljen organizovan prihvat I dokumentovan tretman neopasnog građevinskog otpada.

10.8. Sanacija, remedijacija I zatvaranje odlagališta „Jerina“

Nakon izrade projektno-tehničke dokumentacije, plana sanacije lokacije, pribavljanja saglasnosti Agencije za zaštitu životne sredine na plan sanacije I obezbjeđivanja finansijskih sredstava, potrebno je pristupiti realizaciji radova na sanaciji, remedijaciji, rekultivaciji I zatvaranju odlagališta „Jerina“. Obim radova, tehnologija sanacije, mjere zaštite životne sredine, konačno uređenje lokacije I program postsanacionog monitoringa biće definisani odgovarajućom projektno-tehničkom dokumentacijom I planom sanacije. Po završetku radova potrebno je dokumentovati njihovu realizaciju, utvrditi usklađenost izvedenih radova sa odobrenom dokumentacijom I dostaviti odgovarajuće izvještaje

nadležnim organima. Ukoliko se utvrdi da lokacija ima pravni status deponije, potrebno je sprovesti postupak donošenja odluke o prestanku rada deponije od strane Agencije za zaštitu životne sredine, u skladu sa članom 89 Zakona o upravljanju otpadom. Nakon završetka sanacije neophodno je obezbijediti kontinuirano održavanje, nadzor I kontrolu sanirane lokacije, u skladu sa zakonskim obavezama I odobrenim programom monitoringa. Realizaciju svih aktivnosti potrebno je koordinirati sa Opštinom Plav, uz definisanje međusobnih obaveza, odgovornosti I načina finansiranja.

Procijenjena vrijednost: Utvrdiće se nakon izrade projektno-tehničke dokumentacije, predmjera I predračuna radova. **Period realizacije:** Priprema tokom 2028-2029. Godine; izvođenje radova nakon izrade projekta I obezbjeđivanja finansiranja. **Odgovorni subjekti:** Opštine Plav i Gusinje, u saradnji sa nadležnim državnim institucijama. **Mogući izvori finansiranja:** Državni fondovi, Eko-fond, budžeti opština Plav I Gusinje I međunarodni izvori finansiranja. **Pokazatelj realizacije:** Obezbijeđeno finansiranje, izvedeni radovi u skladu sa projektom I uspostavljen propisani monitoring. Realizaciju sanacije potrebno je uskladiti sa obezbjeđivanjem zakonitog rješenja za dalje upravljanje preostalim komunalnim otpadom.

10.9. Ostale prioritetne mjere

Redni broj	Aktivnost	Period realizacije	Procijenjena vrijednost (€)
1.	Evidentiranje I sanacija prioritetnih nelegalnih odlagališta, osim prostora obuhvaćenog tačkom 10.4.1.	2027.	10.000
2.	Uspostavljanje integrisanog digitalnog sistema upravljanja otpadom, digitalne baze korisnika I evidencije otpada, RFID identifikacija posuda, opremanje dva komunalna vozila uređajima za automatsko očitavanje RFID čipova, GPS praćenje I video -nadzor, uz unapređenje sistema fakturisanja I naplate.	2027-2028.	36.000
3.	Edukacija stanovništva, stručne obuke i komunikacione kampanje.	2027–2029.	8.000
4.	Organizacija sakupljanja otpada I sprovođenje preventivnih mjera na području NP „Prokletije“.	2028–2029.	12.000
5.	Analiza količina, karakteristika I mogućnosti tretmana I zbrinjavanja kanalizacionog mulja.	2029.	5.000
	UKUPNO		71.000

Odgovorni subjekti: Opština Gusinje, DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje, nadležne opštinske službe I drugi subjekti u okviru svojih nadležnosti. **Pokazatelji realizacije:** Broj saniranih lokacija, uspostavljena baza korisnika, povećan stepen naplate, sprovedene edukativne aktivnosti I unaprijeđena evidencija tokova otpada.

10.10. Finansijska rekapitulacija Akcionog plana

R. br.	Aktivnost	Vrijednost (€)
1	Projektna dokumentacija za integrisani kompleks	39.000
2	Projektna dokumentacija za sanaciju „Jerine“	52.000
3	Čišćenje i uređenje područja oko reciklažnog dvorišta	18.000
4	Nabavka posuda i opreme za primarnu selekciju	59.800
5	Kućno kompostiranje	20.000
6	Mobilno drobljenje, prosijavanje i ispitivanje agregata	23.000
7	Evidentiranje i sanacija nelegalnih odlagališta	10.000
8	Digitalizacija sistema upravljanja otpadom	36.000
9	Edukacija i komunikacione kampanje	8.000
10	Upravljanje otpadom na području NP „Prokletije“	12.000
11	Analiza upravljanja kanalizacionim muljem	5.000

UKUPNO	282.800
Planska rezerva – 15%	42.420
UKUPNO SA REZERVOM, BEZ PDV-a	325.220

B. Kapitalne investicije čija će vrijednost biti naknadno utvrđena

Redni broj	Investicija	Vrijednost
1	Rekonstrukcija i proširenje reciklažnog dvorišta sa potrebnom infrastrukturom i opremom	Nakon izrade projektno-tehničke dokumentacije
2	Izgradnja centralne kompostane, uključujući građevinske radove i infrastrukturne priključke	Nakon izrade projektno-tehničke dokumentacije
3	Nabavka i instalacija kompletne tehnološke opreme za kompostanu	Nakon izrade tehnološkog projekta i specifikacije
4	Uređenje prostora za prihvat i tretman neopasnog građevinskog otpada	Nakon izrade projektno-tehničke dokumentacije
5	Sanacija, remedijacija i zatvaranje odlagališta „Jerina“	Nakon izrade projektno-tehničke dokumentacije

Vrijednosti navedenih kapitalnih investicija nijesu uključene u zbir preliminarno procijenjenih ulaganja, kako bi se izbjeglo prikazivanje nepotpunih ili nepotvrđenih vrijednosti kao konačnih.

C. Aktivnosti sa već obezbijeđenim finansiranjem

Aktivnost	Vrijednost	Izvori finansiranja
Nabavka kamiona autosmećara zapremine nadogradnje 7 m³, isporuka planirana u decembru 2026. godine	Prema ugovoru	Opština Gusinje i Eko-fond

Ukupna preliminarno procijenjena vrijednost aktivnosti iz tabele A iznosi 366.620 (bez PDV-a) uključujući plansku rezervu.

10.11. Dinamika realizacije, finansijski okvir i praćenje rezultata

Realizacija Akcionog plana odvijaće se fazno, u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima, stepenom pripremljenosti pojedinačnih projekata i prioritetima razvoja sistema upravljanja otpadom na teritoriji opštine Gusinje.

Tokom 2026. godine prioritet predstavljaju unapređenje evidencije korisnika i sistema naplate komunalnih usluga, organizaciona priprema za uvođenje primarne selekcije otpada, unapređenje lokalnog normativnog okvira i isporuka novog komunalnog vozila.

Tokom 2027. godine prioritet predstavlja stvaranje tehničkih, organizacionih i finansijskih preduslova za realizaciju planiranih investicija. Planirana je izrada cjelokupne projektno-tehničke dokumentacije za integrisani kompleks za upravljanje otpadom, uključujući proširenje reciklažnog dvorišta, centralnu kompostanu i lokaciju za prihvat i privremeno skladištenje neopasnog građevinskog otpada, kao i izrada projekta sanacije i zatvaranja odlagališta „Jerina“. Tokom ove godine planirano je čišćenje i uređenje prostora oko postojećeg reciklažnog dvorišta, uspostavljanje sistema kućnog kompostiranja, uklanjanje nelegalnih odlagališta, unapređenje evidencije korisnika i sprovođenje pripremnih edukativnih aktivnosti.

Tokom 2028. godine prioritet predstavljaju realizacija infrastrukturnih ulaganja u okviru integrisanog kompleksa za upravljanje otpadom, proširenje i opremanje reciklažnog dvorišta, izgradnja i opremanje centralne kompostane, uređenje lokacije za prihvat građevinskog otpada, nabavka posuda i prateće opreme za primarnu selekciju i uspostavljanje operativnog sistema odvojenog sakupljanja otpada. Paralelno sa infrastrukturnim ulaganjima sprovodiće se intenzivna edukacija stanovništva, privrednih subjekata i drugih korisnika komunalnih usluga.

Tokom 2029. godine prioritet predstavljaju sanacija i zatvaranje odlagališta „Jerina“, u saradnji sa Opštinom Plav i nadležnim državnim institucijama, uz prethodno obezbjeđivanje zakonski usklađenog alternativnog rješenja za zbrinjavanje preostalog komunalnog otpada, odnosno uključivanje u regionalni sistem upravljanja otpadom. Istovremeno će se raditi na unapređenju uspostavljenog sistema primarne selekcije, povećanju količina odvojeno sakupljenog i tretiranog otpada, optimizaciji operativnih troškova i praćenju ostvarenosti ciljeva Plana.

Finansijski okvir realizacije Akcionog plana

Tabela: Planirana dinamika realizacije i finansiranja aktivnosti za period 2026–2029. godine (u EUR)

Aktivnost	2026.	2027.	2028.	2029.	Ukupno (€)	Potencijalni izvor finansiranja
Isporuka novog komunalnog vozila	**	—	—	—	**	Postojeći izvor finansiranja
Izrada projektno-tehničke dokumentacije za integrisani kompleks za upravljanje otpadom	—	39.000	—	—	39.000	Opština, Eko-fond, nadležno ministarstvo
Izrada projekta sanacije i zatvaranja odlagališta „Jerina“	—	52.000	—	—	52.000	Opštine Gusinje i Plav, nadležno ministarstvo
Čišćenje i uređenje prostora oko reciklažnog dvorišta	—	18.000	—	—	18.000	Opština, komunalno preduzeće
Nabavka kućnih kompostera i edukacija korisnika	—	20.000	—	—	20.000	Opština, Eko-fond, donatori
Uklanjanje nelegalnih odlagališta i sprečavanje njihovog ponovnog nastanka	—	10.000	—	—	10.000	Opština, Eko-fond
Digitalizacija evidencije korisnika, unapređenje naplate, RFID, GPS i video-nadzor	—	36.000	—	—	36.000	Opština, komunalno preduzeće, donatori
Pripremne aktivnosti za upravljanje kanalizacionim muljem	—	5.000	—	—	5.000	Opština, nadležno ministarstvo
Nabavka posuda i uspostavljanje sistema primarne selekcije	—	—	59.800	—	59.800	Opština, Eko-fond, donatori
Proširenje i opremanje reciklažnog dvorišta	—	—	*	—	*	Nadležno ministarstvo, Eko-fond, EU fondovi
Izgradnja i opremanje centralne kompostane	—	—	*	—	*	Nadležno ministarstvo, Eko-fond, EU fondovi
Uređenje lokacije za prihvat i privremeno skladištenje građevinskog otpada	—	—	*	—	*	Opština, Eko-fond, donatori
Angažovanje mobilnog postrojenja za drobljenje i prosijavanje građevinskog otpada i ispitivanje recikliranog agregata	—	—	10.000	13.000	23.000	Opština, komunalno preduzeće
Unapređenje sistema upravljanja otpadom na području NP „Prokletije“	—	—	12.000	—	12.000	Opština, upravljač NP, Eko-fond

Aktivnost	2026.	2027.	2028.	2029.	Ukupno (€)	Potencijalni izvor finansiranja
Kontinuirane edukativne i informativne aktivnosti	—	2.000	4.000	2.000	8.000	Opština, Eko-fond, donatori
Sanacija i zatvaranje odlagališta „Jerina“	—	—	—	*	*	Opštine Gusinje i Plav, država, EU fondovi
Ukupno za aktivnosti sa procijenjenom vrijednošću	**—**	**182.000**	**85.800**	**15.000**	**282.800**	
Rezerva za nepredviđene troškove (15%)	**—**	**27.300**	**12.870**	**2.250**	**42.420**	
UKUPNO PROCJENJENA SREDSTVA	**—**	**209.300**	**98.670**	**17.250**	**325.220**	

* Vrijednost investicije biće utvrđena na osnovu projektno-tehničke dokumentacije, predmjera i predračuna radova i nije uključena u ukupnu procijenjenu vrijednost Akcionog plana.
** Vrijednost komunalnog vozila nije uključena u finansijsku rekapitulaciju.

Ukupna procijenjena vrijednost aktivnosti sa utvrđenim procjenama iznosi 318.800,00 eura, odnosno 366.620,00 eura sa uračunatom rezervom za nepredviđene troškove od 15%. Konačna vrijednost Akcionog plana biće utvrđena nakon izrade projektno-tehničke dokumentacije tokom 2027. godine, kada će biti poznata vrijednost planiranih infrastrukturnih ulaganja i radova na sanaciji i zatvaranju odlagališta „Jerina“. Finansiranje planiranih aktivnosti obezbjeđivaće se iz budžeta Opštine Gusinje, sredstava komunalnog preduzeća, Eko-fonda, nadležnih ministarstava, međunarodnih fondova i donatorskih programa. Godišnja raspodjela finansijskih sredstava ima indikativni karakter i usklađivaće se sa raspoloživim izvorima finansiranja i dinamikom realizacije pojedinačnih projekata.

Praćenje realizacije i rezultata Akcionog plana
Opština Gusinje će, u saradnji sa komunalnim preduzećem i ostalim nosiocima aktivnosti, kontinuirano pratiti realizaciju Akcionog plana na osnovu sljedećih pokazatelja:

- stepen realizacije planiranih aktivnosti i infrastrukturnih projekata;
- iznos obezbijeđenih i utrošenih finansijskih sredstava prema izvorima finansiranja;
- obuhvat stanovništva organizovanim sakupljanjem otpada;
- broj korisnika uključenih u sistem primarne selekcije;
- broj podijeljenih posuda i kućnih kompostera;
- količine odvojeno sakupljenog, tretiranog i recikliranog otpada;
- smanjenje količina otpada koje se upućuju na odlaganje;
- broj uklonjenih nelegalnih odlagališta;
- stepen unapređenja evidencije korisnika i naplate komunalnih usluga;
- stepen realizacije aktivnosti na sanaciji i zatvaranju odlagališta „Jerina“;

Na osnovu ostvarenih rezultata i raspoloživih finansijskih sredstava vršiće se godišnje preispitivanje prioriteta i, prema potrebi, prilagođavanje dinamike realizacije pojedinačnih aktivnosti.

11. MONITORING, IZVJEŠTAVANJE I PRAĆENJE REALIZACIJE

11.1. Sistem praćenja realizacije Plana

Praćenje realizacije Lokalnog plana upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom Opštine Gusinje za period 2026–2029. godine zasnivaće se na redovnom prikupljanju i analizi podataka o količinama i tokovima otpada, obuhvatu korisnika komunalnih usluga, realizaciji planiranih aktivnosti, investicionim ulaganjima i ostvarenim rezultatima.

Za koordinaciju praćenja realizacije Plana odgovorna je **Opština Gusinje, preko nadležnog organa lokalne uprave**, dok je DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje odgovorno za vođenje operativnih evidencija i dostavljanje podataka iz djelokruga svog rada.

Sistem praćenja organizuje se na tri nivoa:

Nivo praćenja	Odgovorni subjekt	Obaveze	Učestalost
Operativni	DOO „Komunalne djelatnosti“ Gusinje	Evidencija sakupljenih količina, vozila, ruta, korisnika, odvojeno sakupljenog otpada i troškova	Dnevno i mjesečno
Upravljački	Nadležni organ Opštine Gusinje	Kontrola realizacije aktivnosti, ulaganja, rokova, finansiranja i ostvarivanja ciljeva	Kvartalno
Strateški	Opština Gusinje, uz podatke komunalnog preduzeća i drugih nadležnih subjekata	Godišnja ocjena realizacije Plana i predlaganje korektivnih mjera	Godišnje

Za potrebe praćenja realizacije Plana komunalno preduzeće treba da uspostavi jedinstvenu elektronsku evidenciju koja obuhvata:

- Korisnike komunalnih usluga, sa podacima o naselju, vrsti korisnika, načinu sakupljanja i statusu naplate.
- Količine sakupljenog miješanog komunalnog otpada.
- Količine odvojeno sakupljenog papira, kartona, plastike, metala, stakla i drugih reciklabilnih materijala.
- Količine biootpada upućenog na centralno kompostiranje i procijenjene količine otpada tretiranog kućnim kompostiranjem.
- Količine prihvaćenog, privremeno skladištenog i tretiranog neopasnog građevinskog otpada.
- Količine posebnih tokova otpada predate ovlašćenim operaterima.
- Količine preostalog otpada upućenog na odlaganje.
- Troškove sakupljanja, transporta, tretmana i predaje otpada, kao i prihode od komunalnih usluga.
- Realizaciju planiranih nabavki, radova i drugih aktivnosti iz Akcionog plana.

Podaci o količinama otpada treba prvenstveno da se zasnivaju na mjerenju, odnosno vagarskim listovima, prijemnicama i dokumentaciji o predaji otpada. Kada mjerenje nije dostupno, dozvoljeno je koristiti procjenu na osnovu zapremine i odgovarajućih koeficijenata, uz obavezno označavanje takvog podatka kao procijenjenog.

Za svaku evidentiranu količinu potrebno je navesti izvor podatka i način njegovog utvrđivanja.

11.2. Indikatori uspješnosti

Za ocjenu realizacije Plana definišu se mjerljivi pokazatelji koji omogućavaju praćenje napretka u odnosu na početno stanje i ciljeve za 2029. godinu.

Tabela 11.1. Ključni indikatori praćenja realizacije Plana

Indikator	Početno stanje	Cilj do kraja 2029. godine	Izvor podataka
Obuhvat teritorije organizovanim sakupljanjem otpada	Procjena 80–90%	Unaprijeđen obuhvat, sa ciljem dostupnosti usluge u svim naseljima	Evidencija komunalnog preduzeća
Obuhvat korisnika elektronskom evidencijom	Nije pouzdano utvrđen	100% identifikovanih korisnika na području na kojem se usluga pruža	Registar korisnika

Obuhvat fakturisanjem komunalne usluge	Približno 797 fakturisanih korisnika u 2026. godini	Fakturisanje svih evidentiranih obveznika u skladu sa važećim propisima i odlukama	Evidencija fakturisanja
Stepen naplate tekućih potraživanja	70% prema podacima preduzeća	Najmanje 90%, kao planski cilj	Finansijska evidencija
Broj domaćinstava uključenih u primarnu selekciju	Potrebno utvrditi stvarno korišćenje ranije podijeljenih posuda	Do 632 domaćinstva u početnoj urbanoj fazi, uz dalje širenje	Registar korisnika i evidencija posuda
Količina odvojeno sakupljenih reciklabilnih materijala	Nije utvrđena pouzdana početna količina	Oko 215 t godišnje, prema planskom scenariju	Evidencija mjerenja i predaje
Broj domaćinstava uključenih u kućno kompostiranje	Program planiran	Do 500 domaćinstava	Evidencija podjele i praćenja kompostera
Količina biootpada obuhvaćena kućnim kompostiranjem	Sistem nije uspostavljen	Oko 100 t godišnje, prema planskom scenariju	Procjena na osnovu praćenja reprezentativnog uzorka
Količina biootpada tretirana u centralnoj kompostani	Kompostana nije uspostavljena	Do približno 150 t godišnje, u skladu sa potvrđenim kapacitetom	Evidencija prijema i tretmana
Reciklažno dvorište	Postojeći objekat zahtijeva unapređenje	Rekonstruisano i funkcionalno dvorište, uz potrebne dozvole i obezbijeđeno finansiranje	Projektna i operativna dokumentacija
Upravljanje neopasnim građevinskim otpadom	Nije uspostavljen potpuno organizovan sistem	Organizovan prihvat, evidencija i tretman odgovarajućih frakcija	Evidencija prijema, tretmana i predaje
Nelegalna odlagališta	Potrebno ažurirati registar	Sanirane prioritetne lokacije i uspostavljen nadzor	Registar lokacija i terenski zapisnici
Projekat sanacije odlagališta „Jerina“	Nije urađena	Izrađena dokumentacija i definisan model finansiranja i realizacije	Projektna dokumentacija
Sanacija i zatvaranje „Jerine“	Lokacija u upotrebi	Realizovana sanacija i uspostavljen monitoring do kraja 2029, uz ispunjenje preduslova	Odluka o prestanku rada deponije ili dijela deponije
Godišnji izvještaj o realizaciji Plana	Sistem potrebno uspostaviti	Jedan izvještaj za svaku izvještajnu godinu	Evidencija Opštine

Ciljne vrijednosti koje se odnose na količine odvojeno sakupljenog otpada i biootpada preuzete su iz planskih scenarija i ne predstavljaju potvrđene postojeće kapacitete niti garantovane rezultate.

Metodologija obračuna ključnih pokazatelja

Radi uporedivosti podataka, potrebno je koristiti jedinstvenu metodologiju obračuna.

Obuhvat evidentiranih korisnika (%)

Broj evidentiranih korisnika podijeljen ukupnim brojem identifikovanih korisnika koji imaju obavezu korišćenja usluge, pomnožen sa 100.

Stepen naplate tekućih potraživanja (%)

Iznos naplaćenih tekućih potraživanja podijeljen iznosom dospjelih tekućih potraživanja za isti obračunski period, pomnožen sa 100.

Naplatu dugovanja iz prethodnih godina potrebno je pratiti odvojeno.

Udio odvojeno sakupljenog komunalnog otpada (%)

Masa odvojeno sakupljenog komunalnog otpada podijeljena ukupnom masom sakupljenog komunalnog otpada u istom periodu, pomnožena sa 100.

U okviru ovog pokazatelja potrebno je jasno definisati uključene tokove otpada, kako bi se izbjeglo dvostruko računanje i omogućilo poređenje po godinama.

Udio komunalnog otpada upućenog na odlaganje (%)

Masa komunalnog otpada upućenog na odlaganje podijeljena ukupnom masom sakupljenog komunalnog otpada, pomnožena sa 100.

Stepen realizacije aktivnosti Akcionog plana (%)

Broj realizovanih aktivnosti podijeljen ukupnim brojem aktivnosti planiranih za posmatrani period, pomnožen sa 100.

Za kapitalne projekte potrebno je posebno iskazati fazu realizacije: priprema dokumentacije, obezbijeđeno finansiranje, ugovoreni radovi, izvođenje i završetak.

11.3. Izvještavanje o realizaciji Plana

Izvještavanje treba da obezbijedi pravovremenu kontrolu rezultata, prepoznavanje odstupanja i donošenje odluka o daljim ulaganjima i organizaciji sistema. U skladu sa članom 32 Zakona o upravljanju otpadom, godišnji izvještaj o sprovođenju Lokalnog plana razmatra i usvaja Skupština opštine Gusinje najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Nadležni organ lokalne uprave dostavlja godišnji izvještaj Ministarstvu i Agenciji za zaštitu životne sredine u elektronskoj i pisanoj formi, najkasnije do 15. aprila tekuće godine za prethodnu godinu.

Tabela 11.2. Predložena dinamika izvještavanja

Izvještaj	Priprema	Dostavljanje	Sadržaj
Mjesečni operativni pregled	Komunalno preduzeće	Nadležnom organu Opštine, do 15. u narednom mjesecu	Količine otpada, korisnici, naplata, rad vozila i značajni problemi
Kvartalni pregled realizacije Akcionog plana	Nadležni organ Opštine, uz podatke komunalnog preduzeća	Opštinskom rukovodstvu, u roku od 30 dana po isteku kvartala	Aktivnosti, rokovi, troškovi, finansiranje i odstupanja
Godišnji izvještaj o realizaciji Plana	Nadležni organ Opštine	Nadležnim opštinskim organima i drugim institucijama u skladu sa propisima	Ostvareni indikatori, finansijska realizacija i prijedlog mjera

Navedeni interni rokovi predstavljaju predloženi organizacioni model i ne zamjenjuju zakonske rokove i obaveze izvještavanja utvrđene važećim propisima Crne Gore.

Godišnji izvještaj treba da sadrži:

1. Pregled realizovanih i nerealizovanih aktivnosti iz Akcionog plana.
2. Podatke o ukupnim količinama komunalnog otpada i njegovim pojedinačnim tokovima.
3. Podatke o odvojeno sakupljenim i predatim reciklabilnim materijalima.
4. Rezultate kućnog i centralnog kompostiranja.
5. Podatke o prihvatu i tretmanu neopasnog građevinskog otpada.
6. Pregled stanja nelegalnih odlagališta i sprovedenih mjera.
7. Status pripreme i realizacije projekta sanacije „Jerine“.
8. Pregled ulaganja, izvora finansiranja i troškova rada sistema.
9. Podatke o korisnicima, fakturisanju i naplati komunalnih usluga.
10. Ocjenu ostvarenja ciljeva, razloge odstupanja i prijedlog korektivnih mjera.

Za svaku investicionu aktivnost potrebno je navesti planiranu i realizovanu vrijednost, izvor finansiranja, fazu realizacije i eventualne razloge kašnjenja.

Godišnji izvještaj treba da sadrži i uporedni pregled pokazatelja za najmanje dvije uzastopne godine, kako bi se omogućila ocjena napretka.

11.4. Ažuriranje podataka i korektivne mjere

Podaci koji se koriste za praćenje realizacije Plana ažuriraju se kontinuirano, a njihova potpunost i pouzdanost provjeravaju se najmanje jednom godišnje. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti usklađivanju podataka komunalnog preduzeća, Opštine Gusinje, ovlašćenih operatera i drugih nadležnih institucija. Ukoliko se utvrde značajna odstupanja od planiranih ciljeva, nadležni organ Opštine, u saradnji sa komunalnim preduzećem, priprema prijedlog korektivnih mjera.

Tabela 11.3. Korektivne mjere u slučaju odstupanja

Utvrđeni problem	Korektivna mjera	Odgovorni subjekt
Nedovoljan obuhvat organizovanim sakupljanjem	Izmjena ruta, rasporeda i broja sabirnih mjesta	Komunalno preduzeće
Nedovoljna primarna selekcija	Dodatna edukacija, kontrola sadržaja posuda i prilagođavanje dinamike pražnjenja	Komunalno preduzeće i Opština
Visok udio nečistoća u suvoj frakciji	Ciljane kampanje i unapređenje uputstava korisnicima	Komunalno preduzeće
Nedovoljno korišćenje kućnih kompostera	Obilazak korisnika, dodatna obuka i provjera korišćenja	Komunalno preduzeće i Opština
Nedovoljne količine biootpada za centralnu kompostanu	Preispitivanje dinamike nabavke opreme i organizacije sakupljanja	Opština i komunalno preduzeće
Nepotpuna evidencija korisnika	Terenska provjera i usklađivanje baze sa raspoloživim evidencijama	Komunalno preduzeće
Nizak stepen naplate	Analiza dugovanja, unapređenje fakturisanja i sprovođenje zakonom dozvoljenih mjera naplate	Komunalno preduzeće
Ponovno formiranje nelegalnih odlagališta	Pojačan nadzor, fizička zaštita lokacije i odgovarajuće inspekcijske mjere	Nadležne službe
Kašnjenje kapitalnih investicija	Revidiranje dinamike, priprema alternativnih izvora finansiranja i fazna realizacija	Opština Gusinje
Nepotpuni ili nepouzdani podaci o količinama otpada	Uvođenje mjerenja, kontrola dokumentacije i standardizacija evidencije	Komunalno preduzeće

Postupak sprovođenja korektivnih mjera

Kada se utvrdi odstupanje, potrebno je:

1. Identifikovati problem i utvrditi njegove uzroke.
2. Procijeniti uticaj odstupanja na realizaciju ciljeva Plana.
3. Definisati korektivnu mjeru, odgovorno lice i rok.
4. Obezbijediti potrebne organizacione i finansijske uslove.
5. Provjeriti rezultate sprovedene mjere u narednom izvještajnom periodu.

O realizaciji korektivnih mjera vodi se evidencija koja sadrži datum utvrđivanja problema, opis mjere, odgovornog subjekta, rok i rezultat. U slučaju značajnih promjena u količinama otpada, organizaciji regionalnog sistema, propisima ili finansijskim mogućnostima, Opština Gusinje može pokrenuti postupak izmjene ili dopune Plana u skladu sa važećim propisima.

Uspostavljanjem ovakvog sistema monitoringa obezbijediće se da Lokalni plan ne predstavlja samo planski dokument, već osnov za kontinuirano upravljanje sistemom otpada, kontrolu troškova i donošenje odluka zasnovanih na pouzdanim podacima.

12. ZAKLJUČCI

Opština Gusinje raspolaže uspostavljenim sistemom organizovanog sakupljanja komunalnog otpada, ali postojeća infrastruktura, tehnički kapaciteti i način evidencije ne omogućavaju u potpunosti ostvarivanje savremenih standarda upravljanja otpadom. Posebni izazovi odnose se na nedovoljno razvijenu primarnu selekciju, ograničene kapacitete reciklažnog dvorišta, nepostojanje organizovanog tretmana biootpada i neopasnog građevinskog otpada, pojavu nelegalnih odlagališta i potrebu za trajnim rješavanjem pitanja odlagališta „Jerina“.

Lokalnim planom upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom za period 2026–2029. godine predviđen je postepen razvoj sistema zasnovanog na odvojenom sakupljanju, ponovnoj upotrebi i iskorišćavanju otpada kao resursa. Ključne mjere obuhvataju proširenje i opremanje reciklažnog dvorišta, uvođenje sistema primarne selekcije, razvoj kućnog i centralnog kompostiranja, uspostavljanje organizovanog upravljanja građevinskim otpadom, sanaciju nelegalnih odlagališta i pripremu projekta sanacije i remedijacije „Jerine“, u saradnji sa Opštinom Plav.

Poseban značaj imaju unapređenje evidencije korisnika i količina otpada, povećanje obuhvata i naplate komunalnih usluga, jačanje kapaciteta komunalnog preduzeća i kontinuirana edukacija stanovništva. Realizacija planiranih investicija zavisiće od pripreme projektno-tehničke dokumentacije, obezbjeđivanja finansijskih sredstava i saradnje lokalnih i državnih institucija.

Do kraja planskog perioda očekuje se uspostavljanje organizovanijeg, efikasnijeg i finansijski održivijeg sistema upravljanja otpadom, uz povećanje količina odvojeno sakupljenog i iskorišćenog otpada, smanjenje pritiska na odlagališta i unapređenje zaštite životne sredine.

Sprovođenjem ovog Plana Opština Gusinje stvara osnov za postepeni prelazak sa pretežno linearnog modela upravljanja otpadom na sistem zasnovan na principima cirkularne ekonomije, u skladu sa razvojnim potrebama opštine, očuvanjem prirodnih vrijednosti Prokletija i ciljevima održivog turizma.